

DE DIA

LECTICA LIBRI QVA-
tuor recogniti. Anno

1533.

PHIL. MEL.

PHILIPPVS MELANCH-
THON, GVILIELMO
Reiffenstein, Viro optimo
S. D.

HUMANISSIME PRAECEPTum est ab Hesiodo Poeta, ut quae numero sumptis pari mensura, aut etiam cum iustiore, reddas. Idque in universum existimant in gratia referenda pro beneficijs omnis generis, praestandum esse. Sed tamen idem Poeta ita iubet ut maiore mensura reddas si possis. Ego itaque, tametsi intelligo quantum tibi pro tuis innumerabilibus erga me officijs debeam, tamen, quoniam fortuna impeditur, quo minus id persolvam, veniam mihi dari peto, quod parum copiosam gratiam hactenus tibi retulerim. Porro ut significationem aliquam gratiae mentis tibi ostenderem, dedicavi tibi hos de Diactica libellos, ad utilitatem puericiae scriptos, Et quanquam munus magis idoneum liberis tuis videbatur, quam tibi, tamen ad te potius mittendum esse duxi, non ut te adhortarer, ut in his studijs liberos tuos retineres. Nihil enim erat opus tali te virum prudentia, et de nostris literis honorificantissime sentientem monere. Sed, quod plus auctoritatis
A ij arbitra

EPISTOLA

arbitrabar hos libellos habituros esse, uel apud tuos liberos, uel apud alios, si tibi probarentur.

Proinde, nisi eos ad te, ut pro tua prudentia iudicium de eis faceres. Nos quidem prodesse uolumus, & ad Dialecticam reuocare studiosos. Quod ut facilius consequeremur, aspersimus uaria exempla, uel tanquam lectionis illecebras, uel profutura ad hoc, ut usum Dialectices melius erant imperiti, quod quidem nobis pueris in Scholis desiderabatur. Nam praecepta ipsa non decrant, uerum quis in dicendo, aut in iudicandis aliorum scriptis usus artis esset, nemo tradebat. Itaque quam alicubi uideri poterit ineptum, adscripsi praeceptis multos locos ex bonis autoribus, & ex sacris literis sumptos, & ut lumen adferrent exempla praeceptis, & ut uideri posset quantum utilitatis adferat haec ars, ad intelligendas doctorum hominum disputationes.

Necque uero hoc agimus, ut aliorum de Dialectica libros inuentuti de manibus excutiamus. Nihil enim magis optamus, quam ut his elementis instruantur adolescentes, gradum faciant ad eos cognoscendos, qui copiosius artem tradiderunt. Extant enim

et Ioan

N V N C V P A T A.

et Iohannis Casarij libelli accuratissime scripti, et Rodolphi Topica. Et Aristotelem maxime uelim omnibus studiosis in manibus esse, ad cuius lectionem uiam sternere hoc nostro commentariolo uolumus. Quare, si iudicabis hoc nostro labore studia discendum adiuuari posse, misimus tibi munus profuturum liberis tuis. Sciebam autem futurum ob eam causam, ut non modo gratum esset, sed etiam uideretur tibi amplissimum, quoniam uelut ad patrimonium liberorum tuorum pertineret. Vale felicitatis.

et, ex Viteberga, Calendis Iulij.

A iij

DE

DE DIALECTICA

LECTICALIBER PRIMVS

MVS.

DIALECTICA, EST ars ac uia docendi, hæc enim est proprietas dialecticæ. Porro omnis docendi uia ac ratio consistit in definiendo, diuidendo, et argumentando. Definimus autem, cum aut nomen interpretamur, aut quid res sit exponimus. Diuidimus, cum membra aut partes enumeramus. Argumentamur, cum aliam sententiam ex alia ratiocinamur.

Non dissimilis mihi ars scientiæ numerorum uideatur. Nam dum in explicandis causis, nudas res nobis ob oculos ponit, tanquam numerans uniuscuiusque causas, aut effectus, aut partes, supputat ex quibus fontibus omnia oriuntur, et quomodo inter se consentiant omnia, quæ in controversia posita esse dicuntur. Quæ qui non animaduertunt, non possunt recte iudicare de negocijs paulo obscurioribus. Vulgus audit nomen religionis, at si interrogas quid sit religio, alius aliud respondebit. Bonam partem audies in eo errore esse, ut somniet observationem rituum externam, esse religionem, seu Christianismum. At Dialecticus consulat suos locos, et ex his

PHILIP. MELANCH.

ex his requirret, quæ res sit, quæ sint eius causæ, ubi sit posita, in animi adfectibus, an in ritibus.

Cum ad hunc modum ad Dialecticam res exigatur, natura eius penitus peruidetur, ut eleganter Plato scriptum reliquit, Dialecticam oculos humanos in barbaricum cœnum in fossos sensim attollere, et abstergere ut in iudicando acutius uideant. Et quidem ita anteponit omnibus artibus alijs Plato hanc, ut alias neget res intueri ipsas, sed somnare de rebus, hanc unam dicat uidere, ut ipsius uerbo utar τὸ ὄψασθαι. Nam hæc una id, quod in quacunque re certissimum est, demonstrat, et nos tanquam in rem presentem ducit.

Nomen Dialecticæ a διαλέγουμαι fit, quod differere nostri uerterunt, id est, distincte aliqua de re dicere, significat autem colloqui et conferre cum alio aliqua de re, ut sit Dialectica siue differendi scientia, id est, distincte explicandi, siue scientia qua respondeas apposite ea de re, de qua queritur. Ideoque Plato scientiam scripsit hanc esse δὲ οὐρανὸν ἀποδέξασθαι λόγους, quam qui non tenent, hi sepe in disceptando, de Alijs interrogati, iuxta Prouerbum, de Cepis respondent.

A iiii

ES

D I A L E C T I C A .

Est autem proprium & principale officium
Dialecticæ, docere. Id fit definiendo, diuidendo,
ratiocinando, quæ quæ afferant utilitatē, postea cog-
noscat̃ur ex præceptis. Nam latius utilitas huius
artis opinione imperitorum patet. Id in tractan-
dis causis paulo obscurioribus cōperimus, quæ nisi
hac adhibita arte, lumen accipere non possunt.
Ideoq; Dialecticis libris Aristoteles Organi nomē
fecit, quod instrumentam essent omnibus de rebus
ordine & rite dicendi. Nobis pueris obscure trade-
bantur Dialectica in scholis, nec fere quisquam ex
præceptoribus artis uim intelligebat, id inde acci-
dit, quia nullum styli usum habebant. Nam præcep-
tiones sine usu non satis intelligi possunt. Proin-
de, ita demum Dialecticē recte discetis, cum adhi-
bueritis usum scribendi, & accuratius de causis
obscurioribus disputandi. Nam stylus præceptis lu-
men affert. Ego præceptiones simpliciter, & quod
aiunt, pingui Minerua tradam, uideo enim hanc ar-
tem dum scriptores nimium student argutijs, & ad-
uiuum omnia refecant, obscuratam esse. Placet id
quod præceperunt & μὲν εἰς ἐγὼ πρὸς κοῖνὸν & φῆσις ἐγὼ πρὸς
Et ars ipsa domi nobis & in animis nostris nata,
sicut numerandi scientia plana & facilis est. Est
enim

P H I L I P . M E L A N C H .

enim propemodum naturalis quædam uis, qua per-
uademus rerum inter se ordinem.

Inter Dialecticā & Rhetoricā hoc interest, *Dialecticā*
(Non enim libet & ἄπο τοῦ μὲν discernere) quod Dia-
lecticæ nudam causam breuibus uerbis, & tanquā
punctis designat. Rhetorica addit elocutionem in-
uentis a Dialectica, & uelut ornamentis uerborum
& sententiarum uestit. Hæc in omnibus negotijs
tanquā primas lineas causæ ducit, sed Rhetorica
addit uiuos colores. Est enim elocutio propria Rhe-
toricæ. Nec in perplexis negotijs uidebit quispiam
causæ statum, & quæ ἄπο τῆς ῥῆσιν obiter addiderit
Rhetorica, nisi Dialecticæ peritus. In Miloniana
caussa hoc syllogismo Cicero usus est, Vm ui repel-
lere licet. Milo uim a capite suo depulit. Ergo Clo-
dium iure occidit. Hæc quomodo cohercant tum
demū perspicere rectius poterunt, cū erunt ad hunc
modum breuiter in animum inclusa, cumq; princi-
palia argumenti membra nuda contemplantur.
Sed est uidere apud Ciceronem, quæ lumina uerbo-
rum addiderit huic syllogismo, ut eum insige-
ret iudicum animis, dum in eo tractando cōmora-
tur. Alicubi ita rōcinatur Demosthenes. Imperia
sæcere et fraude parta non sunt diuturna, Philippi
A v imperis

Imperium non est iure partum. Ergo non erit diu-
turnum. Sed nisi pluribus uerbis ornaretur, res
ipsa tantum procul ostensa, non satis intelligere-
tur, & sepe leuius iusto uideretur argumentum.
Addita est igitur similitudo, sicut domus et nauigij
& similitum fundamenta firma esse oportet, ita
actionum initia causasq; iustas esse conuenit. Ex-
tat inter Psalmos Encomium concordie, ibi dia-
lecticus simpliciter dixisset, concordia uilem esse
hominibus, quia Deus iuuat concordem, sed addi-
dit Propheta similitudinem de Balsamo & rore,
ita Dialectica exarripit ex oratione longa summam
argumenti, & ornamenta detrahit, ut intueri nu-
dam rem propius possis, & expendere utrum re-
ste inter se omnia cohercant.

DE QUESTIONIBVS.

Cum Dialectica uiam ac rationem tradat expli-
candi obscuras causas, principio in omnibus nego-
tjjs considerandum est, utrum de una uoce litige-
tur, an de integra oratione, Nam questiones alie sin-
gulis uocibus constāt, alie integra oratione. Est au-
tē a Grammaticis petendū, quid sit integra oratio,
nempe quae planā & integrā sententiam nomine &
u(er)bo

u(er)bo effert. Hic de una uoce quaeritur, cum dispu-
tatur quid sit religio, quid fortuna, quas habeat par-
tes religio. Porro ad simplices uoces explicandas,
duae Dialecticae partes comparatae sunt, formulae
definitionum & diuisionum. Hic monendi sunt pu-
eri, ut cum aliqua de uoce controuersia oritur, sta-
tim recurrant ad formulas definitionum & diuisi-
onum tanquam ad sacram ancoram, ubi rationem
inuenient excutiendi uocabuli, sed paulo post hu-
ius rei exempla proponemus. Hic uero de oratione
litigatur, sit ne pium bellare, iure ne Caesarem Bru-
tus & Cassius occiderint. Tertia Dialectica pars
uidelicet formulae argumentorum, ad excutiendum
hoc genus questionum pertinet.

*Quid est Dialectica
quid praedicat
Quomodo est.*

DE DEFINITIONE.

Ita sunt inter se cognatae artes, ut subinde quid-
dam mutuenter alie ab alijs. Dialectica enim mu-
tuatur proprium sermonem a Grammatica, pro-
pterea initio disputationis praestandum est, ne qua
uox ambigua, aut πολυσημος negotiū faciat cō-
uertantibus de rebus, sepenumero autem fit ut de
u(er)bis

*Quid est Dialectica
quid praedicat
Quomodo est.*

DIALECTICA.

DE QVINOVE VOCIBVS.

Gradus quosdam uocum Dialectici fecerunt, quibus discerni possint cōmuniōra uocabula ab angustioribus, id eo pertinet ut signate ac perspicue res efferamus. Infeliciter enim docent, qui in definiendo uerbis utuntur nō satis ad rem appositis, ut cum definiunt hominem bipes animal esse, cū sint & gallinæ bipedes, ridicula definitio est. Porro gradus uocum sic uocant, genus, speciem, differentiam, propriam, accidens. Hæc tum uniuersalia appellant, id est communia nominatum prædicabilia, id est, uoces quæ alijs uocibus explicandis tribuuntur, ut si quis dicat, bellum esse partem officij magistratus, hæc interpretatio prædicari de bello dicitur. Nos sic numerabimus. Primus uocum gradus est, ut ab infimis & tanquam ἀπὸ γράμματος ordiamur, indiuiduum, sic appellant id, quod grammatici proprium nomen dicunt, unius tantum rei appellationē. Nam aut unius rei una aliqua est appellatio, ut Bucéphalas, aut ita circumscribimus, ut perspicuum fiat nō significari multa, ut Cherilus Poeta apud Alexandrum.

DE

PHILIP. MELANCH.

DE SPECIE.

Ab indiuiduis proxime colligit mens unam quandam formam, ut cum uideris multos equos circumfers animo impressam imaginem equi, & tanquam pictum simulachrum, ut ubiq; gentium agnoscas equum. Eam imaginem Dialectici speciem appellant, nam in sermone, ut res quæ alioqui in infinitum patebant, in summam cōtraherentur, hæc formæ nomina habent, Estq; species nomen commune proximum indiuiduis, ut si quæras quid sit Bucéphalas, respondebitur, equus. Nam communibus uocabulis angustiora declarantur, uerum proximis tamen utendum erit. Plato uocauit ideas, quæ Aristoteles εἶδη appellat, ut Architectus habet in animo imaginem domus inclusam, quam in edificando imitatur, Pictor speciem mulieris exiniam, ad quam in Helena pingenda manum dirigit. Sunt autem hæc formæ, non ut quondam in scholis inepti quidam docuerunt, res extra intellectiōnem, sed cogitationes quæ informant eiusmodi simulachrum.

DE GENERE.

Genus

DIALECTICA.

*Genus est quod dicitur
habetis diffinitio
et species vel
generis non
pro dicitur
animal.*
Genus est nomen commune multis speciebus,
ut animal homini, equo, leoni. Vxor matris familias
et concubine. Nam si queras, quid sit leo, respon-
debitur, animal. Si queras quid sit Narcissus, re-
spondetur, flos. Nam questio quid sit, ad Genus
et Speciem pertinet.

DE DIFFERENTIA.

*Diffinitio
est dicitur
generis
quod dicitur
ad dicitur
animal in
vratia dicitur.*
Differentia est nomen quod cum Genere
tam Speciem constituit, seu quod species eiusdem
generis discernit, ut, homo est animal habens men-
tem, ubi mentem habere, separat hominem a reli-
quis animantibus.

DE PROPRIO.

*Species, quod
subditur
et dicitur
duo & dicitur
quod dicitur
quod dicitur.*
Proprium est nomen quod competit uni
speciei tantum, idque uniuerse, ut, loqui, numera-
re, canere, competit homini tantum, idque ita, ut
omnes homines sint idonei ad loquendum, canen-
dum etc.

In scholis docuerunt Differentias partem rei
significare, ut mentem habere. Nam mens pars
est ho-

PHILIP. MELANCM.

est hominis. Proprium uero artum officium spe-
ciei, ut numerare. Sed quia fere ubique differentias
rerum per officia aut accidentia περιφραστικώς
circum loquimur, nos proprium quod uocant, non
admodum superstitiose separabimus a differentia.
Nam et Aristoteles in Topicis proprii nominis
Differentiam complexus est. Matrem familias
definit Cicero uxorem, quæ uenit in societatem bo-
norum, Concubinam uero, quæ non uenit in socie-
tatem honorum. Hoc loco societatem honorum, Diffe-
rentiam uocabimus. Item, Rex est Magistratus,
qui unus rerum potitur, et ex artis legibus Rem-
publicam administrat. Genus in hac diffinitione,
Magistratus est, unum potiri rerum, differentia
est, quæ Regem ab alijs speciebus magistratum
separat. Administrare Rempublicam ex artis le-
gibus, differentia est, separans Regem a Tyranno.
Proinde, Differentia uocabulum est, quod
quoquo modo speciem a reliquis speciebus diserte
separat.

Hic quoque pueri docendi sunt, quod uerba
in definitionibus significant, potentiam, homo est
qui loquitur, id est, qui loqui potest.

B

ACCI

DIALECTICA.

ACCIDENS.

Accidens est nomen significans quiddam, quod tum adesse, tum detrahi alteri potest, ut calor aque uel adesse potest, uel detrahi. Quoniam autem sepe accidentia ita hercant in substantijs, ut re ipsa nunquam s. parentur, ut in igni calor, in cygno albedo, in coruo nigredo, tamen ratio separatur, & peruidet non esse substantiae partes colorum, album, nigrum, cum alijs corporibus alias adsint, alias adimantur.

Questio quid sit, quae erit de specie ac genere.
Questio quale sit quae erit de differentia, proprio & accidentis.

REGVLAE.

Iam hoc uidendum est, quae utilitas colligenda sit ex his uocum gradibus, illa uero offerret se paulo post in definiendo. Sed interea hoc animaduertendum est, genus, speciem, differentiam seu proprium, ita esse cognata, ut necessario cohaerant, ut homo est animal, homo est animal mentem habens, homo est animal quod loqui, numerare potest. Quae omnia ita sunt connexa, ut diuelli non possint & ut paulo post docebimus, ex Genere, Specie, et Differentia

PHILIP. MELANCH.

Differentia seu Proprio conficiuntur necessaria pronuntiata, sed accidens non necessario cum alijs cohaeret, ut, Phalaris est Tyrannus, Caesar moderatur utitur uictoria. Quoniam enim accidentia sepe ita comitentur res, ut diuelli ab illis non possint, sicut umbra corpus comitatur, tamen ut corpus aliud quiddam est, aliud umbra, ita aliud accidentia sunt, aliud substantia. Et in longis controuersijs diligenter considerandum est, quid ad rei naturam, de qua differitur proprie pertineat, quid extra causam dicatur. Id autem iudicare nulli poterunt, nisi intelligant cognitionem generis, speciei, differentiae & accidentis.

DE PRAEDICAMENTIS.

Praedicamenta sunt certi quidem ordines uocum inter se cognatarum. Estque haec summa pellex definitionum. Nam inde uelut ex poemina mutuamur definitiones, quaecumque uox incidit, de cuius natura dubitatur. Prudentes autem & res omnes, & uocabula omnia in hos ordines docti homines distribuerunt.

Sunt duae summae praedicamentorum, scilicet substantiae & accidentis, quae uelut pellex definitionum, de cuius natura dubitatur. Prudentes autem & res omnes, & uocabula omnia in hos ordines docti homines distribuerunt.

B ij & a sub

D I A L E C T I C A .

& a substantijs accidentia separarunt, & classes
 quasdam rerum fecerunt, ut uniuersa natura ora-
 dinem in animo concipere possent, & dicturi qua-
 cunq; de re, in promptu haberent definitionem.
 & statim in his tabulis arnerent, quid singulis re-
 bus cognatum sit, quid alienum.

Nomen κατηγορία a foro sumptū est, & sig-
 nificat accusationem, ut enim in accusatione ne-
 cesse est aliquid certi dici de reo, ut Verres est fur,
 Ita in omni propositione aliquid de alio dicitur.
 Et in his uocum classibus ostenditur, quae uocabu-
 la quibus tribui apte possint, & quam uarijs modis
 iungantur uoces. Alius enim modus est, cum dico
 uirtus est motus animi, Alius modus est cum dico
 uirtus est utilis. ideo hi ordines dicuntur κατη-
 γορίαι, quia ostendunt hanc uarietatem aliud de
 alio dendi, Boetius uertit predicationes, Forasse
 planius esset Accusationes, Ita enim intelligi po-
 fect, uocabulum a foro sumptum esse, & requiri
 hic diligentiam, qualis in foro ac iudicijs adhiben-
 da est, ut proprie & apte aliquid de alio dicatur.
 Est autem Architas autor eius libri predicamento-
 rum, qui inter Aristotelicos extat, & fecit ipse
 operi

P H I L I P . M E L A N C H .

operi titu ἢ περὶ τῶν καθ' ἅλα λόγων, quia sint
 communes loci, ex quibus oratio de omnibus rebus
 sumitur *Simplicius* Aristotelem scribit primum
 κατηγορίας appellasse decem illa capita uocum.
 Substantiam, Quantitatem, Qualitatem, πρὸς τίς
 ubi, quando, situm, habitum, actionem, passio-
 nem. *Quintilianus* fecit has formas statuere,
 se tit enim per omnia predicamenta, quae cunq;
 res proposita fuerit, eundem esse, ut si de uirtute
 dicendum sit, primum Substantiam executendam
 esse, quid sit uirtus. Deinde Quantitatem, quanta
 sit, seu quas partes habeat. Tertio, qualis sit
 & quae sit. Quarto, utilis ne sit. Quinto, ubi sit,
 in animo ne. Sexto, quando, in qua aetate cadat.
 Postremo, quid agat seu efficiat. Sic illi omnes uo-
 ces sine discrimine per omnes Categorias erra-
 bunt. Nos malumus communem consuetudinem
 scholarum sequi, & singulis Categorijs, singulos
 ordines uocum assignare, et tanquam cuiq; uoci cer-
 tum domicilium tradere & non modo uocabula,
 sed rerum naturas discernere, & cogitatione sub-
 stantias ab accidentibus, accidentia a se mutuo di-
 uellere. Porro, quam ut licet adferat predica-
 mentorum cognitio, colligi potest ex his, quae dixi-

DIALECTICA.

mus, suppeditant enim omnium uocum definitiones, sed cuiusq; uocis definitio ex suo ordine, tanquam ex sua ciuitate petenda est.

DE SVBSTANTIA.

Vocum alie significant substantiam, alie accidentia. Substantia est, quae fulcit & sustinet accidentia, ita ut plerisq; uel abiectis uel mutatis, tamen non neasse sit id, quod illa sustinet, mutari, ut, aqua manet, uel cum calet, uel cum friget. Et ut substantia non exuat omnia accidentia, quibus tecta latet, tamen ratione possunt ei detrahi. Verum ut cognoscei Substantiae possint, in tabulis spectandas proponemus, et a summo genere duemus eius species.

Sed priusquam aspicias tabulas praedicamentorum meminisse oportet, primam uocem inter omnes uoces esse nomen Ens, seu res. Dialectici maluerunt uti nomine Entis. Deinde scias Enti esse subiecienda haec duo. Substantiam & Accidentis. Ac prodest hunc uocum ordinem tenere, ut sciat mens in explicatione uocabuli quousq; progredi, et ubi resistere oportet. Nam cum speciem aliquam in genera & differentias resolveris, tandem peruenies ad Entis nomen, in quo resistere oportebit.

SVBSTANTIA

SVBSTANTIA.

INCORPORA,

Hic est

SIMPLEX.

CORPORA.

MIXTA EX

DEUS

Caelum

elementis.

Angeli,

Elementa

Fumi,

Animi.

Ignis, Aer,

Aqua, Terra,

Fulgmina, Metalla ex sulphure, quod ex pingui aere fit, & argento uiuo quod ex sublimi terra & aqua concretum est, nascuntur.

ANIMATA

INANIMATA, ut Lapides, uirgum.

SENTIENS. NON SENTIENS gemmae, Adamas, Hyacinthus.

Animal

Rationalis,

Irrationale

Plantae, Herbae, Narcissus, arborae,

Homio,

Leo,

bores, fructus, & contraria

Plano.

Asinus

nomina, mortuus tyrannus.

Hic est partes substantiarum referenda sunt, ut pes, manus, caput.

substantia
non est in se
sua essentia
sua essentia
sua essentia

D I A L E C T I C A .

Hic est ordo substantiarum, unde cum inciderit aliqua de substantia disputatio, definitio colligenda est. Nos differentias specierum infinitarum non apposuimus, quod ea fere per accidentia circumloquamur, ut. Ignis est corpus simplex, calidum & siccum. Aer est corpus simplex, alidum & humidum. Adamas est gemma candida, tanta duritie ut scindat alias gemmas. Si de anima queras, uides nos posuisse inter substantias incorporeas, Erit itaq; sic definienda. Anima est substantia incorporea, pars substantie hominis. Nos peculiarem substantiam & separabilem a corpore facimus, Virgilius sensit esse uitales spiritus, qui sunt in sanguine, Purpuream uomit ille animam. Idem senserunt, qui animam ignem esse dixerunt, Virgi. Igneus est illis uigor. Nam uitales spiritus sunt calidi & humidi, & qui harmonia esse uoluerunt, qualitatum temperaturam animam uocauerunt. Reliqui ordines accidentium sunt quae quia cogitatione diuulsimus a substantiis, per se iam nobis consideranda sunt, sine subiectis in quibus haerent. Fit enim sepe ut de accidente aliquo sine persona dicatur, ut cum de uirtutis natura & dignitate disputant, sine personae alicuius mentione.

P H I L I P . M E L A N C H .

mentionem. Sunt autem monendi pueri duplicia nomina ab accidentibus nasci. Substantiua, nudas formas significant sine subiecto, ut albedo, poctica, lex. Et his utimur in his ordinibus. Nam accidentia detracta a substantiis per sese consideramus. Vocantur autem uulgo a Dialecticis abstracta. Adiectiua, nomina formas cum subiectis significant, ut albus paries, sic & poctia. Dialectici uulgo concreta adpellant.

Ad extremum hoc monendi sunt pueri, duplicem usum esse uocabuli Substantie. Nam in hoc predicamento Substantiam uocamus, naturam aliquam, per se existentem, At, aliquando abutimur nomine Substantie, cum de accidentibus loquimur, & substantiam adpellamus, cum ipsum accidens per se consideramus, sine circumstantiis, ut cum dicimus de substantia legis esse, non repugnare iuri nature. Ita pro definitione, aliquando substantiam, aliquando essentiam dicimus.

D E Q U A N T I T A T E .

Quantitas primum locum habet inter accidentia.

B v no.

DIALECTICA.

tia. Tribuit Aristoteles quantitatem omnibus ijs
que diuisi possunt, et scribit proprium esse quan-
tatis diuidi, Idq; a quantitate tum substantiam,
tum qualitatem mutuari. Proinde ita definiemus.
Quantitatem esse que proprie diuiditur, sicut
magnitudo in spacia, numerus in unitates.

Fecerunt duplicem quantitatem, Continuum &
Discretam. Continua est, cum quarimus quanta
res sit. Discreta, cum querimus quot sint.

CONTINVAE SPECIES.

Linea, est longitudo sine latitudine & pro-
funditate. Quamquam enim separari haec non
possint, tamen lineam uocamus, cum solam longi-
tudinem concipimus. Superficies est latitudo sine
profunditate, sicut enim ab unitate numerus ori-
tur, sic a puncto linea, a linea superficies & linea
clauditur. Corpus est longitudo cum latitudine
& profunditate. Nomen corporis hic solam ma-
gnitudinē significat cogitatione separata a subie-
cto,

PHILIP. MELANCH.

cto, quemadmodum Mathematici corpus uocant,
qui non de substantia, sed de magnitudine dimeti-
enda loquuntur.

Discretæ species, numerus est. Addiderunt &
orationem, cuius natura non est ab similibus numero,
quia numerat uoces ac sonos. Sed ut in omni uita
praecipuum, Nequid nimis, seruari iubent, Ita in
docendis pueris maxime mihi uideatur praestandum
ne artes obscurantur nimio studio argutiarum.
Itaq; hanc de oratione disputationem relinquo, &
orationem uoci, quæ inter qualitates reponi-
tur, subiiciam, crasse forsitan, sed ego
pingui Minerva cupio. Dialecticam
tradere. Non late patet in ciuili-
bus disputationibus usus hu-
ius predicamenti,
itaq; nõ com-
morabimur hic diutius.

DE QUALITATE.

DIALECTICA.

Qualitates sunt formæ omnes quæ sensibus subiecte sunt, præter quantitatem, sed aliquanto latius patet qualitas, quam ut hæc puerilis definitio, quam modo tradidimus, satis sit. Sunt autem qualitates ferè instrumenta actionum, seu vires, quibus in agendo substantiæ utuntur, ut calore agit ignis, Sūt item animi qualitates, ut per Rhetoricam perspicue dicitur, per iustitiam recte decernitur. Magnus usus huius prædicamenti est in omnibus causis & crebro hinc petuntur definitiones, quare & nos locupletiores ordines hic instruemus.

SPECIES QUALITATIS.

Primam speciem qualitatis fecit Aristoteles æip quod habitum nostri, alij habilitatem maluerunt. Nam Virgilius videtur æip definisse, cum ait, & membris habilis uenit uigor. Est enim æip qualitas uel animi uel corporis, consuetudine agendi parta, qua facilius & certius aliquid agimus, sicut palestra corporis æip est, qua ictu regitur, & certius ferit. Ars pingendi est æip, qua manus assu facta est, ut certius pingat. Diximus autem æip consuetudine agendi effici.

PHILIP. MELANCH.

si effici, sed necesse est in natura instrumentorum actionum esse, quomodo enim pingat cæcus aut aliquis truncatis manibus, sed in plerisque non sola exercitatione, sed etiam naturali quodam impetu nascuntur æip, ut in uirtutibus heroicis fortitudo non ex sola exercitatione in magno imperatore, sed e diuino quodam impetu naturali oritur, Poetica in bonis poetis ad eundem modum naturali quodam impetu constat, ad quem tamen accedere exercitationem oportet, is impetus recte & appellatur & est diuinus motus, quo excitatur ad agendum animus, & efficitur æip.

Dixi quid sit æip, nunc species recitabimus quarum definitiones, quia sæpe cadunt in ciuiles causas, diligenter sunt obseruande. Vides hinc & Cicronem mutuatum esse definitionem poetices pro Archia, cum sic ratiocinatur, Poetas esse honore afficiendos, ergo retinendum esse in urbe Archiam. Antecedens probat ex definitione artis, Poetam natura ualere, & mentis uiribus excitari, & quasi diuino spiritali.

Quemad-

D I A L E C T I C A .

Quemadmodum supra monuimus substantiam deprehendi ex accidentibus, Nam malam ab Absynthio figura et sapore discernimus, Ita rursus accidentia discernuntur per subiecta, Ita ut utraque operas tradunt inter se accidentia et subiecta. Est itaque obseruandum in definiendis accidentibus, in qua re singula hærere possint. Hinc enim differentie accidentium potuntur, Adparet enim alia propria corporum esse, ut colorem, alia propria animi, ut religionem. Colligemus itaque species habitus, sic enim et Cicero *ἔξῃ* uocat, et tum definitum partitur hoc modo. Habitum adpellamus animi aut corporis constantem et absolutam aliqua in re perfectionem. Sunt itaque habitus alij animi alij corporis. Qui in animo hærent alias ad intellectum pertinent, ut artes, seu scientie et prudentia. Est enim ars cognitio rei longo usu confirmata ex certis principijs certas conclusiones colligens. Sicut enim lana sepe tincta nouo colore inficitur, Ita mens sepe eadem de re cogitans, induit rei cognitionem tanquam colorem. Est enim ars uelut color quidam mentis, seu ut in ceram signa imprimimus, Ita menti rerum simulachra imprimuntur.

Hinc

P H I L I P . M E L A N C H

Hinc mutuatus est uetus poeta uersiculi m.
 Sophiam me graij uocant, latinu sapientiam.
 Usus me genuit pater, mater peperit Memoria.
 Et Ouid. Solus et artifices qui facit usus erit.
 Animaduertunt .n. tum demum artem effici, cum
 sepe idem cogitassemus, seu cum longa consuetudine
 alit in animum, rei uestigia impressa essent.

Aristoteles artem tribuit mechanicis, scientiam speculabilibus, prudentiam practice materiae, ut uocant, sed nos hic non discernemus illas uoces usque adeo subtiliter. Nam et latini ueteres, et graeci sepe utuntur artis nomine, pro scientia. Tantum hoc obseruent adolescentes, quid proprie artem seu scientiam adpellent, prodest enim id scire, ut facilius animaduertant quae sint in doctrinis certa, quae sint incerta. Nam ea demum habent proprie artis adpellationem, quae demonstrationes continent, id est ubi necessario sequuntur ex certis principijs certae conclusiones, sicut fit in Arithmetica et Geometria. In medicina sunt certa quaedam principia, ex quibus certae quaedam conclusiones sequuntur, atque eatenus scientia seu ars est, sed praeter certas conclusiones, multas habet uerisimiles sententias,

C

D I A L E C T I C A.

sentias, & coniecturas, quarum noticiam uocant opinionem, non artem. Idem iudicari de scientia iuris potest, quæ ad eundem modum habet quædam firma & certa principia, ex quibus certæ quædam conclusiones necessario sequuntur, atq; cætenus uere scientia seu ars dici potest, sed per necessarias conclusiones, habet multas incertas & uerisimiles conclusiones, quarum noticiam opinionem uocant. Fabius libro secundo definiens artē ait, eam constare ex præceptionibus cōsentientib. et coexercitatis ad finem utilē uitæ. Hæc definitio propter græcismos sub obscura est. Est .n. a græcis sumpta, Nam apud Lucianū extat his uerbis, Τέχνη ἐστὶν ὄψικμα, ἐγκαταλήψεω ἐγγυα γυμνασμένων, πρὸς τι τέλος εὐχριστῶν τῶν ἐνὶ βίῳ, id est. Ars est ordo certarum propositionum, exercitatione cognitarum ad finem uilem in uita. Vocat enim ἐγκαταλήψεω propositiones certas & firmas. Nam. κατέληκτα sunt, quæ certa comprehenduntur, ut ex Academicis quæstionibus Ciceronis adparet. Et quia ars usu fit, addidit exercitatione comprehensas esse. Nam usus lumen adfert præceptis, & facit, ut facilius sequamur præcepta in agendo. Postremo,

omniū

P H I L I P. M E L A N C H.

omnis ars debet utilitatem aliquam adferre, ideo postrema particula definitionis, de fine adiecta est.

A R T E S.

Grammatica. Rhetorica. Dialectica. Mathematica &c.

Querat aliquis unde differentie harum artium petantur, Respondeo ab officio esse petendas, sicut plerunq; accidentium. Rhetoricæ officium est elocutio. Dialecticæ iudicare recte ne coherent argumenta. Arithmetice numerare. Geometricæ metiri magnitudines.

Prudentis est habitus qui secundum rectam rationem deliberat & iudicat, sicut ille ait. Tanto me impensius æquum est Consulere, atq; omnes fortune expendere casus, quasi dicat. Quia tu affectibus indulges, qui cum recta ratione & consilio pugnant, me consulere oportet secundum rectam rationem. Recta ratio, est cognitio tum earum sententiarū, quæ natura sunt omnium animis inscriptæ, ut. Neminem esse ledendum. Gratiam esse reddendam bene meritis. Obtemperandum esse

D I A L E C T I C A.

magistratibus & parentibus, sicut enim oculi naturaliter uident, ita mens natura sic sentit, tum cognitio est aliarum legum diuinarum seu humanarum.

Sub prudentiæ nomine poni potest uocabulum Legis, sed quatenus significat sententiam quandã. Nam cum propriissime loquimur, non est simpliciter nomen absolutum, sed relatiuum, quia significat sententiam aliquam, sed ita, ut sit posita a legislatore, aut comprobata consuetudine.

AD VOLUNTATEM PERTINENT VIRTUTES.

Virtus, est habitus qui incitat ad agendum secundum rectam rationem. Iusticia est uirtus quæ suum cuiq; reddit. Sic enim & Iurisconsulti scripserunt, esse constantem & perpetuam uoluntatem, id est, quæ imitetur certam quandam & immutabilem sententiam natura herentem in animis, quæ docet & dicit suum cuiq; reddendum esse. Ut enim Architectus scit, domum semper ex fundamento, tecto, & parietibus, construendam esse, ita Iustitia semper suum cuiq; reddi uult, sed quæ admodum

PHILIP. MELANCTHON
admodum aræ uariæ sunt, ita casus uariatur.

IUSTICIÆ SPECIES SUNT.

Pietas, quæ ius suum cognatis, item magistratibus tribuimus, nempe honorem.

Gratitudo, quæ reddimus pro officio officium.

Amicitia, quæ reddimus pro beneuolentia mutua beneuolentiam. Cognata his Beneficentia est, quæ gratis beneficit alijs, Sunt enim in uniuersa natura sic omnia inter se deuincta, ut alij aliorum ope indigeant, iuxta illud Χειρ Χειρα υπηρει.

Inter Iusticiæ species etiam Religionem numerant, Est enim Religio, quæ Deo reddimus id, quod debemus, uidelicet timorem & fiduciam erga illum.

Fortitudo uirtus est, quæ uel aduersa repellimus, uel dolorem in perferendis aduersis moderamur, uel letitiam in secundis rebus frenamus, ut quid turpiter leticia aut dolore permoti faciamus. Sicut Horatius dixit.

DIAGNOSTICA.

Aequam memento rebus in aëperis.

Seruare mentem, non secus in bonis.

Ab insolenti temperatam leticia.

Modestia est uirtus, quæ in nostra de nobis existimatione, sermone, gestu, & uoluptatibus moderat nos, ut naturæ & legibus obtemperemus.

Has definitiones posuimus, ut ad earum exemplum definirent studiosi reliquos habitus quos præmittimus. Nam persequi omnes species uirtutum, Item, uitia omnia, nam huc etiam uitia reponuntur, nimis longum fuerit. Sed est obseruandum hoc, quod supra diximus, quosdam habitus non tantum nostro conatu, uel ut aiunt, nostro Marte parari, ut ingens robur animi, & deopicientia mortis, non tantum a nobis efficitur, sed naturalis quidam impetus diuinitis parit eam fortitudinem. Sic & de poetica ille dixit. Impetus hic sacræ semina mentis habet.

Habitus etiam sunt, durabiles affectus ut Odium, Inuidentia, Iracundia, Misericordia, Amor. Sicut enim alij habitus fiunt ex crebris actionibus. Ita istæ durabiles inclinationes contrahuntur ex motibus

PHILIP. MELANCH.

motibus subitis, qui etiam sunt affectus, & pertinent ad ordines Actionum & Passionum. Sicut .n. fit dolor corporis, ita oblata re aut iucunda, aut molesta uerberatur et mouetur animus ad eam aut prosequendam aut fugiendam. Et sicut uerberatio corporis non in corpore, Ita subitus ille affectus relinquit habitum, quales sunt amor, odium. &c. Atq; ita apte discerni possunt affectus, in subitos motus, & durabiles inclinationes. Nec alibi commodius ponentur durabiles affectus quam inter habitus. Subiti uero ad ordinem actionum animi, seu passionum referantur.

SECUNDA SPECIES.

Aristoteles secundam speciem facit, naturales potentias, hoc est, inclinationes. Sicut in Ouidio est naturalis potentia ad poetice. In Iosquino ad Musicam. In magnetæ ad trahendum ferrum. In uino ad calefaciendum. In marrubio ad iuuandum pulmonem, ad medendum tussi. Et cum in prima specie res nostra industria partas colloxit, prudenter addidit alteram speciem, in qua recenset eas uires, quæ naturaliter ad agendum extimulant.

C iij lant.

D I A L E C T I C A.

lant. Prodest enim discernere ea quæ natura in-
sunt ab illis, quæ nobis paramus ipsi, præsertim
cum plurimum interfit inter habitus eos qui adiu-
uantur a natura & inter illos, qui non adiuuantur
a natura, ut Poeta admonet. Tu nihil inuita di-
ces, faciesue Minerua. Delirant autem non
nulli in scholis, qui has inclinationes negant in
qualitate poni debere. quia Substantia non possit
eas abijcere. Imo uero in rerum ordine fuit locus
aliquis constituendus his inclinationibus. Itaq;
Aristoteles in qualitate ponit, idq; aptiss. fit. Cete-
rum sepe alias uocat proprias passioncs, quas hic
uocant potentias seu inclinationes.

TERTIA species cõtinet qualitates, quæ
sensus proprie mouent, quas quia accidentia mu-
tuantur differentias a substantijs, ita discernemus,
ut singulis sensibus suam qualitatem assignemus.

Visum mouet color. Huc lux seu lumen & te-
nebræ pertinent.

SPECIES COLORIS.

Album, nigrum.

Fuscum, schwarz rodt.

Andromede patriæ fusca colore sue.

Ruffus

P H I L I P. M E L A H C.

Ruffus rodt.

Fuluum, goldfarb & leberfarb, ut fuluum
aurum, fuluus taurus apud Horat. fulu-
nymbus arenæ apud Virgilium.

Flauum bleichgel, ut apud Ouidium, Flauaq; de-
uiridi stillabant ilice mella. Item Virgi. Flauaq;
caput necentur oliua. Apud Luanium, & flauos
aquilone Sueuos.

Spadix, Kastancen braun.

Purpureus seu puniceus, dunckelrodt, ut sa-
met seu braun, ut apud Horat. Puniceis inuicta
rosis.

Luteus, auroræ color, gel. Mollia luteola pin-
git uacinia Caltha.

Ferrugineus, eisenfarb.

Giluus, fael, Virgil. Color deterrimus albis
& giluis,

Cæsius, groc.

Ceruleus & glaucus, grau und blau, lafur.

Venetus, blou, & Thastiscus.

Indicus, ex ceruleo & purpureo mixtus.

Viridis, porraceus & prasinus.

Fiunt colorum nomina a materia, minium, ce-

C ruffa.

DIALECTICA.

russa. Item aliunde, ut hyacinthinus, croceus.

Auditum mouet sonus. Fit autem sonus corporibus duobus collisis.

Articulata, oratio.

Sonus, uox

Inarticulata, ut pecudum sonus,

Vt mugitus &c.

Cl factum odor mouet, ut suauis, ingratus.

Gustum sapor, ut dulcis, austerus, stipticus.

Tactum, calor, frigus, humidum, siccum.

& cognate qualitates, ut glabrum, asperum.

Aristoteles fecit quartam speciem qualitatis, Figuram, ut circulum, triangulum, quadrangulum &c. Hec malunt alij ponere in relationibus, quia sint partium inter se comparationes. apud pueros nihil opus est illa nimia subtilitate in docendo, sed mediocri quadam diligentia requiritur, ut ea, quae traduntur, ut non abhorreant a ratione, nec sint omnino absurda. Quia igitur figurae sensus mouent, resensentur & ipse inter quas.

RELA

PHILIP. MELANCH.

RELATIONES

Sunt rerum comparationes, quae continentur in alijs praedicamentis, ideo numerari non possunt relationes nisi ad res illas tanquam originem reuocante, Et meminerint scholastici, cum relatio uersetur semper inter duo extrema, quod haec uocetur, fundamentum, & terminus. Fundamentum est res a quo oritur relatio. Terminus est res, quam spectat, uel in qua desinit respectus, sicut Iuriconsultus eruditè scripsit, Seruitutem nullam esse, nisi in corpore aliquo. Ita semper quaerantur extrema relationum, ut si fiat mentio de seruitute agri, fundamentum est ager, terminus, agere iter per agrum. Seruitus seu respectus inter haec, est ius agendi iter per agrum. Obseruandum est & hoc praecipuum, quod maximum in communi sermone, & in omnibus disputationibus, usum habet, quod unicuique relatio respondet suum correlatiuum, quanquam saepe nomina desint. Ut pater, filius, gignere, gigni, fauor, gratia. Fauoris fundamentum est ipsa uoluntatis actio, uidelicet bene uelle, Terminus est, is cui bene uult qui spiam, Respectus in medio uersatur, qui est uoluntatis ad hoc obiectum applicatio. Contra gratis mutuum respectus est.

EX SVB

PHILIP. MELANCH.

Imperator Hinc sunt contractus.
 Miles Nam contractus est voluntatis
 Rex actus, quo transfertur res, aut
 Tyrannus! certe quo fit obligatio, ut res
 transferatur.

HORVM ALII SVNT.

Innominati Do ut des
 Do ut facias Facio ut des
 Facio ut facias.

Nominati, horum alij
 transferunt rem.

Quo ad dominium Quo ad usum
 Emptio Venditio commodatio
 Certo precio transfert, Locatio
 hæc est differentia sc̄ Precarium
 parans ab alijs. Referuntur ad hos
 Donatio sine precio. et alij εμφυτεῡ
 Permutatio pro re certa. Τηκος
 Mutuatio ut recipiatur Depositem
 idem in genere. Pignoratium.

EX QVA

EX SVBSTANTIA ORIVNTVR.

Relationes ortæ ex affectionibus
 naturaribus.

Causa effectus
 Pater filius
 Vita mors
 Victor
 Potestas seu fa-
 cultas respectus
 est ad agendum
 seu efficiendum
 aliqua.

Relationes ortæ ex voluntatis

affectionibus.

Hinc sunt discrimina
 affectionibus.

PERSONARVM.
 Persona est, cum voluntas eius qui preceß maneat alia

RERVVM.
 cui certum opus.

Dominus Servus Commune
 Patronus Libertus Proprium
 Tutor Pupillus Alienum
 Magistratus est perso-
 na a Deo constituta.
 ad puniendam delicta
 Scribas Populus
 Pax
 Bellum

Imperator

**EX QV ALITATE
CAVSSA EFFECTVS.**

Tantum enim substantia & Qualitas, uere possant existere cause efficientes aliquid &c.

Ex noticia uerum sal- sum. Verum est conueni- entia noticia uel orationis ad rem. Doctor Discipulus Lex. Nam lex sig- nificat senten- ciam, qua ali- quid precepi- tur aut probi- betur. Neq; tamen simpli- citer notitiam, sed talem, que autoritate Magistra- tuum proposita obligat populum, propter hanc obliga-	Ex uirtutibus Præmium Pœna Gloria Honos Concordia Discordia Pax Bellum Fauor est relatio beneuo- lentis ad illum, cui is bene uult. Gratia correlatiuum fauoris, sed sacre literæ usurpant pro fauore, & quidem addunt relationem, qua excludunt meritum.	Ex qualitatibus corporis. Temperamentum Sanum Aegrum
---	--	--

PHILIP. MELANCH.

obligationem fit nomen relatiuum. Ius est potestas agendi secundum leges.

EX OMNIBVS speciebus. Bonum est quod conuenit Perfectum. naturæ. Imperfectum. Simile Dissimile.	EX tribus prioribus speciebus existunt infinitæ actiones & passiones, ut docere, exhilarare, calefacere, iustificari.
---	--

EX QVANT.

BONVM. Honestum propter se conuenit naturæ, ideo propter se expeditur. propter aliud expeditur.	Aequale Inæquale Maius Minus Proportio. Duplum Triplum, Dimidium, Continuum, continens, Tempus Locus, Velox, Tardum. Explicam
--	--

D I A L E C T I C A .

Explicant & Grammatici relatiui nominis naturam, quare facile hic poterit cognosci, quæ nomina ad hunc ordinem pertineant. Vocantur autem nomina superiorū classium seu prædicamentorum absoluta, quia singula intelligi possunt etiā si non conferas ad aliud, ut albedo. Relatiua uero ita dicuntur, quia non possunt sine collatione intelligi, ut similitudo intelligi non potest, nisi comparatione plurium rerum. Proinde, Aristoteles hæc nomina $\pi\sigma\sigma\ \tau\iota$ appellauit, quod semper ad aliquid referantur, nec sine absolutis concipi possint.

Primum hoc sciendum est, omnia nomina quæ in superiores classes referri non possunt relatiua esse.

Secundo, Relatiuum nomen nihil aliud est nisi collatio rerum inter se, quæ quia ratione tantum fit, non sunt relationes subiectæ sensibus, sicut alia accidentia. magnitudo aut color.

Tertio, cum relatiua nomina comparationem tantum significant, adparet ita oportere definiiri relatiua, ut ea quæ conferuntur, in definitione ponantur, ut, Pater est qui habet filium, Magistratus est, qui iure regit populum.

Vides

P H I L I P . M E L A N C H .

Vides itaq; nomina huius ordinis uno tantum genere definiendi uti, Etymologia seu definitione nominis. Quia enim non res, sed rerum collationes significant, ideo non hic causse aliquæ quaruntur, sed ratio procedit hæc nomina, & breuiter definit, postquam res ante simpliciter intellexit, ut cum definitio, monetam esse argentum aut aurum certa estimatione, qua res permutantur. Nomen monetæ non intelliget is, qui aurum & argentum profus non nouit. Et prius tibi Gn. Pompeius & Sextus noscendi sunt, quam definias hunc filium, illum patrem esse.

Proinde, cum duplex collatio sit, bina nomina plerumq; fiunt, quæ mutuo sese ostendunt. Aristoteles multum referre putauit, ut admoneret ad hunc modum sibi respondere relatiua. Et est regula magnopere necessaria, in multis grauib. conuouersijs iudicandis, quod unicuiq; relatiuo respondeat suum correlatiuum, quod si deest nomen tamen cogitari debet correlatiuum. Hoc Aristoteles sic extulit $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha\ \tau\acute{\alpha}\ \pi\sigma\sigma\ \tau\iota\ \pi\acute{\rho}\delta\ \alpha\upsilon\tau\iota\sigma\ \tau\iota\sigma\ \rho\acute{\iota}\phi\omicron\nu\tau\alpha\ \lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$ id est, relatiua conuertita, ut mutuo se definiant, ut Magistratus est qui

D

certo

DIALECTICA.

certo iure ciuitatem regit. Ciuitas est, quæ certo iure a magistratibus regitur. Fortunam conijtat dici, cum euentus non gubernatur nostro consilio. At ut scias quid sit fortuna, prius sciendum est a quo gubernentur illi euentus, qui accidunt præter nostra consilia. Hæc ideo diximus, ut scias res ante simpliciter cognoscendas esse quam conferuntur, & in definiendo relatiuo, fieri mentionem rerum quæ conferuntur. Vocantur autem res quæ conferuntur, fundamentum & terminus. Et quidem prodest ubiq; uidere unde oriatur relatio, & quo respiciat, causam enim collationis nemo intelligit, nisi uiderit ubi oriatur relatio. Nomen patris oritur in gignente, & genitum respicit, E contra nomen filij oritur in genito, & respicit gignentem. Tales tanquam regiones nominum relatiuorum diligenter prodest nosse. Cum de seruitute queritur alias aliud fundamentum est, Terminus est ducere aquam aut simile quiddam. Nomen legis fundamentum habet honestam seu iustam sententiam, Terminus est, ferri a Magistratibus ad subditos. Fortunæ fundamentum est, uoluntas Dei gubernantis res Terminus euentus ipse.

Catalogus nominum relatiuorum consiciendus est, in

PHILIP. MELANCH.

est, in quo adparebit, ex quibus fontibus omnia oriuntur. Ea res adfert magnam utilitatem ad recte definienda nomina huius ordinis, quæ quia plurima sunt, fit eorum mentio sæpe in causis ciuilibus, sæpe in quotidiano sermone. Fortunam quotusquisq; recte definit? At si hunc catalogum recte inspexeris, exacta definitio sese offeret. Honorem uulgus esse ducit, magnificeri a multitudine, nec intelligit unde oriatur honos, At si inspectas hunc Catalogum, uidebis honorem collationem nostri iudicij & uoluntatis erga alterius merita & uirtutes esse. Videbis enim honorem ex qualitatibus oriri. Huc respexit Cicero ad Plancum, cum ait, Is qui iure adpellari potest honos, perpetuæ uirtutis est præmium. Quotidie in templis canimus, Gloria in excelsis Deo. Hic meminisse decet, quid gloria significet, Nam cum gloriam Deo tribuimus, significamus quod bonus sit, quod respiciat nos, quod uelit nos exaudire, & iuuare. Talis interpretatio etiam conscientie adfert consolationem, quia enim Deus iubet sibi gloriam tribui, certe uicissim pollicetur bona.

Ad hunc modum naturas uocum relatiuarum multo rectius intelliget & tractabit

D ij is, qui

D I A L E C T I C A.

te, qui ex quibus fontibus orientur animaduertea rit.

Ex Substantia & Qualitate plurimae relationes orientur, sunt enim considerandae substantiarum & qualitatum actiones, ita facile poterunt relationes reperiri. Substantiae naturalis actio est, gignere, Hinc fit nomen patris, cui est oppositum nomen filij.

Sunt & actiones uoluntatis humanae, quando cum alijs contrahimus. Hinc contractus nascitur, sub quo sunt.

Emptio,	Venditio.
Maritus,	Vxor,
Dominus,	Seruus.
Magistratus,	Ciuitas.
Senatus,	Plebs.
Potestas,	Consuetudo.

Ius. Significat enim Ius, legitimam potestatem agendi. Alicubi pro legum cognitione accipitur, ut cum Iureconsultus definit, Ius esse artem boni & aequi. Supra admonui legem nomen relationum esse,

P H I L I P. M E L A N C H

num esse, significat enim rectam sententiam, sed a Legis aere positam. Sicut igitur nomen patris substantiam significat, & relationem gignentis ad genitum. Ita lex significat quantitatem, scilicet notitiam quandam, si u sententiam & relationem ferentis legem ad subditos.

Ex qualitate. ut ex uirtutibus praemium, gloria, honos, proprie enim uirtuti tribuitur. Ex amicitia pax, bellum, concordia, discordia. Ex qualitatibus corporis, sanum aegrum. Ex omnibus speciebus, similitudo, quae est duarum qualitatum collatio. Hic numero etiam bonum, quod significat quiddam naturae conueniens. Malum quod naturae non conuenit. Et uerum, ubi cum re consentit oratio.

Philosophi uocant transcendentia, Ens, unum, uerum, & bonum, Quia, sicut Ens commune nomen est omnibus praedicamentis, ita ueri & boni rationem in omnia praedicamenta spargi iudicant. Quidquid enim existit, cum concipitur in animo, eunq; mens firmas & perpetuas eius causas cer- nit, uerum est. falsa, quia nihil sunt, & causae
D iij firmae

D I A L E C T I C A .

firma falsorum, nulle sunt ideo mens ea improbat. Et in unaquaq; re boni quiddam esse iudicant. Vnum etiam, ideo inter transcendentia posuerunt, quod unam quanquam rem simpliciter non admixtam alijs considerari oporteat. Quanquam autem hæc disputationes Philosophorum mihi non displicent, tamen nihil uetat bonum aut uerum inter relationes hic numerare. Nam hinc mutuari possumus, & accommodare alijs prædicamentis, sicut nomen causæ, aut effectus ex relationibus mutamur, quæ ipse non minus late patent quam bonum aut uerum. Nam quidquid est, uel causæ uel effectus est.

Ex substantia & Qualitate, trahuntur relationalia nomina, causæ & effectus.

Ex Quantitatibus fiunt, æquale, inæquale, maius, minus, contentum, continens, locus. Nichil enim aliud significat locus, quam alteri corpori celsisse spatium.

Ex numeris, par, impar, duplum, triplum, proportio, tempus, quod est mensura motus, Significat enim, uel durationem rei, uel mensuram durationis, ut, annus, mensis, dies. Et sic definit Aristoteles, Tempus mensuram esse motus.

DE AC

P H I L I P . M E L A H C . DE ACTIONE ET PASSIONE.

Poterant reliqua prædicamenta in relationibus comprehendi, sed quia placuit ueteribus, decem prædicamenta numerare, sequemur illorum auctoritatem & nos. Videntur autem docendi causæ, a prædicamento relationis, hæc quæ sequuntur prædicamenta separasse. Nam cum pene infinita multitudo sit relationum, maluerunt plures classes facere, ne si omnia talia nomina, in unam includerent, multitudine perturbarentur discentes.

Hic actiones & passionem collocarunt, supra nomina ex actionibus orta. Hic recensetur gignere, gigni, supra pater, filius. Atq; hoc discrimen harum classium tenere satis erit.

Est autem actio, relatio seu coniunctio ad id quod patitur. E contra, passio, coniunctio patientis ad agens. Pertinent autem ad hunc ordinem uerba & nomina uerbalia, significantia motus. Est autem motus, acquirere aliquem terminum. Species hæc sunt.

In Substantia sunt, generatio & corruptio. Generatio est motus ab eo quod non est ad esse. Corruptio ab eo quod est, ad non esse.

D iij

IN

DIALECTICA.

In Quantitate. Augmentatio, cum acquiritur maior quantitas. Diminutio, cum minor fit quantitas.

In Qualitate. Alteratio, cum alia qualitas acquiritur, ut calefactio, frige factio, humectatio, desiccatio, denigratio, dealbatio, & huiusmodi innumera nomina. Huc & subiti affectus pertinent, irasci, misereri, letari, quæ sunt quasi sensuum & animi uerberationes.

Est & motus localis, cum aliud subinde spaium occupatur, ire, redire, currere. Huc & aliarum rerum uerba pertinent, ut edificare, belligerari, scribere, pingere, canere, etc.

DE PRAEDICAMENTO QUANDO.

Aristoteles interrogatiuis nominibus discernit relatiuorum species. Hæc igitur uox, Quando, complectitur temporum differentias, ut sunt, hodie, heri, dies, mensis, annus. Supra autem diximus tempus significare, uel durationem rei, uel mensuram durationis. Huc pertinent & uoces simul,

PHILIP. MELANCH.

simul, prius, posterius. Quæ, quid significant aliud quam quandam collationem temporum inter se.

DE PRAEDICAMENTO VBI.

Vbi, complectitur locorum nomina, ut domi, foris, sursum, deorsum, in gymnasio, in templo, atq; hæ uoces, quatenus loca sunt, & continent corpora, intelligi debent, non quatenus uel figuras uel ædificia significant.

DE SITV.

Situs significat corporis positum seu statum, ut iacere, sedere, stare, supinum esse, pronũ esse.

DE HABITV.

Habitus complectitur nomina uestium, quæ nemo ignorat relatiua esse, ut, galea, torax, ocreæ, pileus, tunica, calcei. Sitamen non materiam aut figuram, sed rationem uestiendi, ac usum consideres.

D 4 Recens

D I A L E C T I C A .

Recensui prædicamenta, quæ cum traduntur, ad succiendos sunt pueri, ut propriam significationem uocabuli discant intueri. Nam secundum eam significationem, quæ maxime propria est, unaquæq; uox in sua classe ponitur. Itaque et Aristoteles, cum absolisset descriptionem prædicamentorum, adiecit quarundam uocum enarrationem, ut moneret in prædicamentis ἀναξιολογίας diligenter et fugiendas et explicandas esse. Nostrum hanc partem uocant, Postprædicamenta. Et cum Aristoteles pauca nomina exposuerit, putant nefas esse, si quis plura addat. Sed qui pueros doceant, admoncant multo plura ambigua inueniri posse, quæ in hoc loco profit enarrare. Sciant igitur pueri, ea quæ uocant Postprædicamenta, nihil esse aliud, nisi interpretationem quorundam nominum ambiguum.

Prius dicitur, non modo quod tempore prius est, sicut, prior est Romulus Numa Pompilio, sed etiam quod naturæ ordine prius est, etiam si tempore simul existat, sicut causa prior est effectui ordine naturæ.

Item, genera priora speciebus hoc modo dicuntur.

P H I L I P . M E L A N C H .

tur, quia ordine præcedunt. Dicuntur et priora, quæ præstant dignitate, ut prior est Rex iuc.

OPPOSITA dicuntur quadrupliciter. Aut contraria, ut due qualitates pugnant inter se, calor et frigus. Aut relatiue opposita, sicut pater et filius. Non enim possunt simul in idem subiectum cadere, nemo idem dominus ac seruus est, pater ac filius, respectu eiusdem, sic enim loquuntur, id est, si conferas duas tantum personas inter se. Priuatiue opposita, sicut tenebræ et lux. Nam priuatio significat abesse formam, quæ adesse poterat, sicut cæcitas significat visu carere.

Postremus gradus est contradictionum, quæ tantum in propositiones cadunt, ut, Cæsar est iure interfectus. Cæsar non est iure interfectus.

D E V S V P R A E D I C A M E N T O R U M .

Tametsi supra monuimus, quo consilio ueteres omnium rerum nomina in has classes seu ordines distribu-

DIALECTICA.

distribuerint, tamen idem redigere in memoriam
 lectori hoc loco usum est, ut sciat quam utilita-
 tem ex hac parte Dialecticæ petere debeat. Ideo
 hæ nominum classes factæ sunt, ut cum definire
 uoles, scias singularum uocum genera ubi inueni-
 as. Plerumq; etiam generi uides ascriptas differ-
 entias, quæ tamen cum non sunt adscriptæ, ex ac-
 cidentibus colligi solent. Nam & supra docui res
 rum differentias per accidentia nos circumloqui.
 Promde cum uocis alicuius definitionem uoles cõ-
 texere, ad hos ordines uelut ad pœnu recurren-
 dum est, unde materiam depromas, ita conducunt
 hi ordines ad definiendum, Sed & aliam utilitatem
 adferunt ad inuenienda argumenta, ad theses &
 hypotheses tractandas, ad quærendas rerum cau-
 sas, de qua utilitate infra dicemus in Topicis.

DE DEFINITIONIBVS.

Quid sit definitio rei supra exposui, nunc
 hoc docendi sunt pueri, in definiendo præstandū
 esse ut definitio ita fiat, ne aut latius patrat, aut sit
 angustior quam definitum. Non recte definias si
 dicas, Philosophia est humanarum & diuinarum
 rerum

PHILIP. MELANCH.

rerum scientia. Nam Philosophia quæ sic proprie
 appellatur, nihil certi docet de diuina uoluntate
 erga nos, de prouidentia diuina in administrandis
 rebus, de immortalitate animi, Quare definitio la-
 tius patet quam definitum. Item si de seditione di-
 cas, & tantum ibi exponas quam mala res bellum
 sit, non recte definias. Nam si ditio non est sim-
 plex bellum, sed est bellum seu uis ciuium inter
 sese, uel contra magistratum suscepta. Sunt igitur
 docendi pueri, ut in definiendo hanc cautionem ad-
 hibeant, ne definitio latius patrat, neue sit angusti-
 or quam definitum, sed signate & adposite expli-
 cet definitum, Et sicut oculi certissimi testes sunt
 eorum, quæ ex propinquo cernunt, eaq; nobis per-
 fecte ostendunt, sic definitio debet perfecte rem
 exprimere, & tanquam oculis subijcere.

FORMVLAE DEFINITIONVM.

Primum genus definitionum est definitio essen-
 tiæ seu substantiæ, hæc constat ex genere & dif-
 ferentia, ut homo est animal mentem habens. Boe-
 tius putat utile esse ducere definitionem inde usq;
 a summo generi, ut homo est substantia corporea,
 animalis

D I A L E C T I C A.

animata, sentiens, mentem habens, uolebat enim ad sue facere imperitos ut cum in definiendo ad extremam metam uocabulorum recurrerent, certius rem comprehenderent, & ad primos fontes cuiusq; rei peruenirent. Nam ex summis generibus omnia uocabula manant. In hoc genere definitionum non egredimur ex eo predicamento, in quo definitum ponitur, sed ex eadem classe genus & differentiam deponi oportet, quia enim substantiæ definitio est, explicat substantiam cuiusq; rei. Neq; uero ullius rei substantia distrahitur in diuersa predicamenta. Hic mihi monendi sunt pueri nos ita uti nominibus substantiæ & essentiæ hoc loco, ut non tantum tribuamus ea ijs rebus, quæ in primo predicamento collocantur, sed essentiæ definitiones etiam accidentium sunt, cum uidelicet ipsa per sese accidentia consideramus. Nam cum diuulsimus a subiectis accidentia, solemus essentialiam seu substantiam uocare, eorum naturam. Ita & accidentium sunt definitiones essentielles compositæ ex genere, & differentia seu proprio, ut uirtus est habitus uoluntatis seu morum, bonus. Nam habitus genus est uirtutis, differentia sunt, morales habitus. Id enim distinguit uirtutem ab artibus

P H I L I P. M E L A N C H.

artibus seu cognitione, & bonus distinguit a uitijs. Sed sunt pauciores definitiones huius formæ, quia non multa propria nomina differentiarum extant, & plerumq; pro differentijs accidentium congerie utimur.

Secundum genus definitionum, definitio causalis est, neq; tamen nefas est ex superiore forma genus mutuari, etiam cum ex causis definitionem componimus. Nam ad cognoscendam rem genus eius deprehendisse plurimum conducit. Deinde hæc forma definiendi cognata est superiori. Genus materiam significat, differentia formam, ut cum hominem dico animal esse mentem habens, quid aliud significat animal quam naturam corpore animato constantem. Deinde mentem habens, significat ex anima rationali constare hominem.

Sunt autem causæ quatuor.

Materia est, ex qua res fit, ut pannus.

Forma est, quam induit materia, ut tunica, ex panno facta, forma est.

Efficiens, est persona seu res faciens, ut sartor uestem faciens.

Finis.

D I A L E C T I C A.

Finis, est gratia cuius aliquid fit, ut uestis fit tegendi corporis causa.

Licet autem uel ex omnibus causis, uel aliquibus componere definitiones, ut ceruisia est potus ex aqua, ordeo, & lupulo coctus. Est & hæc causalis definitio apud Demosthenem. Lex est inuentum & donum deorum, discretum uirorum sapientum, correctio delictorum, consulto uel inconsulto admissorum, urbis commune pactum, secundum quod omnibus ciuibus conuenit uiuere. Nam causa efficiens legis est Deus, qui insculpsit rationi nostræ sententias certas de moribus, seu quod uocant ius naturæ, unde leges omnes nascuntur. Proinde, primum ait legem esse inuentum Deorum. Neque legis nim habere debet si quid constituitur, quod a naturali iure dissentit, qualia sunt, patrem senem mactare, item ne uxor marito superstes sit, quæ apud barbaros fiunt, Item alia Milesiorum lex, nemo nostrum frugi esto. Deinde in quo subiecto sint leges, aut quibus inscripserit Deus adijcit, cum ait, decretum hominum sapientum, id est, hoc diuinitus est acceptum, de quo inter sanos & prudentes conuenit. Nam Scythibus etiam data est ratio, datum ius naturæ, sed illi consuetudine

N A T V R A L E S.

Quæ fiunt a naturalibus potentibus & sensu, non a uoluntate.

M O T V S.

Generatio, Corruptio
Augmentatio qua acquiritur quantitas.

Alteratio, ut calefactio
humectatio, curatio
Acquirit enim qualitatem. Huc pertinent & subiti motus affectuum ut irasci, letari misereri &c. qui sunt quasi quedam animi aut sensuum uerberationes.

Huc pertinent actiones sensuum, ut uidere, audire, appetere, irasci, timere, dolere.

Valde commoda est hæc partitio & omnes uides & partes complectens, Ideo diligenter Sicut enim triplex uita est, Naturalis, Ciuili qua cum Deo proprie agimus. Ita necesse fit genera facere, Sicut & tria genera artium sunt rerum, de ciuilibus moribus & institutis, de uita spirituali.

PHILIP. MELANCH

suetudine deprauati, non animaduuerunt nec cernunt diuinum donum. Postea finalem causam adijcit seu officium, lege corrigi delicta. postremo partem causae efficientis, urbis commune patet. Nam non statim omnis sententia de moribus. lex est, sed illa ad quam se populus adstrinxit. Apud Athenienses multabatur si quis, uiaorem de uia interrogantem fessisset, praecleara et honesta lex fuit, sed nobis non est lex, quia ad eam se nostra ciuitas non adstrinxit. Apud Persas capitalis fuit ingratitudo, apud nos non est capitalis, quia magistratus nostri non constituerunt certam poenam aduersus ingratos. Additur et particula de causa finali, secundum quam omnes uiuere conuenit. Nisi enim legibus ex aequo teneantur, potentes, et illi qui propter exiguas opes iniuriae obnoxij sunt, magni motus existunt in rebus publicis, Vt Romae bellum civile exarsit ex eo, quod Iulius contra leges petebat consulatum. Sit igitur legum uis, ut iuxta omnes teneant. Huc etiam pertinent definitiones relatiuorum nominum, quia omnia per earum rerum, quae comparantur inter se, uocabula definiuntur, eas res possumus causas uocare comparationum, ut ignem calefaciendi causam. Definiemus

DIALECTICA.

niemus igitur quaedam relativa nomina. Seditio est motus populi contra magistratus, ut apud Virgilium.

Ac ueluti magno in populo cum saepe coerta est
Seditio, saeuitq; animis ignobile uulgu.

Ea definitio est, seditionem furorem uulgi esse, id est, motum non sumptis iustis armis, aut ex autoritate magistratus, sed aduersante magistratu. Deinde adiecit Poeta definitioni Schema hypotyposin. Iamq; fides et saxa uolant, furor arma ministrat. Sic enim pictor si seditionem seu urbanum motum pingeret. in urbe tectis Principū ignes iniici pingeret, et non iusta acie, sed temere, nec rite instructos, sed alios alio teli genere coeure vere contra magistratus. Ita uides quam apposite definiat Poeta iuxta praeccepta Dialecticæ.

Deinde quam graphice ornet, iuxta Rhetoricæ praeccepta.

Sed est copiosior famæ definitio apud Virgilium. Nam cum fama sit late uagatus sermo, primum peruagationem describit genus famæ. Quo non melocius ullum, Mobilitate uiget, uiresq; acquirit eundo.

PHILIP. MELANCH.

eundo. Parua metu primo mox sese attollit ad auras. Ingrediturq; solo et apud inter nubila condit. Deinde adiecit differentiam seu rem collatam, sermonem uidelicet, Tam ficti prauiq; tenax quam nuncia ueri. Inserta est definitioni peritura, iuxta Poetarum consuetudinem, Monstrum horrendum ingens. Affectus etiam causis definiuntur, ut gelidusq; per ima cucurrit, ossa tremor.

In hoc definitionum genere recenseri potest Fidei definitio, quæ extat in Epistola ad Ebreos Est δὲ πίστις, ἐλπιζομένων ὑπόστασις πραγμάτων, ἔλεγχος δὲ θελομένων. Fides est expectatio sperandarum rerum, et certum argumentum non apparenium.

In hac definitione duo nomina loco generis posita sunt. Nam et fidei nomenclum cognatas res duas continet, noticiam seu assensum, et firmam expectationem, eorum quæ Deus promissit. ἔλεγχος fidei genus est ex prima specie qualitatis. Significat enim ἔλεγχος certissimam noticiam, re ita deprehensa, ut nihil

D I A L E C T I C A.

debitemus. Verbum Dei ita mouet pijs mentes
 ut ea quæ fide cernunt, tam certa esse sentiant,
 quam sunt illa quæ oculis intuentur. Christus pol-
 licetur, patrem his qui inuocant eum, opitulatu-
 rum esse. Quamquam igitur in calamitate nõ cer-
 nunt oculi nostri Deum adesse, tamen ita certo sta-
 tuere debemus, respici nos ab eo, & futurum ut
 ab eo tegamur & iuuemur, quam certa nobis illa
 sunt, quæ uersantur ab oculis. Nam uerbum
 ἐλπίς conuincere significat, cuius uerbi que-
 uis sit, usus forensis docet.

Alteram uocem ὑπόσπασιν expectationē uer-
 ti, sic enim in Capit. tertio eiusdem Epistolæ et sæ-
 pe alias usurpatur, Et sentiebã recte fieri mentio-
 nem affectus fidei in definitione, cum nomen fidei
 non modo noticiam, sed etiam affectum qui pro-
 missa accipit, & expectat, significet. Ponenda
 est igitur generis loco & hæc uox, ὑπόσπασιν
 sumpta ex prima specie qualitatis, habitus quo ex-
 pectamus. Fides enim proprie est assentiri uerbo
 Dei, & expectare Dei promissa. Et pro uno
 quodam genere, uidelicet pro certa noticia in hæc
 definitione duo hæc nomina ponenda erāt. *Disse-*
rentiæ

P H I L I P. M E L A N C H.

uentiæ loco ponuntur, hæ uoces, non adparentiũ,
 item rerum sperandarum. Nam accidentia mu-
 tuantur differentias alias a subiectis, in quibus hæ-
 rent, alias ab obiectis, hoc est a rebus circa quas
 uersantur. Porro Fides uersatur circa uerbum
 Dei quod docet nos de uoluntate Dei, & alijs
 multis rebus procul positis extra conspectum ra-
 tionis.

Philosophia docet nos de rebus, quas ratio
 perspicit, de Arithmetica, de Geometria, de Ar-
 chitectonica, de motibus corporum, de ciuilibus
 moribus. At de uoluntate Dei tantum ex uerbo
 Dei iudicandum est, non ex humana ratione.
 Quod autem mentio sit rerum sperandarũ, osten-
 dit & circa quale uerbum uersetur fides, & quod
 fides non modo noticia sit historie, sed quod eti-
 am adfectum complectatur accipientem seu expe-
 ctantem Dei promissa. Significat enim tale uer-
 bum esse, quod non modo historiam docet, aut
 minas ostendit, sed etiam continet promissiones.
 Nam hæc res sperandas ostendunt. Et ea demum
 uera fides est, quæ non modo nouit historiam, sed
 etiam credit promissionibus, quæ expectat Dei
 E iij promissa.

D I A L E C T I C A.

promissa quæ credit nõ modo Christũ passum esse, ac resurrexisse, sed propter Christũ nobis patrem placatum esse, nosq; propter Christum in gratiam recipi, regi, ac seruari a patre. Vides quam utilitatis adferat Dialectica, cum iuxta eius præcepta grauium autorum sententiæ expenduntur. Nam hæc definitio fidei ita patet, ita illustratur, cum ad hæc præcepta confertur, ut fidei uim atq; naturam mira perspicuitate omnium oculis subiciat.

DEFINITIO EX EFFECTIBUS, seu officijs.

Tertium genus definitionum est definitio ex effectibus seu officijs composita, ut homo est qui loqui potest. Sol est auctor diurnæ lucis. Iusticia est quæ suum cuiq; reddit. Neq; raro utimur hoc genere definitionis, præsertim in uirtutibus aut uitijs definiendis. Nam artes et alij animi habitus, non aliter nisi officijs aut obiectis discerni possunt. Nec uereor dicere has esse habituum proprias differentias, quas ab officijs trahimus. Rex est qui unus rerum potitur, et ius dicit ex certis legibus.

P H I L I P. M E L A N C H.

gibus. Tyrannus est qui unus rerum potitur, et ius dicit ex suo arbitrio sine legibus. Hoc enim Tyrannum proprie dixerunt ueteres, postea hæsit adpellatio tantum in sceleratis et crudelibus principibus, qui latrocinium in imperio exercuerunt. Magistratus est minister Dei ad nostram utilitatẽ, ut malos puniat, et bonos honore afficiat. Sic enim definit Paulus, genus est minister Dei, cum enim sic appellat, docet esse pium gerere magistratum, et a latrocinio discernit, et nos admonet, ut, quia diuinitus magistratus nobis impositi sunt, tanquam Dei uicarios colamus. Deinde officia recitat. Primum minister est ad nostram utilitatem, sic enim ait, διοικων εστι σοι τις η βασιλειαν. Hic magistratus docet non ad suam libidinem aut utilitatem debere gerere publicum munus, sed suis cupiditatibus publicam utilitatem anteferre, et inuoligere sibi alienæ utilitatis procuracionem tanquam œconomus in familia commissam esse. Nec datas esse tot urbes, tot regna in hoc, ut inde tantum uoluptatum suarum instrumenta rapiant. Reliqua sunt punire fontes, ius dicere, facinora prohibere, de facinorosis supplicium sumere, bonos non tantum defendere, sed honore afficere, id est, efficere in re

E iij publico

D I A L E C T I C A .

publica non tantum ut uita, fortunæ bonorum in tuto sint, sed etiam ut gradus dignitatis seruentur, & sit honos uirtuti, & omnia honestarum artium studia colantur, & magni fiant.

DEFINITIO EX PARTIBVS.

Quartum definiendi genus est definitio, quæ componitur ex partibus seu membris rei, ut, corpus humanum est, quod ex capite, uentre, & pedibus constat. Philosophia est artium dicendi, Physiologia, & præceptorum de moribus cognitio tanta, quantum assequi humana ratio potest. Sicut enim in corpore membra, ita in Philosophia tres illæ partes coherent.

Pœnitentia est terreri agnito peccato, & rursus erigi per fidem, credendo quod propter Christum remittatur peccatum. Nam hæc duo sunt membra pœnitentiæ, pavor seu contritio & fides quæ rursus liberat ex pauore.

DEFINITIO EX ACCIDENTIBVS.

Quintum

P H I L I P . M E L A N C H .

Quintum genus est, definitio ex genere & accidentibus collecta, ut sunt herbarum definitiones apud Dioscoridē & Plinium, ut, Narcissus est flos similis croco, caule dodrantali, florens mense Augusto, prostremus omnium florum. Hoc genere definitionum utimur in describendis personis, ut apud Homerum Thersites describitur, strabis oculis, gibbosus, garrulitate scurrili. Est autem nobis ideo sæpius hæc forma definiendi utendum, quia accidentia ostendunt nobis substantias aliqui ignotas, per hæc Maluam a Marrubio, Cygnum a Coruo, Pompeium a Iulio, deniq; res inter se omnes discernimus.

Hactenus tradidimus definitionum formulas, reliquum est ut exerceantur pueri multis exemplis. Nam ut sine usu aliæ artes percipi non possunt, ita exacte & apposite definire nemo sciet, nisi eius rei usum quandam sibi fecerit. In grammaticis disputationibus permultum refert, eius rei, de qua disceptatur, definitionem tenere perspicuam & certam. Nam ex definitionibus argumenta omnia tanquam ex fonte decruantur, & tota disputatione nascitur. Et sicut actioni Demosthenes in dicendo

E ▼ cendo

D I A L E C T I C A .

cedendo primas, secundas, postremo et tertias trahit, ita nos in accurata et subtili disputatione unam definitionem maxime dominari statuimus, eiq; iure primas, secundas et tertias debere affirmamus. Ni longum esset, commemorarem aliquot exempla, ubi est cernere magnos viros in longis disputationibus turpiter hallucinatos esse, quia parum cauti fuerant in definiendo.

DE DIVISIONE.

Secundum Dialectices munus est, diuidere. Habet autem diuisio non minorem vim, quam superior illa definiendi ratio. Nam in Phædro Plato cum quidem Oratorem instituit ac format, nunquam quenquam ait dicendi artificem, seu ut ipsius utamur uerbis τεχνικὸν λόγον περὶ futurum esse, nisi sciat omnia de quibus dicendum est, diuidere ac partiri, et apposita certaq; definitione, uel ut ipse ait, μὴ ἰδέειν unamquamq; partem comprehendere. Nam cum in primis exigatur ab eo, qui aliqui a de re dicit, ut doceat, nihil autem explicat is, qui omnia commiscet et confundit, sæpe profecto Diuisione utendum est, ut ea quæ non

coherent,

P H I L I P . M E L A H C .

coherent, separet, alioquin in oratione omnia temere congerentur, eruntq; quod aiunt, ὡς ἄντα μὴ ἀκόμῃς.

Et Cicero Seruium Scauolæ, quamuis peritisimo iuris, tamen ideo præfert, quia Dialecticem addiderat scientiæ Iuris, artem, ut ipse ait omnium artium maximam, quasi lucem ad ea, quæ confuse ab alijs aut respondebantur aut agebantur. Porro ea in re Diuisio dominatur. Et Boetius in libro de diuisione inquit, Andronicum scriptum reliquisse, diuidendi scientiam summo in honore semper apud Peripateticos fuisse, quia nulla res, sine hac, dilucide et perspicue explicari possit. Sunt autem diuisionum formæ quatuor. Primam esse dixerunt nominis ὁλοσχημὸς significata recensere, Quia sæpe fit ut uocabulo decepti, erremus, Vt si quis disputet, Christianos non esse seruos, monebit seruitutem alias accipi ciuilitate, cum significat corpora nostra, et fortunas nostras in potestate aliorum esse, Alias accipi μεταφορικῶς, cum significat animas seruire peccato, et obnoxias esse uiciosis affectibus, et destinatas ad poenam, ad æternam mortem. Neq; uero ciuilem seruitutem

D I A L E C T I C A.

seruitutem tollit Christiana religio. Sed supra monuimus, in omnibus controuersijs initio constituendum esse, quæ uis uerbi sit, neq; modo in una uoce hanc exigo diligentiam, sed in longiore oratione etiam oportebit amphibola et metaphoras enarrare, priusquam de rebus litigare incipias.

Secunda forma est diuisio generis in species, quæ quidem per differentias, uel per accidentia discerni solent, ut si animal diuidas in hominem ac pecudes, differentie erunt adhibende, quæ hominem a pecudibus discernant. Ita cum ius diuidunt in ius naturæ ac ciuile, quærendæ sunt differentie seu accidentia, quibus pro differentijs utimur, quæ has species discernant. Est enim ius naturæ sententia de moribus, diuinitus inscripta mentibus hominum, cui omnes homines natura cogit adsentire, ut furtum est puniendum. Ius ciuile est sententia, cui non omnes homines naturaliter assentiuntur. Sed quam certa ciuitas probabiliter de causa sequitur, ut fur suspendendus est.

Tertia forma est, diuidere totum in membra, hanc Cicero proprie partitionem scribit uocari, cum totū

P H I L I P. M E L A N C H.

eum totum quasi in membra disceperitur, ut si corpus diuidas in caput, thoracem, uentrem, manus, pedes. Si Philosophiam partiarius in scientiam loquendi, inquisitionem rerum naturalium, et præcepta de moribus. Si religionem partiarius in fidem, et bona opera. Sic in oratione sæpe partes toti subiicimus, ut cum Phoenix dicebat se præpositum esse Achilli, ad docendum eum omnia digna laude, deinde partes commemorat $\mu\upsilon\theta\omega\nu\ \tau\epsilon\ \xi\eta\tau\eta\ \tau\eta\ \epsilon\mu\epsilon\upsilon\alpha\iota,\ \tau\epsilon\ \rho\eta\eta\epsilon\ \tau\eta\ \rho\alpha\ \tau\epsilon\ \epsilon\pi\omega\upsilon\epsilon\upsilon$. Id est, eloquentiam qua sapienter consuleret Reipublicæ, et alias uirtutes iuste, fortiter, moderate agendi. Et Virgi. cum ciuitatem describit, partes recitat. Iura Magistratusq; legunt, sanctumq; senatum. Ita sæpe in loquendo cum ex uno uerbo res intelligi possit, tamen cum eam in membra partimur, res fit illustrior.

Quarta forma est, quam Enumerationem proprie uocant, cum subiectum partimur in accidentia. Utimur hac forma præcipue cum conditiones alicuius personæ aut rei colligimus, aut distribuimus. Ut si quis doceat quibus uirtutibus Episcopi oporteat præditum esse, uidelicet doctrina, eloquentia, morib. bonis. Ita Cicero enumerat quæ res in

DIALECTICA.

res in imperatore requirantur. Et apud Homera
 rum enumerantur Agamemnonis uirtutes, ἀμφο-
 τερον βασιλευς τ' αγαθ' & κρατερος τ' ἀιχ-
 μαιτης. Nam ille demum princeps laude dignus
 est, qui & artes domi regendæ Reipublicæ tenet,
 & iure, legibus, iudicijs, civilem tranquillitatem ac
 disciplinam conseruat, & foris armis a Repub.
 arcere uim hostilem potest. Ita multiplices boni
 principis laudes enumerauit Homerus in hoc uer-
 siculo, quo tantopere ferunt Alexandrum delicta-
 tum esse, ut semper in ore habuerit.

DE MODO EXPLICANDI SIM-
 plicia themata, & quomodo sit utendum
 his præceptis, quæ hætenus tra-
 dita sunt.

Hætenus uocum uarietatem ostendimus, &
 propemodum classes descripsimus, in quas singu-
 la referri debeant, & formas definiendi ac diui-
 dendi tradidimus. Nunc monstrabimus quomodo
 hæc præcepta ex schola, & ex umbra in lucem ac
 uelut in aciem proferenda sint, & quomodo his
 præceptis utendum sit, quibus si quis non didicerit
 uti, is

PHILIP. MELANCH.

uti, is sciat se in eis cognoscendis inanem operam
 sumpsisse, non aliter atq; frustra sibi miles arma
 comparauerit, quibus uti nequit. Patet autem
 in omni sermone hominum, usus huius partis latiss-
 sime. Etenim in omni fere congressu hominū quæri
 ac dubitari de alicuius certæ rei natura, causis, ac
 partibus solet. Doceri autem uulla res ac ordine
 explicari potest, nisi adhibeatur Dialectica. Tra-
 diderunt autem auctores, ut cum aut docere aliquid
 alios, aut discere ipsi uolumus, aut iudicare aliqua
 de re, certas quæstiones sequamur, quæ admonen-
 ant quid in unius cuiusq; nominis expli catione re-
 quirendum sit, quæq; tanquam Mercuriales status
 in docendo uiam indicent. Et facit Aristoteles in
 secundo libro ὑστέρων ἀναλυτικῶν, ubi docet ex-
 acte examinare & excutere id, de quo dubitatur,
 quæstiones quatuor.

An sit, ut sint ne Pygmæi, sint ne Cometae.
 Quid sit, ut quid Pygmæi sint, homines an bestio-
 le. quid Cometa sit, accensus ne uapor, aut stella,
 ut & Lucanus uocat, erinemq; timendi Syderis.

Quod sit, non est interrogatio,
 sed ad circumstantias pertinet, & signifi-
 cat, quod circumstantiæ tribuantur et
 de quo

D I A L E C T I C A .

de quo loquimur, scilicet, loquantur ne pygmaei, qua figura sint, quo colore, qua magnitudine. Aristotelis interpres, ita explicat quod sit, ὅτι ὑπάρξει Χορητικὴ κατὰ ἕνα μόνον, id est, docet quod aliquid themati tribuatur.

Quare sit. Cum causæ rei quærentur, ut ex cuiusmodi uapore constet Cometa, quibus ex causis tam pestilens uapor contrahatur. Nos Aristotelis propemodum uestigijs insistentes, res ab eo mutuabimur, tantum uerbis utemur ad nostrorum hominum captum magis accomodatis. Sunt itaq; quæstiones quatuor.

Quid res sit.

Quæ causæ sint.

Quæ partes.

Quæ officia, seu qui effectus.

Est autem forma loquendi dialectica obseruanda, quoties quid sit res quærentur, ut sciamus de definitione interrogari. Et quia primum in omni artificiosa disputatione definitio tradenda est, ideo prima quæstio est, quid sit, sed antequam definiamus constitui

P H I L I P . M E L A N C H .

constitui de ambiguis uocabulis debet, qua significatione in nostra causa usurpentur, id quia supra monuimus, hic repetere uerbosius nolui. Frustra etiam quæras, quid res sit, nisi antea an sit, animaduuerteris, ut si constet pygmeos esse, tum demum quid sint quæri solet, scd quia de hac quæstione sæpe ex experientia seu testibus non ex arte aliqua constituitur, a nobis prætermissa est. Primum igitur in accurata disputatione, quærat quid res sit, ut si uelis excutere quid sit uirtus, hic tibi statim prædicamenta in consilium adhibenda sunt, quærendumq; in quo ordine nomen uirtutis positum sit, & mediocris cuiusdam usus est uide re utrum sit substantia, an quantitas, an qualitas, an relatiuum, & cum deprehenderis in qua classe sit, genus proximum excerpere, erit itaq; in qualitate uirtus, & proximum genus habitus. Non nihil promouisti deprehenso genere, sed rem procul adhuc cernis, quare & differentia quærenda est, sed ut in substantijs sæpe pro differentijs multa accidentia in unum cumulum congerimus, ita accidentium differentias petimus a subiectis, & officijs. Est itaq; uirtus habitus uoluntatis, quia in ea animi parte hæret, absoluit autem differentiam propriam

F propriam

D I A L E C T I C A.

proprium officium eius, ut uirtus est habitus uoluntatis qui inclinatur ad agendum secundum rectam rationem, Habes definitionem, quæ tamen melius intelligitur cum etiam causas perspexeris, quia in ipsis etiam definitionibus, causæ subindicantur, & unaquæque res tum demum cognoscitur cum causas perspeximus. Est itaque causa efficiens uirtutis, animus seu uoluntas quæ cum consilio intellectus, seu rectæ rationi obtemperat, gignit actiones honestas, quas cum sæpe iterat, parit sibi habitum seu esse, sicut cera mollior fit diu multumque tractata. Sunt enim in animo duo officia, iudicare, id intellectui tribuunt, & prosequi aut fugere quæ intellectus ostendit, hoc posterius uoluntati tribuunt. Neque tamen satis est ad efficiendum firmum habitum habere communia instrumenta, scilicet iudicium & uoluntatem, sed oportet in uoluntate etiam esse naturales quosdam impetus, qui uehementer incitent animum ad uirtutem. Sicut exterius Musicus fieri non potest, nisi singularis quidam & naturalis impetus ad musicam rapiat, nec satis est aut uocem mediocre, aut aures habere. Nec scilicet Poeta effici potest, nisi peculiaris uis ingenij ad poetice rapiat, nec satis est nosse syllabarum mensuras,

PHILIP. MELANCH.

mensuras, quem admodum & Horatius inquit. Tu nihil inuita dices faciesue Minerva. Sic ad perfectam uirtutem efficiendam ille singularis impetus in animis requiritur, quem quorundam æpe Typi Aristoteles & alij uocant. Porro ut uersus etiam faciunt quidam quoquo modo, & canunt quidam sine naturali motu, ita quædam imperfecta uirtus in ijs esse potest, in quibus quorundam æpetus aut desunt aut languidiores sunt.

Loquimur autem de ciuilibus uirtutibus, quæ effici uiribus naturalibus possunt. Materiam accidentia non habent ex qua fiant, itaque de uirtutis materia non est querendum, sed improprie uocant materiam circa quam uersamur, aut in qua aliquid hæret, sicut aut Medicina uersatur circa morbos, uel depellendos, uel arcendos, ita uirtus uersatur circa affectus uel gubernandos uel reprehendendos; & circa contractus, circa motum, statum, cogens uoluntatem rectæ rationi obsequi. Hæret autem in animo uirtus sicut in pariete color, ipsa accidentia formæ sunt, quare & de forma non admodum queri solet, Finalis causa est officium uirtutis, cogere animum obsequi recto iudicio,

F ij sunt

D I A L E C T I C A .

Sunt autem & fines alij remotiores, tranquillitas in uita. Nam & hanc uirtus parit sicut scriptum est, qui fecerit hæc uiuet in eis. Comitantur uirtutem etiam opes, honos & similia, quæ congerere iam ad Rhetorem magis pertinet quam ad Dialecticum. Nam Dialectico satis est causas & naturam rei peruidisse. Reliquum est, ut uel partes uel species uirtutis recenseamus. Omnia enim uocabula, in quibus multa contineri existimantur, tum demum recte intelliguntur, cum membra aut partes recensueris, ut enim corporis naturam non nouit medicus, nisi singula membra ut in anatomia monstrari solent, contemplatus fuerit, ita generalia uocabula nisi in species aut partes distribuantur, obscura sunt, Sic enim & in quotidiano sermone cum initio generali propositione aliquid comprehendimus, ut fiat magis perspicua res, species adijcimus, ut cum Hora. Ebrietatem generali uerbo culpaßet. Quid non ebrietas designat. species enumerat, operta recludit, Spes iubet esse ratas, in prælia trudit in ermenæ &c. Sunt igitur & uirtutis species enumerandæ. Porro generum species per differentias colliguntur ut supra docuimus. Differentiæ uero accidentium, aut a subiectis, aut a materiâ

P H I L I P . M E L A N C H .

a materia circa quam uersantur, aut ab officijs peruntur. Porro uirtus omnis uersatur, aut circa contractus, aut circa uoluptates, aut circa metus, aut circa dolores. Iusticia est quæ circa contractus & omnium rerum et officiorum commutationem, in hac uitæ societate uersatur. Modestia seu temperantia, uoluptates moderatur. Fortitudo dolores depellit, et nequid turpiter metu coacti facimus, constantiam retinet. Horum si quis partes etiam requiret, ostendi iam formas in prædicamentis, unde haurire cætera poterit.

Nascetur mihi opus longius Iliadæ, si omnia persequi uelim. Sunt autem in omnium manibus libelli ciceronis de officijs, quos qui diligenter legit, animaduertet eorum cœconomiam ad hæc Dialecticorum præcepta quadrare. Primum n. officium definitur, & nomen explicatur. Est enim actio uirtutis, subijciuntur deinde species, officia ex prudentia, iustitia, fortitudine, modestia, tracta, & ex eo libello omnes uirtutis species, si quis explanationem longiorem desiderat, cognosci possunt. Nobis hoc in loco satis est monuisse quod generalia nomina sint enumeratione specierum explicanda.

DIALECTICA.

Postremus locus est, qui sint effectus. Porro quoties inter causas de fine queritur, scias de officio seu effectu questionem esse, ut medicinae finem dicimus esse morbos depellere, idem adpellere liceat officium seu effectum medicinae. Nam etiamsi non respondeat euentus, tamen medicinae munus est & officium, curare. Et recte dixerunt ueteres Dialectici uerba in definitionibus potentiam significare, non euentum, ut cum finem esse dicimus medicinae curare, intelligas potentiam quandam esse, quae adhibetur curationis causa. Sed cum finem Rhetorices esse dicimus persuadere, intelligas adhiberi eam ad persuadendum, etiam si secus euenit. Cum autem supra uirtutis finem ostenderimus, nihil opus est nunc de effectu seu officio multa dicere. Est enim seu finis, seu effectus, seu officium cogere hominem ut rationi obtemperet. Deinde parit multa uita commoda, nam quanquam aliquando boni fortunam iniquiorum habent, tamen cum Deus eis bona promiserit, non dubitare debent quin diuinitus defendantur & tegantur. Hac si quis Rhetorice uelit exaggerare, possit collationem instituere eorum malorum, quae improbis impendent. Videmus enim diuinitus

PHILIP. MELANCH.

diuinitus euenire, ut semper insignia flagitia infiges poenae comitentur, id quod testantur quotidiana supplicia homicidarum, quia uix unquam euadunt, quo minus hereant in poenis. Testantur idem miserabiles exitus Tyrannorum tam frequentes, ut etiam Poeta scripserit.

Ad generum Cereris sine caede & uulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte Tyranni.

Sed hanc amplificandi rationem tum in Topicis Dialectici, tum Rhetores prolixè traunt, quae cum accesserit ad definitionem, & illam breuem explicationem uirtutis, magnam haud dubie lucem ei adfert. Neque enim iste Rhetoricus adparatus inanis quidam fucus est, sed utilitatis causa repertus est, ut propius ostendat oculis nostris causam, de qua disserimus, non aliter atque uiui colores in pictura rem uerius representant quam umbra extremis lineis circumducta.

DIALECTICA.
LIBER
 SECUNDVS
 DE PROPOSITI
 TIONE.

PROPOSITIO EST oratio indicatiua, & perfecta, uerum aut falsum sine ambiguitate significans, ut *Cæsar* non est iure occisus, Virtutes non possunt a se mutuo diuelli, quin simul omnes in aliquem cadant. Nobis pueris exigebatur puerilis quedam diligentia, ut propositio ex uno nomine, & ex uno uerbo fieret, ut, homo currit, id tamen si non reprehendo, tamen ita intelligi uelim, ut etiam si pluribus uocabulis oratio constet, tamen propositio adpelletur, si tamen una quedam & certa & indicatiua, ut Grammatici dicunt, sententia sit, qualis hæc est, *Ingenuus* didicisse fideliter artes, Emollit mores nec sunt esse ferus. Variæ autem sunt appellationes, propositio, nam pronunciatum uocauit & *Cicero*, & pro

PHILIP. MELANCH

& proloquium alij uocauerunt, Ego in tradendis artibus in primis nocere existimo ambitionem coram qui studio nouitatis sine graui causa a ueteri consuetudine discedunt. Cum autem apud Latinos propositio uocabulo usi sint *Cicero* et *Quintilianus*, libenter eandem uocem & nos retinimus. *Cicero* pronunciatum ideo uocat alicubi, quia *Aristoteles* in lib. περι ἑρμηνείας uocat propositioν λόγον ἀποφαντικόν, id est, orationem qua decernitur seu fertur sententia aliqua de re. Nam ἀποφαίνειν Græci dicunt pronunciare, ideo *Aristoteles* ait, λόγος ἀποφαντικός ἐστὶν οὐ πᾶς ἀλλ' ἐν τῷ ἀληθεύειν ἢ ψεύδειν ὑπέσχεσθαι. Stoici uocarunt ἀξιωμα, quod nos propositio nem dicimus, sed id nouum est, & alienum a consuetudine Græci sermonis ueteri, ut plerumque alia commentitia Stoicorum uocabula. *Aristoteles* tantum communissimas sententias uocat ἀξιωματῶν, ut, Totum est maius qualibet sua parte.

DE UTILITATE HUIVS
 PARTIS,

Est autem hoc loco de usu propositiois nobis
 F v aliquanto

D I A L E C T I C A.

aliquanto copiosius dicendum, quanquam id in tempestiuum in ipso huius libri uestibulo uidetur. Sed ut melius intelligi possit, quæ utilitas ex hac parte Dialectices petenda sit, statim initio iudicauimus usum eius ostendendum esse. Vulgare prouerbium est. Laudat uenales qui uult extrudere merces. Itaq; & ego cum hanc partem operis diligenter cognosci a lectoribus uelim, utilitates eius uel amplissimis laudibus uehere cupiam. Est autem hæc præcipua, quod in omni controuersia, in omni scripto, in omni negotio, in omni epistola, constituenda nobis est aliqua propositio, in qua eius negotij de quo loquimur summam comprehendamus. Id non tantum Dialectici præcipiunt, sed de ratione proponendi multo diligentius etiam Rhetores præceperunt, Nec nulla caussa est cur tam accurate de hac re præceperint, quia multos uideas, qui cum loquuntur, nunquam constituunt, nunquam significant qua de re loqui uelint. Alij etiam cum proposuerunt sic obliuiscuntur instituti, tanquam nominis sui, ut cum amphora ceperit institui, non raro currente rota, quemadmodum Horatius inquit urceus exeat, ita fit ut eorū oratio, quæ nusquam coheret, prorsus non intelligatur.

P H I L I P. M E L A H C.

tur. Iam quid in iudicandis aliorum scriptis intelligent isti, qui non ex longa oratione aliquam certam propositionem colligunt, qui non ad unam propositionem uelut ad statum, ut Rhetores uocant, seu caput, omnia argumenta referunt. Proinde latissime patet usus huius partis. Neq; perspicue scribent unquam, neq; aliena scripta recte intelligent, qui non unam aliquam certam propositionem ex tota disputatione excerpent, quæ rei summam & totam causam continet, ut in Miloniana oratione, Milo iure occidit Clodium. In Rosciana, Roscius non occidit patrem. In Epistola Pauli ad Romanos, iusticia coram Deo non sunt humane uirtutes, sed iusticia est reputari iustum cum credimus quod propter Christum certe placeamus Deo. Si quis ad hunc modum ex unaquaq; controuersia excerpserit propositionem, in qua summa negocij insit, & ad quam referri omnia argumenta debeant, is demum sciet uti hac parte Dialectices. Plinius alicubi primum scriptoris officium esse existimat, titulum instituti operis sepe legere, seque identidem interrogare, quid coeperit scribere. Vidit enim multos argumenti oblitos non immorari inchoata materia, ita & in iudicanda

DIALECTICA.

candis aliorum scriptis, permultos uidemus nihil minus animaduertere quam quid autores quos interpretantur, docere susceperint, nec fere unquam aut titulum, aut consilium auctoris in enarrando meminisse, id plerumque imperitis Dialecticis accidit, periti uero cernunt, ut Cicero inquit, ubi sit & cuiusque controuersia statum seu summam deprehendere norunt, & in explicando quae uia ingredienda sit, quis cursus tenendus, quis portus petendus uident. Neque uero tantum in longa controuersia propositio quaeritur, in qua summa rei uertitur, sed singulae argumentationes resoluendae sunt, donec earum membra, hoc est, simplicissimas propositiones deprehenderit. Nam aliter de longiori syllogismo, iudicari non potest, nisi de tracto ornatu orationis nuda eius membra coniungantur, & introspiciantur. Aristoteles ἀναλυτικῶν, suos libros inscripsit, quia resoluere ad hunc modum & iudicare argumenta docent, ut posterior pars orationis περὶ στροφῶν, fere tota in hoc syllogismo consistit. In consilijs publicis honestas uel cum periculo sequenda est. Demosthenis consilia quamuis periculosa fuerint, honesta fuerunt. Ergo Demosthenes non est reprehendendus.

PHILIP. MELANCH.

Postquam hoc modo longae illius orationis membra oculis subiecta fuerint, tota causa iudicari facilius poterit. Sciendum autem est & hoc, indicatiuas orationes certissimam sententiam parere, & solas significare uerum aut falsum, ideo placuisse auctoribus ut haec sola propositiones dicerentur. In suasorijs materijs uidentur existere, imperatiuae propositiones, ut suscipe bellum Caesar aduersus Turcas. Sed haec quoque in indicatiuas mutari possunt in tertia persona, ut Caesar debet suscipere bellum aduersus Turcas.

DVPLEX PROPOSITIO.

Categorica una oratio est, seu ex uno nomine, & uno uerbo constata, ut Caesar non est iure interfectus, sic uocatur, quia unum quiddam uni rei tribuitur.

Hypothetica duae orationes sunt, coniunctione copulatae, ut, si fortuna uoluerit, fies e Rhetore consul, si Asinus uolat, est alatus, de hoc genere propositionum infra dicemus. Nunc categoricas tractantibus sunt, quarum naturam qui cognouerit, facile

DIALECTICA.

facile iudicabit de hypotheticis, quæ nihil aliud sunt quam duæ categoricæ coniunctæ.

PARTES PROPOSITIONIS.

Grammatici de partibus propositionis consulendi sunt, nam ab his nomina & uerba mutantur. Prior pars nomen est, Aristoteles uocat subiectum, ut *Cæsar*. Posterior pars, uerbum; ut *Cæsar uicit Gallos*. id prædicatum uocant, quia nomini tribui aliquid significat. Neq; tamen uerbis tantum utimur sed etiam nominibus, quæ tamen per uerbum substantiuum adtexenda sunt subiectis, ut *Modus est pulcherrima uirtus*. In huiusmodi propositionibus uocant uerbum substantiuum copulam, quia prædicatum cum subiecto copulat.

DIVISIO PROPOSITIONUM.

Aliæ sunt affirmatiuæ, aliæ negatiuæ. Affirmatiua est, quæ constituit seu pronunciat aliquid adesse

PHILIP. MELANCH.

adesse subiecto, ut *Cæsar est clemens*. Negatiua, quæ aliquid subiecto adimit, ut *Pompeius non uicit Cæsarem*, Non facile est æqua commoda mente partiri. Obseruent autem pueri tum demum esse negatiuam propositionem, non cum in periphrasi subiecti aut prædicati negatio est, sed cum principali uerbo additur. Neq; enim negatiua est. Odi sapientem qui sibi non sapit. Ea philosophia, quæ nõ docet uirtutem maxime expetendam esse, officit moribus. Neq; hæc negatiua est. Nemo non in alienis uicijs iudicandis oculatior est, quam in suis. Neq; est quisquam, quem non in aliqua re uideri Suffenum possis. Est autem a Grammaticis petenda natura negationum.

SECUNDA DIVISIO.

Propositionum aliæ sunt uniuersales, aliæ particulares, aliæ indefinitæ, aliæ singulares. Uniuersales, ubi subiectis præponuntur particulæ uniuersales. Est autem Grammatica consulenda quæ sint uniuersales particulæ, omnis, nullus, nemo, quilibet. Omnes mutationes Rerum publicarum sunt periculosa. Crede mihi stulto nemo in amore

DIALECTICA.

amore sapit. Particularis est, ubi subiecto proponuntur particularia signa. Quidam, aliquis, quidam non. Quidam Germani colunt literas. Quidam Germani non sunt bibuli. Indefinitam propositionem Valla contendit uniuersalem representare, neq; ab re. Nam indefinita est non qualibet propositio sine signo uniuersali aut particulari, sed ea demum, in qua uniuersae speciei aliquid proprie tribuitur, ut, Virtus est preciosior pecunia, Anima est immortalis.

Homo est species. Dilectio implet legem. Eloquētia est uis perfectae aliquid expliandi, hoc est, Sapienter & cum summa perspicuitate.

Singularis, in qua subiectum est proprium nomen, seu indiuiduum, ut, Marcus Cicero est Orator, seu hic homo est amans pacis.

TERTIA DIVISIO.

Propositio uera est, quae cum re quam significat consentit, ut Caelum semper mouetur. Pium est defendere presentem statum Reipublicae, leges & religionem aduersus Turcas. Falsa est quae a rebus dissentit, ut Sol est bipedalis. Stella decidunt.

PHILIP. MELANCH.

QUARTA DIVISIO.

Sunt item aliae propositiones necessariae, aliae contingentes. Necessariae sunt quando genus seu differentia, seu proprium, seu tota definitio tribuitur definito, ut Homo est animal rationale, seu quod loqui potest. Religio est timere Deum, & credere Deo. Gratitude est iusticia, reddens bene meritis gratiam, uel reddens officium pro officio. Contingens est, quando accidentia subiectis tribuuntur, ut cum diuersorum praedicamentorum uocabula coniunguntur, ut Lapis est albus, Caelum mouetur, Aqua calet, Aeneas uicit Turnum. Quamquam quod praeterijt mutari non potest, & quae sunt, cum sunt, ut ait Aristoteles, esse necesse est, tamen materia ipsa talium propositionum contingens dicitur, quia accidentia sunt extra subiecti substantiam. Itaque poterat fieri, ut non uinceret Turnum Aeneas. Quare non necessaria ueritas est propositionum, in quibus accidentia subiectis tribuuntur. Genus autem & differentia & proprium cum definito seu specie ita coherent, ut diuelli non possint. Proinde, & Plato Idea, quas uocat, perpetuas esse scribit, quia nihil aliud sunt,

QUARTA

DIALECTICA.

sunt, nisi eiusmodi propositiones, seu imagines rerum ac definitiones, quas mens cum intuetur, animaduertit aliter se habere non posse. Quoties enim de homine cogitamus, talem eius imaginem concipimus, quod sit animal quoddam rationale, quod loqui possit. Nam posse loqui, proprium est, & hæret in hominis natura necessario. Loqui uero, si nihil nisi euentum significet, accidens est, διναμις proprium est, Euentus seu actus, accidens.

DE OPPOSITIONE.

Cum hæc Dialecticæ pars tradat artem iudicandi, quid uerum, quid falsum sit, necesse fuit etiam monere, quæ propositiones, quomodo inter se pugnent. Neq; uero est ullum maius peccatum in dicendo, quam pugnantia dicere, aut non animaduertere. Oppositionem uocant, cum duæ propositiones, in quibus eadem subiecta & prædicata sunt, dissentiant. In primis autem ἀμφιβολία cauenda est in oppositionibus. Neq; enim inter se dissentiunt istæ, Christiani liberi sunt, Christiani non sunt liberi. Si in altera propositi
onc li

PHILIP. MELANCH.

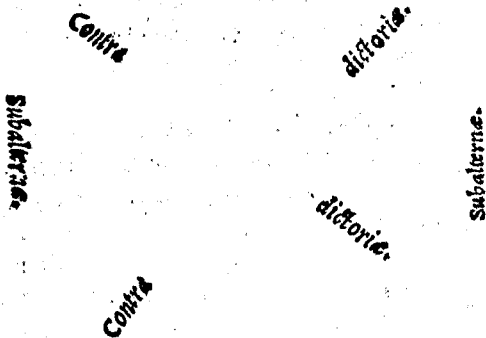
One libertatem ciuilitè intelligas, in altera ἀντιφρονως. Sic est ἀμφιβολον nomen scrutatis, Nolite fieri serui hominum, Et si seruus uocatus es, non sit tibi cura. Numerant species oppositionis has. Contrariæ sunt duæ uniuersales, quarum altera affirmatiua est, altera negatiua. Hæ nunquam simul ueræ esse possunt, falsæ esse possunt, si sint ambæ in contingenti materia, ut Omnes stelle sunt maiores terra, Nulla stella est maior terra. Omnes homines sapiunt, Nulli sapiunt.

Subcontrariæ, duæ particulares, quarum altera affirmatiua est, altera negatiua. Hæ simul ueræ esse possunt in contingenti materia, ut Quidam homines sapiunt, Quidam non sapiunt. Quædam stelle sunt maiores terra. Quædam stelle non sunt maiores terra, Contradictoriæ sunt, aut uniuersalis affirmatiua, aut particularis negatiua, aut duæ singulares, ut Plato sedet, Plato non sedet. Contradictoriæ acerrime inter se pugnant, nec unquam simul, aut ueræ aut falsæ esse possunt. Subalternæ non dissentiant, sunt enim particulares sub uniuersalibus positæ, quæ quæ in argumentando colligi ex uniuersalibus
G ij possunt,

DIALECTICA.

possunt, ut, Omnes homines sapiunt, ergo Germani sapiunt.

Omnes stellæ sunt maiores terræ Contra- Nulla stellæ est
 rix maior terræ.

Quedã stellæ est maior terræ Subcon- Quedã stellæ non
 trariæ. est maior terræ.

DE CONVERSIONE.

Conversio

PHILIP. MELANCH.

Conuersio propositionum duplex est, Prior simplex dicitur, cum ita uertitur propositio, ut eadem signa mancant, id accidit in uniuersali negatiua, ut, Nullus homo est lapis, Nullus lapis est homo. Nullus Christianus est conuitiator, Nullus conuitiator est Christianus. Et in particulari affirmatiua, Quidam Monachi sunt pij, Quidam pij sunt Monachi.

Altera forma est conuersio per accidens, cum non manent eadem signa, sed iuxta subalternarum naturam ex uniuersalibus particularia colliguntur, id accidit in uniuersali affirmatiua, ut, Omnis homo est animal, Quoddam animal est homo. Sunt autem hæ formæ conuertendæ propositionis non prorsus inutiles, & propemodum argumentorum uice usurpari possunt. Alicubi enim conuersione uel ad probandam, uel ad illustrandam propositionem aliquam subobscuram utimur, ut omnes fortunati insipientes rursus incident in aduersam fortunam, Ergo quosdam qui ex secundis rebus in aduersas incidunt, uerisimile est stultos fuisse, & nescisse modum tenere in secundis rebus. Est & uidere in conuersionibus in signis negatiuis unum & ij maiorẽ

DIALECTICA.

maiores esse quā in affirmatiuis, signa enim affirmatiua in uniuersalibus, non possunt repeti, negatiua repetuntur, ut, nullus Christianus est conuicator, nullus conuicator est Christianus. Neque uero late patet usus conuersionum, sed quoties ea uti uolumus, communis consuetudo sermonis consulenda est, a qua nunquam discedere Dialecticus debet. Etenim si Dialectica perspicua docendi scientia est, planū est usitatum sermonem a Grammatica mutuari debet.

Hic etiam de equipollentibus præceperunt, quæ signa inter se consentiant, ut si dicas, Nemo non amat pecuniam, habebit ea propositio uim affirmatiuæ uniuersalis, Omnes amant pecuniam. Nos ex grammaticis scholis hanc signorum uim et mutationem adferre ad Dialecticam puerum debere censemus. Peculiariora etiam præcepta de modalibus propositionibus tradita sunt ab Aristotele, Vocat autem modales in quibus hæc uoces ponuntur necesse possibile, impossibile, ut Christianos necesse est multa pati. Ego has non puto seruandas esse ab eo genere categoricarum quod hactenus tractauimus, si quis tamen earum naturam diligenter

PHILIP. MELANCH.

ram diligentius excutere uolet, Aristotelem consulat. Nos qui ita tradere Dialecticam instituimus, ut usum artis indicaremus, quantum hoc loco fieri potest, ea tantum præcepta complexi sumus, quæ sepe usuueniunt, argutias quarum non admodum usus est, libenter prætermisimus, quia non ad aliquam ingenij ostentationem, sed ad utilitatem iuuenum hæc scripsimus, qui ita facili-

ter percipiunt hanc artem si non onerantur immodicis præceptis, et in legendis orationibus disertorum hominum uidebunt usum

præceptorum, eorumque

in scribendo

et docendo

experiuntur ipsi.

perientur ipsi.

¶

LIBER

DIALECTICA.
LIBER

TERTIVS DE ARGV-
MENTATIONE.

AB EXIGVIS fontibus
orta flumina, subinde crescunt,
ita artes omnes a parvis prin-
cipijs manantes, paulatim latis-
sus uagantur, & sui usum ma-
gis ostendunt. Nam cum hac
tenuis tanquam angusto alueo adhuc fluens Diale-
ctica, tenuia quædam præcepta de simplicibus uocibus,
deq; propositionibus tradiderit, nunc cum de
Argumentatione præcipere incipit, latissime patet.
Hic primum est cernere, quæ uis, & quanta uti-
litas sit Dialecticæ, cum in omni oratione argu-
mentatione utamur, neq; de argumento ullo recte
iudicare possint huius artis imperiti, & nulla con-
trouersia sit, quæ non sit conferta argumentis,
quid intelligent hi, qui non norunt argumenta in-
stituto ordine connectere, aut uisere quo modo singu-
la membra coercent. Mihi quidem tanquam
cæca

PHILIP. MELANCH.

cæca nocte nauigantes, nullam certam sententiam
isti tenere posse uidentur, qui adlectionem cuius-
cunq; scripti, hoc instrumentum non afferunt. Nō
mediocris est negotij sentire, ubi totum argumen-
tum quis recitat, ubi partem eam, quæ erat infirmi-
or dissimulauerit. Hæc qui non animaduertit,
eum sæpe falli necesse est, Sæpe etiam inseruntur
argumentis Rhetorica schemata, Ornatus autem,
quanquam propositum reddat illustrius, tamen cū
de argumento iudicare uoles, detrahendus erit.
Et argumenti membra, tanquã nuda ossa inuenda
erant ut uideas an satis firma sint. Sæpe autē deci-
pruntur et obruuntur auditores copia orationis ut
assentiatur incertis, eaq; satis firma esse ducant, cū
excerpere nulla argumenta ex oratione non pos-
sunt, sic Demosthenes uicit Aeschinẽm quanquam
in deteriore causa. Est enim hoc syllogismus, In
consilijs publicis honestas sequenda est, Ego ho-
nestatem secutus sum, igitur recte consului. Miras
autem tragedias agit tum in maiore tum minore
simplicanda, & orationis impetu iudicium ani-
mos perturbat, & in suas partes pertrahit, co-
memorat exemplum Cyrilli, quod illum una cum
uxore lapidibus obruerint Athenienses, quanquam
G 7 ut liter

DIALECTICA.

utiliter consulentem quia utilitatem præposuisset honestati, & consulisset ut Athenienses dederent se Persis. Addit etiam ut minori per collationem, nihilo foeliciores esse eos qui se cum Philippo coniunxerint. Item miserrimam fuisse futuram seruitutem præterquam quod turpis esset etc. Hæc tamen omnia si quis ad Dialecticam reuocet, infirma sunt, quia maior ita uera est, honestatem esse præcipue spectandam, ut si multa sint honesta, delectus quidam habeatur honestorum, eaq; sequamur quæ minimum habent periculi. Nam etiamsi erat honestum Athenis uicisci iniurias a Philippo acceptas, tamen id periculosum erat, itaq; quod proximū erat, faciendum fuit, ut pax redimeretur sine turpitudine, et sine publico periculo. Huius generis innumerabilia exempla quotidie animaduertere licebit, ubi copia orationis præstringit oculos legentium, ut pro certis incerta amplectantur.

Proinde in omnibus longis causis hoc faciendum est, ut ad Dialecticam argumenta omnia exigantur, & nuda considerentur, ut iudicari de eis rectius possit. Neq; uero in oratione omnes uersæ ad præcepta Dialecticæ exigi debent, sed

PHILIP. MELANCH.

ars. quædam est uidere argumenta quibus una quæq; causa nititur, hæc sunt ad Dialecticas formas adstringenda. In ornatu seu explicatione argumentorum similis diligentia nullo modo requirenda est. Id & Quintilianus monuit, quem locum, cum doceat & quis sit Dialecticæ usus, & quatenus ea sit utendum, duxi adscribendum esse, ut ediscerent omnes studiosi. Sic autem ait Quintilianus lib. quinto. Namq; ego ut in oratione syllogismo quidem aliquando uti nefas non duco, ita constare totam, aut certè confertam esse aggregationem & enthymematum stipatione minime uelim, Dialogis enim & Dialecticis disputationibus erit similior quam nostri operis actionibus, quæ quidem inter se plurimum differunt. Namq; illi homines docti & inter doctos uerum querentes minutius & scrupulosius scrutantur omnia, & ad liquidum confessumq; perducunt, ut qui sibi & inueniendi & iudicandi uendicent partes, quarum alteram τοπικῶν alteram κριτικῶν uocant. Nobis ad aliorum iudicia componenda oratio est, & sæpius apud omnino imperitos, atq; aliarum certe ignaros literas loquendū est, quos nisi delectatione allicimus, & uiribus trahimus, & nonnunquã tur-

bamus

D I A L E C T I C A .

bamus affectibus, ista quæ iusta ac uera sunt tenere non possumus. Locuples & speciosa uult esse eloquentia, quorum nihil consequetur si conclusionibus certis & crebris, & in unam prope formam cadentibus concisa, & contemptū ex humilitate, & odium ex quadam seruitute, & ex copia facietatem, & ex amplitudine fastidium tulerit. Feratur igitur non semitis, sed campis, non ut fontes angustis fistulis colliguntur, sed ut latissimi amnes totis uallibus fluat, ac sibi uiam si quando nõ accepit, faciat. Nam quid illa miserius lege, uelut præformatas infantibus literas profectum & ut greci dicere solent, quem mater amictum dedit sollicite custodientium, propositio & conclusio, ex consequentibus, pugnantibus. Non inspirct, non augeat, non mille figuris uariet, ac uersct, ut ea nasci & ipsa prouenire natura, non manu facta, & arte suscepta magistrū fieri ubiq; uideantur. Ita Fabius monet in oratione, liberius disputandum esse, sed cum iudicare de causis uoles, ornatus argumentis detrahendus erit, eaq; iustis formis syllogismorum illigare oportebit

Argumentatio est institutam propositio-
nem

P H I L I P . M E L A N C H

nem ex alio colligere . Nam omnis probatio ad propositionem ut supra dixi de pronunciatum, dirigenda est tanquam ad scopum seu metam. Nam probatio gignit propositionem.

Sunt autem species argumentationis quatuor, Syllogismus, Enthymema, Inductio, & Exemplū, sic enim numerantur, & nos a uulgari consuetudine non discedere decreuimus. Hic autem monendi sunt adolescentes duplicem esse de argumentatione questionem, alias enim de materia argumentorum præcipitur, a quibus rebus in unaquaq; causa trahenda sint argumenta, ut cum dubitatur de cede C. Cesaris, iusta sit an iniusta, unde argumenta haurienda sint quæ probent esse, iniustam, aut secus. Alias de forma argumentorum præcipitur, uidelicet inuenta materia qua forma connechi debeat, ut intelligi possit membra recte aut secus coherere, ut enim artifex alias de materia deliberat ex quo corio calceus fieri debeat, ex qua specie marmoris statua facienda sit, alias deliberat de forma, lunatus ne calceus an gallica forma fieri debeat, militari ne habitu statua an togata fieri debeat. Ita Dialectico cum materia excogitanda &

DIALECTICA.

da & inuenienda est, tum etiam forma argumen-
tandi querenda, ad quam exigat materiam, ut uia
deat an recte cohereant omnes argumenti partes.
Nam formæ Dialecticæ traditæ sunt, non ob hanc
causam ut præcise in loquendo eas imitaremur,
esset enim ridicula breuitas illa & nimis iciuma,
sed ut in iudicando cum de aliquo argumento dubi-
tatur, an ad rem præsentem faciat cerneremus, re-
cte ne an adposite quadrent ea quæ colliguntur ad
institutam propositionē. Sæpe enim uiciose collig-
gi ab imperitis uidemus quorum stultitiam ur-
banissimo epigrammate Martialis notauit, quod nõ
grauabor adscribere, ut acutam curam in adole-
scentibus, si qui aliqua de re dicere aut scribere
uolent.

Non de ui neq; cede, nec ueneno.
Sed lis est mihi de tribus capellis.
Vicini queror has abesse furto.
Hoc iudex sibi postulat probari,
Tu Cannas, Mythridaticumq; bellum
Et periuria Punicæ furoris
Et Syllas, Mariosq; Mutiosq;
Magna uoce sonas, manuq; tota
Iam dic, Rosihume de tribus capellis.

Et Socras

PHILIP. MELANCH.

Et Socrates id uitiij in Gorgia reprehendit, cũ
ait apud Platonem ὅτι νῦν ἔμοι δοκεῖς συ οὐ
παυ ἀκόλουθα, λέγει δὲ σὺ μὲν οἷς το
πρῶτον ἔλεγε. Marcus Cicero duas esse par-
tes Dialecticæ scribit, alteram inueniendi argumen-
ta, alteram iudicandi. Ea quæ continet rationem
inueniendorum argumentorum Topica uocatur,
quæ tota traditur infra in locis, qui sic appellan-
tur. Inde materia sumenda est cum aliqua de
re dicendum erit. Reliqua tota Dialectica uoca-
tur κριτική, docet enim quomodo inuenta connec-
ti debeant, & iudicat utram connexa inter se cõ-
sentiant. Nec pudent adolescentes ex his syllogis-
morum formulis materiam dicendi petendam esse.
Tunc cum aliunde oblata est materia, imitandæ
hæ formulæ sunt in connectendo, & uidendum in
quam formulam recte includi connexa possit. Hoc
mirifice conducit facere in omnibus causis uel cum
docere alios, uel cum ipsi discere aliquid & pe-
nitus introspicere cupimus. Et cum in aliqua con-
trouersia argumentum propositum est, primæ cura
debebit esse consequentiæ, Nam hoc nomen usurpa-
tur in scholis, Hoc est, primum omnium uidendum
est, an argumentum sit inclusum alicui formæ.
Et placet

D I A L E C T I C A .

Et placet consuetudo quæ nobis pueris erat in scholis, ut cum recitasset aliquis argumentum in disputando, statim subiiceret, consequentiam ualere, quia quadraret ad modum Darij, aut Ferio aut alium quempiam. Vocant autem consequentiam bonam cum rite omnia cohærent. Mala consequentia est cum uitiose cohærent partes, ut si quis colligat, aliqui Philosophi sunt improbi, ergo Philosophia est mala ars. Aut hoc modo. Philosophia non est Euangelica doctrina, ergo Philosophia non est bona & utilis ars. Nihil enim rectius cohærent quam hæc Architectonica non est Euangelica doctrina, ergo Architectonica est mala ars. Aut hæc Cæsar in Hispanijs est, ergo uinum frige facit. Est autem bona consequentia ea tantum, cum aliqua specie argumentationis, syllogismo, enthymemate, inductiõe aut exemplo sine uitio, et iuxta præcepta, quæ paulo post trademus, utimur. Porro de materia argumentorum præcipitur in Topicis. Hoc loco, formas tantum ostendemus, ad quas cum adstrinxeris materiam, tum demum cernes quomodo omnia membra cohæreant.

DE SYLLOGISMO.

Syllogismus

P H I L I P . M E L A N C H .

Syllogismus est oratio in qua ex duobus pronuntiatis conclusio necessario sequitur, ut omnes magistratus sunt honore afficiendi. C. Cæsar est magistratus, igitur C. Cæsar est honore afficiendus. Veritas Dei est utilis & digna cognitione, Philosophia est ueritas Dei, ut eam Paulus appellat, ergo Philosophia est utilis & digna cognitione.

Sunt autem syllogismi partes simplices seu membra, tres termini seu uoces, Maior, Minor, & medius terminus. Maior est qui tantum in priore pronuntiato ponitur. Minor est qui tantum in secundo pronuntiato ponitur. Medius est, qui in utroq; ponitur. Ita sunt duo pronuntiatum cum uox repetitur. Quod si ex pluribus terminis quatuor fierent, non necessario cohærent ipsa inter se, nec ex se gignerent conclusionem, ut uiciose colligitur. Magistratus sunt honore afficiendi, C. Cæsar erat caluus, igitur C. Cæsar erat honore afficiendus.

R E G V L A .

H

Ex solis

D I A L E C T I C A .

Ex solis negatiuis, Ex solis particularibus non potest effici syllogismus. Quamquam enim aliquando casu inde uera conclusio sequitur, tamen id non est perpetuum, ut.

Nullus asinus loquitur,
Nullus homo est asinus,
Ergo nullus homo loquitur.
Quoddam animal est homo,
Asinus est animal,
Ergo asinus est homo.
Quidam reges sunt prudentes,
Midas est rex,
Igitur, Midas est prudens.

Nam maior particularis significat aliquos reges sapere, uerum inde non sequitur omnes reges sapere. Nam ex uniuersali quolibet singularis aut particularis sequitur, Ex particulari non item. Et Dialectici prudenter tradiderunt, nunquam in minore plus esse debere, quàm erat in medio in maiore. Hanc regulam si quis meminerit uiciosos syllogismos facile deprehendet & iudicabit. Nam proximus syllogismus ideo est uiciosus, quia in minore

P H I L I P . M E L A N C H .

nore Midas ponitur, extra numerum regum, quorum in maiore mentio facta est, Plus igitur est in minore quam erat in subiecto maioris. Et ob hanc causam diligenter præceptum est ut in prima & secunda figura semper maior sit uniuersalis. Nec difficile esset homini acuto multas causas eius præcepti colligere, Est enim ex natura ipsa sermonis sumptum. Sed ego nimiam subtilitatem consulto fugio, quia studia adolescentie, ut sepe animaduerti, remoratur. Et ingeniosi iuuenes per ætatem sine monitore perficient huiusmodi præceptorum fontes, modo usum artis sibi faciant, Vsus enim adfert lumen præceptis.

Aristoteles etiam priusquam syllogismorum formas tradit, diligenter idem monuit, ut maior sit uniuersalis, & subiecto maioris uere contineatur subiectum minoris in prima figura. Loquitur autem suo quodam modo, in syllogismis affirmatiuis, ait esse oportere dici de omni, in negatiuis dici de nullo. Est autem dici de omni, quando nihil sub subiecto maioris sumi potest, de quo prædicatum in conclusione non queat dici. Dici de nullo uocatur. Quidquid remouetur a subiecto in maiore,

H ij remouetur

DIALECTICA.

remouetur & ab omnibus quæ sumuntur sub subiecto maioris. Hanc sententiam si quis altius intropserit, uidebit hoc simpliciter significari, præstandum esse ut maior sit uniuersalis, et ut subiectum maioris uere complectatur id, quod sub eo sumitur in minore in prima figura. Nam in hac syllogismi melius coheret quam in reliquis. Aristoteles propter argutiam sermonis uidetur subobscurus, sed eadem sententia popularibus dicta uerbis nihil habet obscuri.

Vocant autem in scholis has duas regulas dici de omni, & dici de nullo, principia regulatiua syllogismorum. Id quia traditur in uestibulo eorum librorum, qui de formis syllogismorum scripti sunt, non uolui hic omittere. Et cum in ore sint omnium, usum tamen earum non multi norunt. Continent autem causam œconomice seu dispositionis syllogismorum. Et sicut aliæ νόμοι εὐνοίας, ut uocant, natura notæ sunt sine doctoribus, sicut natura assentitur huic sententiæ, Totum est maius qualibet parte. Ita syllogismorum dispositionem natura approbat, docetque primum ponendam esse causam conclusionis, deinde accomodandum esse

PHILIP. MELANCH.

esse subiectum conclusionis ad illam causam. Ita necesse est sequi conclusionem, et docent regulæ illæ Aristotelis, lubet enim ita disponi syllogismum ut in maiore ponatur causa, & ne subiectum minoris extra causam illam uersetur, ita sequi conclusionem necesse est, itaque necesse est maiorem uniuersalem esse. Porro hæc dispositio proprie est syllogismorum primæ figuræ ut in experiundo patet. Nam hi sunt perfectissimi. Secundæ figuræ syllogismi conuersa una propositione, illigari formis primæ figuræ possunt. Proinde recte uocantur illa præcepta, regulatiua principia, ostendunt enim quomodo disponi syllogismi, iudicio communis sensus debeant. Nec opus est procul querere harum regularum interpretationem, si quis sensum communem consuluerit, statim intelliget eas. Nam ut Arithmetica & aliæ artes incicia sumunt a sensu communi. Ita Dialecticæ principia nobiscum nascuntur.

ALIA REGULA.

In syllogismo non sint plures termini quã tres. Nihil, n. docet hæc ratiocinatio, quia nõ coheret.

H ij Omnes

DIALECTICA.

Omnes magistratus debent uim iniustam ui prohibere,

Petrus est Apostolus,

Ergo debet ferro uim a Christo depellere.

Nam hic quatuor termini sunt, magistratus, ui depellere uim, Petrus, & Apostolus, sunt enim diuersi termini, magistratus & Apostolus. Nam magistratus est qui gerit gladium ad prohibendam uim iniustam, Apostolus est qui Euangelium docet. Et diuersa sunt hæc officia, Quod si Petrus fuisset magistratus Christi, debuisset defendere eius uitam, quemadmodum aliorum bonorum ciuium salutem tueri magistratum oportet, sed quia Petrus erat homo priuatus non licuit ei arma capere aduersus legitimos magistratus, qui Christum prehenderunt.

Et hoc præceptum late patet, quia enim non debent in syllogismo quatuor termini esse, ἀμφίβολα, diligenter uitanda sunt, Quale est hoc.

Nulli reges reddunt tributa magistratibus

Omnes Christiani sunt reges,

Ergo nulli Christiani debent tributa magistratibus soluere.

Nam

PHILIP. MELANCH.

Nam rex in maiore ciuilitate accipitur. In minore μεταφορικῶς, pro eo qui dominatur morti & peccato, quare iudicari debet, diuersa uocabula, seu diuersos esse terminos.

Quidquid emisisti, comedisti,

Crudum emisisti,

Ergo crudum comedisti.

Hic in maiore nomen est substantiæ, quidquid. In minore nomen est accidentis, crudum. Plus igitur est in minore, quam in subiecto maioris.

Quod ego sum, tu non es,

Ego sum homo,

Ergo tu non es homo.

Verbum sum est ἀμφίβολον, nam alias significat naturalem existentiam, ita in maiore accipitur, alias significat Dialecticæ cōmunia uocabula de angustioribus prædicari. Petrus est homo, Paulus est homo. Hoc modo in minore accipitur, Sunt igitur in illo syllogismo quatuor termini.

Meminerint & hoc adolescentes, quod medium nunquam inscribitur conclusioni. Nam medium causa est, cur in conclusione prædicatum subiecto

H. iij. insit

D I A L E C T I C A .

infit. Quare in utraq; propositione ante conclusionem poni oportet, nec repeti in conclusione potest. Nam ut supra dixi, maior causam conclusionis continet, minor accommodat subiectum conclusionis ad causam. Et docet eam dispositionem naturam. Nec causa illius alia querenda est.

Cicero uocat syllogismum ratiocinationem, in libro de inuentione. Et facit quinque partes Syllogismi, Verum ipse maiori & minori addit probationes. Idem fere facit Quintilianus qui etiam uocat ἐπιχειρήματα, quos hic syllogismos adpellamus. Hæc si obseruaueris, facile intelliges ea quæ præceperunt Rhetores de Syllogismo.

Sunt autem figure syllogismorum tres.
In prima Figura, medium est, in maiore subiectum, in minore predicatum.

MODI QVATVOR SVNT.

Modorum alij sunt uniuersales, alij particulares, alij affirmatiui, alij negatiui. Hic monendi sunt pueri, conclusionem semper fieri particularem, si altera

P H I L I P . M E L A N C H .

si altera propositionum sit particularis, Negatiuam, si altera propositionum sit negatiua. Porro adpellationem accipit modus a conclusione.

Bar Omnes res diuinae sunt colende.
ba Omnes leges magistratuū sunt diuina oratione
ra ergo, Omnes leges sunt colende. (cula,

Ita Dialecticus breuiter comprehendit argumentum, Rhetorica addit elocutionem, quæ non inanem fucum causæ inurit, sed reddit illustriorem & magis conspicuam rem, ut propius cerni possit. Adparcet enim maiorem fore clariorem, si quis similitudinem, si aliquos gestus orationi addat. Sicut sceleratū & amenam esse omnes iudicarent eum, qui ausus esset sacras cærimonias in templo pedibus conculcare, ita execrari debemus eos & iudicare non esse sanos aut suæ spontis, sed furij agitari, qui publicas leges audent reprehendere, aut contumelia afficere.

Bar Bonorum uirorum consentientes sententiæ sunt ueræ.

ba Animam hominis esse immortalem boni uiri magno

DIALECTICA.

ri magno consensu dicunt, Ergo.
Animas immortales esse, uerum est.

Hic syllogismus totidem fere uerbis apud Platone[m] extat in epistola quadam ad Dionysium.
ὅτι δὲ καὶ ἐγὼ τακτικῶς ποιῶμαι, ὅτι ἔστι τις ἀιδόσις τῆς περνεῶσι τῶν ἐνθάδε, αἱ γὰρ ἐλάττωσαι ψυχὰι μαντεύονται ταῦτα ὄντως ἔχουσι αἰδὲ μοχθηροτάται οὐ φασί. κυριώτερον δὲ τὰ τῶν θεῶν ἀνδρῶν μαντεύματα ἢ τὰ τῶν μῆ. Hic primo loco posita est conclusio, quod existimet sensum aliquem in mortuis esse. Secundo loco posita est minor, Bonos uiros sic sentire. Maior sequitur, κυριώτερον δὲ τῶν θεῶν ἀνδρῶν μαντεύματα. Ita sine ornamentis eo loco nudus syllogismus recensetur.

- Bar Omne animal est substantia,
ba Omnis homo est animal,
ra. Ergo, omnis homo est substantia.

Hoc exemplo ideo utor, quia facile est hic uidere mediij dispositionem. Et imperiti in his uerbis animaduertere possunt, quomodo communia uocabula

PHILIP. MELANCH.

uocabula gignant conclusionem. Medium fere est communius nomen subiecto conclusionis, saepe genus est, saepe species est, cum subiectum conclusionis est singulare. Et de medio in maiore dicitur aut aliud nomen communius, aut differentia, aut accidens. Talem dispositionem uocamus communium et minus communium ualde prodest obseruare, Sed tamen exercendi sunt adolescentes syllogismis sumptis a rebus communibus ac ciuilib. quia ibi artis usum uident, Et monstrant praecipue etiam in ciuilibus exemplis uoces communes, et minus communes, ut intelligi possit quomodo ad regulam, Dici de omni, quam supra tradidimus, syllogismi dispositio quadret, Ita coagmentatis uocibus communibus et minus communibus, ut subiectum minoris uere contineatur in subiecto maioris tanquam in uoce communiore, aut certe non angustiore.

- Bar Omnis legitima uindicta quae fit per magistratum, est licita Christianis,
ba Omne legitimum bellum est uindicta quae a magistratu exercetur,
ra. Ergo, Omne legitimum bellum est licitum Christianis.

Ce lar

D I A L E C T I C A .

Ce Nullum animal est lapis,
la Omnis homo est anima,
rent. Nullus homo est lapis.

Ce Nulli ambiciosi sunt idonei ad docendam
 Ecclesiam,
la Omnes neophyti sunt ambitiosi, ergo
rent. Nullis neophytis committendum est mu-
 nus docende Ecclesia.

Minorem magis perspicuam faciet elocutio,
 si quis colligat exempla adolescentium, qui per am-
 bitionem perturbarunt Respublicas. Sicut &
 apud ueterem Poetam, cum interrogat quissiam,
 Equi perdidicint Rempubli. Respondet Poeta,
 Oratores noui, adolescentuli, stulti.

Da Omne animal est substantia,
ri Petrus est animal, Ergo
i. Petrus est substantia.

Da Vim ui repellens iuste facit,
ri Milo occiso Clodio vim ui repulit,
i. Igitur, Milo occiso Clodio iuste facit.
Est &

P H I L I P . M E L A N C H .

Est & hic uidere apud Cicëronem, quomo-
 do addat elocutio lucem, & pondus huic propo-
 sitioni, Vim ui repellere licet.

Fe Nullum regnum scelere partum est diu-
 turnum,
ri Philippi Macedonis regnum est scelere
 partum,

o. Ergo, Non potuit esse diuturnum.

Hic syllogismus est in secunda Olythiaca a
 Demosthene tractatus.

καὶ μὴ ἔτι τῶν μῶρ τὰ αὐτὰ καὶ οὕτως
 ἐχρήμαται, οἷον δὲ εἰς καθέξερ ἀνδρ τὰ
 πρῶτα, τῶν τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ
 τὰ τοιαῦτα προελκόμενοι, ἐκ ἐβῶς οἷον
 ὅταν μερ γὰρ ὑπὸ βουσία, τὰ πρῶτα,
 συστῆ, καὶ ὡς ταῦτα συμφέρον τῶν μετέ-
 χουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπανῶν ὁ φέ-
 ρει τὰς συμφορὰς, καὶ μάλιστα ἐθέλουσι δι-
 ἀνθρώποι. ὅταν δὲ κωλει νεξίας καὶ πονη-
 ρίας τις ὡς πῶς οὐτὸ ἰχθυὸς ἢ πρῶτη πρῶ-
 φασίς καὶ μικρὸν πῆμα, ἀπαντα ἀνεχαι-
 τισίς καὶ δὲ λυσερ. οὐ γὰρ ὄβρι, οὐκ ὄβρι
δρῆς

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΑ.

δρῆς ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα καὶ ἐπισηκοῦντα,
 Ὁ ψὸν ὀμνῶ, δ' ὕνα μιν βεβαία κτήσασθαι,
 ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μὲν ἄπαξ καὶ βραχυμ
 χρονον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γε ἠνθισεν ἐπι
 τοις ἐλπίσι μὲν τυχῆς, ὅθ' ἄλλω δὲ φωξάται,
 καὶ περὶ αὐτὰ καταστρεῖ. ὡς περ γὰρ δικίας
 δίκαι, καὶ πλοῖον Ὁ τῶν ἄλλων τῶν τοιον
 τω, τὰ κάτωθεν ἰσχυρώτατα εἶναι δεῖ, οὐτῶ
 καὶ τῶν προξενω τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑπο
 θέσεις ἀληθεῖς καὶ δίκαιας εἶναι προσήκη
 τὸ τοῦ οὐκ ἐν νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις
 φιλίππῳ.

Hunc locum adscripsi, ut uideant adolescentes
 quomodo ad propositiones accedat ornatus. Ini
 tio ponitur conclusio, non posse esse diuturnum
 Philippi imperium. Deinde sequitur maior, que
 est mirifice tractata, et amplificata circumstan
 tijs et causis, quod non maneat in officio illi qui
 ui continentur, sed ad primam occasionem, ac le
 uem offensionem defecturi sint. Addita ratio est,
 quia regnum periurijs et fraude partum non sit
 diuturnum, sed aliquandiu floreat, dum id spe
 rant homines armis et ui defendi posse, sed tem
 pore

PHILIP. MELANCK.

pore collabitur. Accedit similitudo, ut edificio
 rum fundamenta oportet firma esse, ita et cau
 sas negotiorum oportet iustas esse. Maiorem se
 quitur minor paucissimis uerbis, Res Philippi nō
 habent se hoc modo. Vide quantum accedat lucis
 huiusmodi locis scriptorum, si quis ad hunc mo
 dum ad præcepta Dialectices reuocet. Et perti
 net ad officium præceptoris in enarrandis bonis
 autoribus præsertim in locis insignibus ostendere
 propositionem ac argumentorum ordinem hoc
 modo. Sed prudentia quædam ad hanc rem ad
 hibenda est, ne superstitiose singulos uersus, aut
 singulas uoces putent præceptis Dialectices illi
 gandas esse. Liberius aliquanto est oratio, ita
 tamen, ut membra principalia certa quadam arte
 connectantur.

- Fe Nullum animal est lapis,
- ri Plato est animal, Ergo,
- o. Plato non est lapis.
- Fe Malum bene conditū non est mouendum
- ri Pluraq; ueteres cerimonie sunt malum
bene conditum,
- o. Ergo, non sunt mouendæ.

Addide

D I A L E C T I C A .

Addiderunt & alios modos, quorum nullum uideo usum esse in sermone communi. Et ita cognate formæ sunt his modis quos tradidi, ut etiam ab indoctis agnosci similitudo possit. Nec ullus syllogismus in prima figura contextitur, qui non in aliquem illorum modorum includi possit, quos tradidi.

In secunda figura medium in maiore & minore prædicatum est.

Cæ	Nullus lapis est animal,
sa	Omnis homo est animal, Ergo
re.	Nullus homo est lapis.
Cæ	Nemo Christianus ledit magistratum,
sa	Omnis seditiosi ledunt magistratus,
re.	Ergo, Nulli seditiosi sunt Christiani.
Ca	Omnes Christiani colunt magistratus,
mes	Nulli seditiosi colunt magistratus,
tres.	Ergo Nulli seditiosi sunt Christiani.
Fes	Nemo deditus luxui est studiosus bonarum artium,
ti	Cælius est studiosus bonarum artium,
no.	Ergo, Cælius non est deditus luxui.
Ba	Omnnes qui ex Deo sunt, uerbum Dei audiunt.

100

P H I L I P . M E L A N C H .

ro Pharisei uerbum Dei non audiunt,
co. Ergo Pharisei non sunt ex Deo.
Barbara, Celarent, primæ. Darij, Ferioq;.
Cæsare, Camestres, Festino, Baroco secundæ.

Tertia figura est, in qua medium ponitur subiecti loco in maiore & minore. Nec sanè tam molliter coherent huius figuræ syllogismi, ut superiorum, id quod intelligi potest, si syllogismus in enthymema mutetur. Itaq; Laurentius Valla non leuiter stomachatur hoc loco, & Aristotelem tanquam capitali iudicio accusat, quod hanc figuram tradiderit. Sed Valla dum nullum rixandi finem facit, sepe etiam incurrit, ut fit ab iracundis, in illos qui nihil peccauerunt. Mihi non tam p. umbeo ingenio Aristoteles fuisse uidetur, ut nulla de causa tertiam figuram tradiderit. Est enim reperire exempla eius figuræ, in quibus, si mutis dispositionem medij, feceris totum syllogismum obscuritatem. Quanquam igitur non sit eoagmentatio tam concinna uocum in hac figura, quam est in superioribus, tamen qua sepe uti ea commodè possumus, non fuit hæc figura prætereunda. Exstat enim exemplum eius in Euangelio.

1

DEUM

DIALECTICA.

Deus est Deus uiuorum,
Deus est Deus Abrahæ,
Igitur Abraham uiuit.

Hic si quis alterutram propositionum mutauerit, argumentum obscurius crit. Et multa similia exempla obseruauit, quæ me mouent, ut hanc figuram non ducam esse repudiandam. Sequamur igitur ueterem scholarum consuetudinem, nec nobis excuti de manibus ueterum inuenta sinamus, sed ea tanquam sacra colamus & ueneremur.

MODI SEX.

- Da Omnis superbia habet calamitosos exitus,
rap Omnis superbia oritur ex secundis rebus,
ti. Ergo, Sæpe res secundæ habent calamitosos exitus.
Fe Nulla uirtus est fugienda,
lap Omnis uirtus paratur labore, Ergo
ton. Quidam labor non est fugiendus.
Di ius naturale concedit uim ui depelleret,
sa omne ius naturale est ius diuinum
mis. Ergo ius diuinum concedit uim ui depellere.

Da

PHILIP. MELANCH.

- Da Omnis cognitio uirtutum necessaria est oratori,
i Cognitio uirtutum est philosophia,
si. Ergo philosophia est necessaria oratori.
Bo Prouocatio non est prohibita Christianis, nam Paulus ea utitur,
tar Omnis prouocatio est contendere in iudicio,
do. Ergo, Contendere in iudicio non est prohibitum Christianis.
Fe Nullæ ueteres leges, sunt e Repub. tollendæ,
ri Pleræq; ueteres leges habent aliquid uicij,
son. Ergo, Quædam uicia non sunt tollenda e Rebus publicis.

Nomina modorum finxerunt certo consilio, quare nos mutare nolumus. Nam uocales sunt notæ affirmationis, negationis, uniuersalium, & particularium.

- A Designat uniuersalem affirmatiuam.
E Designat uniuersalem negatiuam.
i Designat particularem affirmatiuam, aut singularem.
O Designat particularem negatiuam, aut singularem.

D I A L E C T I C A .

Non perinde cernitur, cum finguntur exempla.
 In serijs actionibus magis est uidere quantum rea-
 ferat non mutari dispositionem medijs. Nam ibi
 sæpe, mutata dispositione, tota res fit obscurior.
 Conueniunt est argumentatio in tertia figura.

Da Deum est Deus uiuorum,
 ti Deum est Deus Abrahamæ,
 si Ergo, Abraham uiuit.

Datijs reducunt ad Darij tanquam ad mo-
 dum maxime similem, quare hic syllogismus ita
 mutandus erit.

Da Quicumq; habent Deum, illi uiuunt,
 ri Abraham habet Deum,
 i. Igitur Abraham uiuit.

Non absurda argumentatio est, Naturaliter
 fit, ut bonæ consequentiæ in alijs figuris transferri
 possint ad primam figuram. Tam comoda dia-
 spositio est in prima figura, sed tamen cum idem
 argumentum in tertia figura disponitur, maior
 significantius effert hanc sententiam. Deum esse
 protectorem, & defensorem uiuorum. Nam qui non
 sunt, nihil habent opus defensorem & custode.

Qui

P H I L I P . M E L A N C H .

Qui uulgo in scholis tradebant reductio-
 nem syllogismorum, neq; utilitatem eius rei aliquam
 ostendere poterant, neq; causas & fontes perspi-
 ciebant, cur toties idem syllogismus uariari posset.

Si quis tamen hæc præcepta penitus uolet
 cognoscere legat Aristotelem, sed hunc nemo in-
 telliget, nisi quandam artis summam ad eum attu-
 lerit, & prius aliqua ex parte scierit, quis sit
 usus Dialectices. Nobis pueris enarrabatur Ari-
 stoteles in scholis ab imperitis hominibus, qui e-
 loquentiæ studia non attigerant, qui nullum styli
 usum habebant, qui non erant uersati in subtilibus
 & grauib; cōtrouersijs. Hi cum neq; uim neq;
 usum artis perspicere, non poterant exilia &
 obscura præcepta illustriora reddere. Nos igitur
 elegimus ex arte ea, quæ maxime necessaria uide-
 bantur, & ad hæc usum magnum scribendi ac dis-
 sputandi de grauib; rebus accedere uolumus.
 Hic usus acuet iudicium, ut plura præcepta non
 magnopere requirenda sint. Et si quis requiret il-
 la, sic instructus Aristotelem utiliter leget & sine
 magno negotio asssequi poterit. Cæterum ut clau-
 dus pilam retinet, Sic Aristotelem habent in ma-

I iij nibus

DIALECTICA.

nibus isti, qui ad eius lectionem, non adhibent usum scribendi aut tractandi iudicandiq; graues & subtiles controuersias. Hæc de reductione syllogismorum satis sit monuisse, Meo iudicio longe præstat cogere adolescentes, ut multos syllogismos uarijs de rebus fingant, quam præceptis reducendi syllogismos onerare, cum causas reducendi eas illa uix perspicere possit.

DE SYLLOGISMO EXPOSITORIO.

Magna laus est syllogismi expositorii, & usus eius aliquando esse in subtili disputatione potest, quare & nos mentionem eius hic faciendam esse duximus.

Est autem syllogismus expositorius, in quo medium est singulare, Et fit in tertia figura compositissime.

Hoc est animal,

Et hoc est homo,

Ergo, homo est animal.

Pauli pronocatio erat licita,

Et Pauli pronocatio erat contenta
dere in

PHILIP. MELANCH.

der: in iudicio

Ergo contendere in iudicio est licitum.

Habet causam hæc consequentia in natura positam, quandam *νομοία*, ut uocant, hoc est sententiam quã omnes natura docet, de qua satis est sensum communem consulere. Agnoscunt enim eam ac probant omnes facti, si tamẽ admittuntur. Quæ uni alicui conueniunt, illa uar se quoq; coniuncta sunt.

Fiunt & negatiua hoc modo.

Plato non est asinus,

Plato loquitur,

Ergo quiddam quod loquitur, non est asinus.

Petrus non gessit imperium, seu nihil constituit de ciuili administratione regnorum,

Petrus gessit clauas a Christo traditas,

Ergo clauas a Christo traditæ non sunt gerere imperium, aut regna mundi constitueret.

Est & huius consequentiæ ratio sumpta a communi sensu. Quando aliquid remouetur ab aliquo, remouetur ab his etiam, quæ illi coniuncta sunt. Et hæc ratio docet oportere sicut in alijs bonis syllogismis

DIALECTICA.

gismis, ita hic etiam alteram propositionem affirmatiuam esse, Nam ex solis negatiuis, ut supra dictum est, non recte fit syllogismus.

Est autem usus syllogismi expositoriij duplex. Primum enim docet, quomodo ex singularib. propositionibus colligenda sit aliqua communis. Porro cum omnis humana cognitio a sensibus oriatur, Sensus autem circa singularia uersentur, unde mens communes imagines & sententias transfert, propemodum hæc uia argumentandi prima est in natura, sæpe igitur ea utimur, quia frequenter ab exemplis & experientia ducimus argumenta qua hæc forma connectuntur.

Iste est leuatus iussi,

iste est usus Glycyrriza,

Ergo utens Glycyrriza leuatur iussi.

Alter usus est, communes propositiones exponere ac uelut ostendere subiecta singulari. Siquis proposita communi propositione dubitat, utrum magistratum gerere liceat, res fit clarior, subiecta singulari. Dauid erat pius, Dauid gessit magistratum, ergo magistratus gerere licitum est.

Item

PHILIP. MELANCH

Item communis propositio est, Non sunt lati exitus Tyrannorum, hæc fit clarior subiecta singulari. Phalaridis exitus tristis fuit, Phalaris erat Tyrannus, Igitur non sunt lati Tyrannorum exitus. Ad hunc modum etiam in Rhetorica docent communes propositiones exponere subiectis exemplis. Et Aristoteles propterea uocauit expositionem, hanc argumentandi formam, quia explicet communes propositiones, Docet autem cum alios obscuros syllogismos tum maxime eos, qui in tertia figura fiunt, probare per expositorios, seu reducere ad expositorios hoc modo.

Di Prouocatio est licita Christianis,

sa Prouocatio est in iudicio contendere,

mis. Ergo, in iudicio cōtendere Christianis licet.

Si quis de hac conclusione dubitet, resoluantur præmissæ per expositionem.

Maiori subijciatur singularis.

Pauli prouocatio erat licita,

Subijciatur & minori singularis,

Pauli prouocatio erat contendere in iudicio.

Hinc fit eadem conclusio, Ergo, in iudicio cōtendere Christianis licet.

Cum

DIALECTICA.

Cum autem hæc conclusio recte effici possit ex propositionibus syllogismi expositoryj, debet etiam sequi ad propositiones prioris syllogismi. Nam expositorys syllogismus nihil est nisi quedam communium propositionum explicatio. Non igitur mutat conclusionem, tantum præcedentes propositiones reddit magis perspicuas. Propemodum ob hanc causam existiment adolescentes, reduci syllogismos ad expositionem, Semper enim prodest communes propositiones exponere per singulas res propositiones tanquam per exempla. Idq; sepe fit in omni sermone, & in disertorum scriptis, ut apud Ciceronem cum docet, principes rerum publicarum non debere præcipites esse, & contationem prodesse in magnis rebus gerendis, fere totidem argumentatur uerbis communem sententiam exponens per singulares propositiones.

Fabius Maximus seruauit urbem Romam,
Fabius Maximus fuit contator,
Ergo contatio seruat respublicas.

Possent infinita huiusmodi exempla adferre.
Nam incurrunt tales argumentationes in quoti-
dianum

PHILIP. MELANHC.

dianum sermonem etiam ignorantibus, ut
Christus est passus,
Christus est filius Dei,
Ergo, filij Dei adfiguntur.

Est enim, ut supra dixi, prima hæc uia argu-
mentandi quam natura ipsa nos docet. Sed ars est
obseruare in sermone, an membra rite coniuncta
sint, Ideoq; fit eius in Dialectica mentio, ut certam
quandam dispositionem teneamus, in qua facile
membra conspici & iudicari possint.

Ad extremum hoc monendi sunt præceptores
ut in enarrandis autoribus sepe ostendant usum
Dialectices, argumenta quæ in manibus habent il-
ligent formis dialecticis, ita non tantum artis uim
perspicient auditores, sed etiam melius intelligent
eorum autorum sententias in quibus uersantur. Re-
uocent etiam in scholas morem disputandi, et causas
sumant non inanes, quales olim agitabantur, sed in-
cundas & utiles moribus. Omne tulit punctum,
qui miscuit utile dulci, ut Horatius inquit. Quare
eligant tales materias quæ simul delectent, & for-
ment iudicium de rebus, quarum in hac communi
uita cogit

D I A L E C T I C A.

uita cognitio necessaria est, ut iure ne C. Caesar im-
perfectus sit. iure ne Germani titulum imperij po-
sideant. Liceat ne Christianis bella gerere, exer-
cere magistratus. Liceat ne fures suspendere. An
oporteat Christianos discedere a facultatibus suis,
etq; in commune conferre. Recte ne fecerint
Apostoli, cum uiolarunt tradiciones Pharisaeas.
Quid intersit inter Christianam iusticiam, & etia
uilem seu Philosophicã iusticiam, Quid sit iusti-
cia Christiana. Quid sit poenitentia. Quid sit fides.
Recte ne Aristoteles scripserit iusticiam commu-
tatiuã consistere in proportione Arithmetica, Dis-
tributiua in Geometrica proportione. Et de re-
rum natura, Quae causae sint Eclipsis solis ac lu-
nae, cur non singulis mensibus accidat Eclipsis lu-
nae, cū in oppositione semper uideatur terra inter
solem & lunam posita. An fuerit naturalis Eclipsi-
sis quae accidit sub mortem Christi. Quae sint cau-
sae cur spacia dierū non sit aequalia. Cur alijs locis
uariet eodem anni tempore dierū spacia. In talib.
controuersijs facile possunt argumenta reperiri in
tanta copia rerum quas continent. Et habet uolup-
tatem maximam tantarum rerum subtilior tracta-
tio, & adfert utilitatem non contemnendam.

Et in

P H I L I P. M E L A N C H.

Et ut imperiti facile possint argumenta ex-
cogitare admoneant praecipitores, quod plerunq;
in maiore ut uocant, collocari possit aliqua gno-
me, aut lex, aut alia communis sententia, seu locus
communis. Id si qui animaduertent, sine magno
negocio fingent argumenta. Et haec exercitatio
efficit, ut maiori studio communes sententias &
locos communes in unaquaq; disciplina obseruent.
Plurimum autem prodest, habere suppellectilem
copiosissimam communium sententiarum, legum
& praecipitorum.

Cicero praecipit aliquoties, ut in causis trans-
feratur oratio ab hypothesi ad thesin, propterea
quod omnis oratio de locis comunib. sit uberior et
splendidior. Porro in faciendis syllogismis, natura
cogit nos a thesi ordiri, et hypothesin in conclusi-
one ponere. Proinde quemadmodum oratorem
oportet habere locos communes bene medita-
tos, ita in eodem genere exerceri uelim eos
qui dant operam Dialecticae. Cum contro-
uersia proponitur, admoneat praecipitor ad quem
locum communem referenda sit, ut ex eo sus-
mant theses, hoc est maiores, ut si disputetur,
quod

DIALECTICA.

quod liceat bellum aduersus Turcas gerere, Locus communis est, de uindicta. Est enim uindicta belli genus, Hic percurrendæ sunt animo sententiæ & quæ uindictam prohibent, & quæ permittunt, & eligendæ, quæ ad rem uidentur esse facturæ.

Requiret a'iquis hoc loco fortassis etiam, ut de uiciosi syllogismis dicam, & de ratione dissoluendi uiciosa argumenta, quemadmodum Aristoteles fallacias composuit, ut agnosci uiciosa ratiocinationes possint, sed infra de ea re pauca quedam præcepta trademus, Quamquam magna ex parte deprehendi & dilui mala argumenta possunt, si quis diligenter meminerit eas regulas, quas supra recitauimus, Ne ex puris particularib. fiat syllogismus, Neue relinquatur in syllogismo uox ambigua.

DE ENTHYMEMATE.

Enthymema est mutilatus syllogismus, Fit .iii. omiſſa aut maiore, aut minore, ut,

Gracchus fuit sediciosus,

Igitur iure occisus est. Hic maior deest, Sed
tiosos

PHILIP. MELAHIC.

iosos licet interficere.

Sed tiosos licet occidere,

Igitur Gracchus iure occisus est, Hic deest minor, Gracchus fuit sediciosus.

Disimulatur autem altera propositio de industria, alias studio breuitatis, cum odiosum & longum uidetur recitare propositionem quæ se uultro offert, alias cū parum firma uidetur, ut proſit eam non exprimi, ut Alexander est ebrius, igitur parum strenuus est. Nam prætermissa propositio infirma est, Ebriosi non sunt strenui, Et Aristoteles ob eam causam dixit enthymema constare ex signis, quia uidit maxime usurpari formam enthymematis, quando a signis argumenta ducuntur, ubi necesse est aliquam propositionem infirmam uerecunde prætermittere.

Prior Enthymematis pars dicitur Antecedens, Posterior dicitur Consequens. Consequentia uero appellatur ipsa connectio, quæ cogit semper disimulatam propositionem requiri. Et diligenter in scholis assuefaciendi sunt adolescentes, ut obseruent, quando sit negandum Antecedens, quando

K

onse

DIALECTICA.

consequentia sit neganda. Atq; hæ appellationes membrorum enthymematis, retinendæ sunt, ut di-
serte singularum propositionum uicia, cum opus est ostendi possint.

Hic antecedens est negandum.

Poetæ docent inutilia,

Ergo Plato iure eiecit eos e ciuitate.

Hic consequentia neganda est.

Episcopi non rite gubernant Ecclesias,

Ergo licet populo cogere eos armis ad abdicandos Episcopatus.

Semper autem ita cerni poterit, ubi sit enthymematis uicium, si statim in integrum syllogismum mutabitur, in quo facilius est uidere quæ propositio sit falsa.

Ex posteriore Enthymemate fit hic syllogismus. Omnes magistratus, qui male administrant commissum munus, debent armis cogi a subditis, ut abdicent magistratus.

Episcopi male gubernant Ecclesias,

Ergo Episcopi sunt cogendi armis ut abdicent Episcopatus.

Maiores est falsa.

Nam

PHILIP. MELANCH.

Nam magistratus omnes colendi sunt, etiam si officium suum non faciant. Seditio & parricidium est sumere arma aduersus magistratus.

Vocabulum ἐπιθυμία, significat cogitationem. Et hanc argumentandi formam adparet sic appellatam esse, quia hic non longa supputatione, ut fit in syllogismis utimur, sed breui cogitatione uidemur moueri. Propemodum ut germani suam cogitationem uocant ein zusal, uel ein bedencken. Nam id nomen etiam germani de breui ratione usurpant, ut, Non emam uestem, deest enim pecunia. Porro mi tum in omni sermone utimur enthymematibus, uel aperte, uel tacite, Sæpe enim cum non uidemur argumentari, tamen argumentum una uoce notamus, qualia sunt. Quid agerem cum ebrio? Puer indulgentia parentum corruptus difficulter a præceptoribus regitur. Apud Liui. de Alexandro. Ille ne qui temulentum agmine comessabundus incescit, par esset Romanis? Sunt enim in his uerbis Enthymemata, temulento agmine, & comessabundus incescit, si quis explicet. Temulentum agmen est imbelles, Ergo non est par Romanis. Et comessa-

K ij bundus

DIALECTICA.

bundus dux non est fortis, Ergo non est par Romanis. Ita solent in omnem sermonem acite spargi enthymemata, Nec nihil addunt ponderis hoc modo aspersa, quare de hoc genere rhetores preceperunt, ne sit inanis oratio, sed ut habeat pleraque uerba, etiam cum non argumentamur, sensu aliquo tincta, ut Fabius ait, quae admoveant auditori rem argumenti, aut grauis alicuius sententiae.

Ceterum manifesta enthymemata innumerabilia ubique reperimus, quae quia facile deprehendi possunt, modo non sint ignota praecipua de forma enthymematis, nihil opus est hic adscribere multa exempla. Nonnumquam quia sunt amplificata et ornata argumenta pluribus uerbis, non perinde agnoscere possunt ab imperitis, nisi detracto ornatu, ut apud Ciceronem extat hoc argumentum.

Magni uiri in ocio aliquid agere debent
Ego igitur in ocio orationes scripsi.

Sed ipse pluribus uerbis recitat hanc sententiam. Nam quas tu commemoras Cassi legere te solere orationes, cum ociosus sis, has ego scripsi rudis et seruis, ne omnino unquam essem ociosus, Etenim

M. C4

PHILIP. MELANCH.

M. Catonis illud quod in principio scripsit originum suarum semper magnificum et preclarum putauit, Clarorum uirorum atque magnorum non minus oculis, quam negotij rationem extare oportere. Hic prior periodus continet consequens, posterior continet antecedens. Huiusmodi argumenta apud scriptores iudicari melius poterunt, cum praecipuae propositioes excerpuntur et formis Dialecticis includuntur.

Saepe autores ipsi coniungunt nudas propositiones, prorsus Dialecticorum more, ut Demosthenes. Successus seu secundae res infatuant imperitos. Ergo difficilius est retinere parta bona, quam parare id enthymema extat in prima Olynthiasia το οὐ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεσθαι, διότι πῶς πολλὰ καὶ ἐπιθυμῶντα ταγαθα, τοῖς κατὰ τὴν φύσιν ἔχουσιν εἶναι. Si addas maiorem etu absolutus syllogismus, et ratio consequentiae perspicui poterit.

Fatui bona parta non norunt retinere,

Secunda fortuna infatuat animos,

Igitur, secunda fortuna efficit, ne parta bona

K iij retinere

D I A L E C T I C A .

retinere sciamus.

Apud diuum Hieronimum. *ἐμὰθία, μὲν θεῶσος, λογισμὸς δὲ ἀννοφῆσς*, Ergo indocti & imperiti concionatores sunt audaciores, Docti & periti sunt timidores.

Apud Iuriconsultum totidem uerbis est enthymema. Multis personis grassantibus exemplo opus est. Ergo aliquando maleficiorum supplicia exacerbari conuenit.

Cicero scribit rhetores enthymemata proprie adpellasse, argumenta ex contrario ducta, ut apud Virgilium.

Nulla salus bello,

Igitur, pacem & poscimus omnes.

Sed apud Dialecticos nomen Enthymematis latius patet & omnibus imperfectis syllogismis tribuitur. Et tamen illud uerum est, argumentationem, quæ ex pugnantibus constat, maxime quadrare ad formam enthymematis, Et maxime perspicua esse enthymemata, quæ ex contrarijs conficiuntur communis sensus iudicat. Hoc mouit opinor quosdam ueteres, ut his solis tribuerint enthymematis appellationem. Talia sunt.

Deus

P H I L I P . M E L A N C H .

Deus promittit nouum testamentum,
Igitur, Deus significat se uetus abrogaturum esse.

Consequentia per sese manifesta est, quia non possunt pugnantia simul existere.

Christi regnum est æternum,

Ergo, Christi regnum non est ciuile regnum seu externa administratio, quæ aliquando desitura est.

Christus est sacerdos secundum ordinem Melchisedec,

Ergo non est sacerdos secundum ordinem Abaron.

Christi sacerdotium est æternum,

Ergo Christi sacerdotium non requirit ritus leuiticos, aut humanas traditiones ad exemplum leuitarum rituum factas. Nam ritus aliquando desituri sunt.

Prophætæ uaticinantur, fore ut Christus occidatur a Iudeis.

Ergo regnum Christi non erit futurum corporale regnum in quo ciuilitate dominaretur Christus, & Iudeos e seruitute Romana liberaret, sicut Iudei somniant Messiam triumphaturum esse.

K iij Quo

D I A L E C T I C A.

Quomodo enim ciuilliter dominaretur inter illos, a quibus occiditur? aut liberaret ciuilliter hos a quibus ipse interficitur.

Preciosa est mors sanctorum,

Ergo animæ non intereunt.

Infinita exempla recitari possint, sed ego hæc proposui, ut similitum in lectione bonorum scriptorum obseruent studiosi, tum excogitent ipsi ad horum imitationem, quoties aliqua de re disputandum, aut scribendum est.

Est et quædam forma enthymematis, quæ a diuisis ad coniuicta proceditur, aut e contra, Vt Aristoteles est Philosophus et est eruditus, Ergo est eruditus Philosophus. Sed in his uidendum est, ut natura paciatur illa membra coniungi, ut hoc est uiciosum enthymema, Canis est tuus et est pater, Ergo, Canis est tuus pater. Et hoc loco ambigua uox est, tuus.

Est et forma ab est tertio adiecto ad est secundum adiectum, sic enim loquuntur, ut, Paries est albus. Igitur paries est. Hæc forma ualet etiam accidens

P H I L I P. M E L A N C H.

accidens affirmatur adesse subiecto. Nam posito accidente seu forma aliqua existere substantiam necesse est, Sed in propositionibus necessarijs, ut, homo est animal, est, dialectice accipitur, nec significat re ipsa existere, Itaque etiam, cum non existit homo, tamen propositio illa uera est. Nam definitionum substantialium partes semper intelligimus cum definito coherere, Sicut et Plato docuit Ideas perpetuas esse, hoc est substantiales definitiones unius cuiusque rei immutabiles esse.

D E I N D U C T I O N E.

Inductio est, cum ex multis singularibus colligitur una uniuersalis propositio. Est autem et hæc forma a natura profecta. Prima enim uia et ratio discendi est, singularia cognoscere, Versatur enim experientia circa singularia. Deinde ex multis similibus singularibus colligit mens unam uniuersalem propositionem. Quia enim sæpe animaduertunt homines se uino calefieri, tandem constituerunt de tota specie, quod uinum calefaciat. Magnus usus est huius formæ, præsertim cum multa exempla, multas similitudines congerimus.

K V

Est

DIALECTICA.

Est autem hæc forma.

Dionisius Tyrannus dedit poenas suæ crudelitatis.

Dedit item poenas Phalaris.

Dedit et Nero. Nec dissimilia exempla reperiuntur. Ergo,

Omnium Tyrannorum exitus sunt tristes, ac tragici.

Vinum Renanum calefacit,

Vinum creticum calefacit.

Item rheticum calefacit. Nec constat ulli vini genus diuersam vim habere. Ergo, omne vinum calefacit.

In antecedenti solet addi hæc particula, quod exempla dissimilia non reperiantur. Neque enim potest uniuersalis propositio effici ex singularibus, nisi consentiant inter se. Et hæc ratio est expeditissima confutandi ac dissoluendi inductiones, si opponatur dissimile exemplum. Non enim satis firma est hæc inductio.

Athanasius fuit cœlebs.

Ambrosius fuit cœlebs,

Basilium fuit cœlebs,

Igitur,

PHILIP. MELANCH

Igitur, omnes Episcopi fuerunt cœlebes.

Nam opponuntur diuersa exempla, Spiridonis, Hilarij, qui mariti fuerunt.

Vocatur autem inductio inuersus syllogismus, Quia sicut in syllogismo ab uniuersali inchoamus argumentationem, ita in inductione incipimus a singularibus, ut ex illis uniuersalem colligamus. Quare Aristoteles inquit syllogismum quidem firmiorem esse, sed inductionem magis obuiam et in conspectu esse, cum iudicium sensuum sequatur. Hæc prima uia est argumentandi, hæc genuit artes, quæ cum sint ab experientia ortæ, paulatim inductione ex singularibus uniuersalia collecta sunt. Experientia uero ad sensus pertinet, qui tantum singularia percipiunt.

DE EXEMPO.

Exemplum inter formas argumentandi certa de causa numerant, tamen si rursus inter locos recensentur. Neque uero forma exemplorum ualde ab similibus est enthymemati. Nam similitudo in exemplis

DIALECTICA.

exemplis causa est consequentia. Ideo enim sequitur conclusio ex aliquo exemplo, quia similitudo eam cum illo copulat, ut.

Cham est maledictus, quia contumelia affecit patrem. Ergo dabit poenas etiam Absolon contempti patris.

Zoilus de saxo precipitatus est in olympis & Homerum calumniatus esset. Ergo & similes calumniatores digni sunt supplicio.

Porro ut similitudo causa est consequentia, ita dissimilitudo consequens ab antecedente diuclit. Proinde, quoniam ut iurisperiti dicunt, periculosum est exemplis iudicare, proposito exemplo, statim similitudo querenda est. Quod si dissimilitudo deprehensa fuerit, exemplum repudiandum est. Atque haec est ratio diluendi exempla, si dissimilitudo ostendatur, ut non recte coherent ista.

Iehu impium regem occidit.

Ergo licet & nobis impijs principibus eripere imperia. Dissimilitudo est enim, quod Iehu mandato Dei peculiari arma sumpsit aduersus regem

PHILIP. MELANCH.

gem suum. Nobis mandatum est, etiam impijs regibus obedire.

Nec recte coherent.

Abraham mactaturus erat filium,
Igitur licet & nobis mactare filios.

Dissimilitudo est enim, Nam Abraham peculiare mandatum erat datum. Nobis mandatum est, ne occidamus. Et contra mandatum Dei nihil suscipi debet. Nam & Abraham nouo mandato iussus est filium immolare.

Nec recte coherent.

Christus expulit uisum e templo ementes ac uenientes, Igitur & nobis licet e templo impios sacerdotes uisum eiecerit, qui sacra ad questum conferunt.

Hic multa sunt dissimilia. Primum enim Christus fecit hoc, non humana uisum, sed potentia spiritali, qua sensit se diuinitus moueri, quia unus uisum non poterat humana uisum tantam turbam, septem praesidio Romano ex templo eiecerit, Quia igitur diuina uisum cecidit. Ideo peculiare opus Dei est, quod nos sine mandato Dei imitari neque possumus, neque debemus. Nam sediciosi tale nihil tentant, tantum
sui cor

D I A L E C T I C A .

sui corporis periculo. Sed multitudinem concla-
tant. Id Christus non fecit.

Deinde dissimilitudo est, quia Christus erat
dominus huius populi, & uerus rex, licuit igitur
ut domino ac regi in suo regno punire improbos.
Ac in primis oportet prudentes esse eos qui uer-
santur in sacris literis, ne dissimilia consuant, uel
cum exempla proponunt, uel cum allegorias tra-
ctant. Pertinent ad exemplum & alia quedam
cognata species, quas infra recensebimus in locis
argumentorum. Hic nihil aliud dici oportuit,
nisi in exemplis proponendis non prorsus serua-
ri formam syllogismorum, aut enthymematis, aut
inductionis, sed suam quandam illis formam esse,
Sed de materia uarietate in locis dici conuenit.

D E S O R I T E .

Soriten miror ab Aristotele non numerari
inter formas argumentandi. Non enim prorsus
syllogismi similis est, tamen si uideatur in eum mu-
tari posse. Est autem acerrimus uocum quæ necessa-
rio coherent, ut specierum, generum, causarum &
effe.

P H I L I P . M E L A N C H .

effectum. Nec absimilis est κλιμακί seu gradas-
tioni, quæ inter schemata rhetorica numeratur,
nisi quod repeti oportet principium. Aristoteles
tradidit hanc formam argumentandi in prædica-
mentis, ut,

Homo est animal,

Animal est uiuum corpus,

Viuum corpus est substantia,

Ergo homo est substantia.

Potest & in causis & effectibus fieri Sor-
rites.

Vt, Vexatio dat intellectum & cognitio-
nem nostræ miseræ.

Cognitio nostræ miseræ necessaria est ad
pœnitentiam.

Pœnitentia necessaria est ad pietatem.

Igitur, Vexatio, seu adflicto necessaria est
ad pietatem.

Eloquentia locuples esse nulla potest, sine
cognitione locorum communium, uirtutum &c.

Loci communes uirtutum & similes non pos-
sunt perfecte cognosci nisi ex Philosophia,

Igitur

D I A L E C T I C A .

Igitur locuples eloquentia existere nulla potest, sine cognitione Philosophiæ.

Est Sorites in epistola ad Ebreos.

Christus est sacerdos secundum ordinem Melchisedec.

Melchisedec est maior Abrahamo,

Abraham est maior quam Levi,

Ergo Christus sacerdotium habebit maius & efficacius sacerdotio Leuitico.

Nam per sacerdotium Leuiticum non dabatur remissio peccatorum. At per Christum consequimur remissionem peccatorum & benedictionem, ut pater nos recipiat in gratiam, & custodiat ac regat in omni uita, & uitam æternam nobis donet.

Non autem ualet Sorites in his quæ, non necessario coherent, ut

Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt,

Bonæ leges sunt dignæ laude,

Ergo mali mores sunt digni laude.

Nam mali mores non sunt proprie legum causa. Est enim causa legum, Bonorum uirorum consilium,

P H I L I P . M E L A N C H .

filium, qui malos mores prohibere cupiunt, sicut morbus nullo modo curationis causa est, sed medicus. Nobis pueris hoc exemplum proponatur.

Qui bene bibit, bene dormit,

Qui bene dormit, non peccat,

Qui non peccat, erit beatus,

Ergo, qui bene bibit erit beatus.

Nam dormire non est causa semper prohibens peccata. Et est ambiguum. Qui bene dormit, non peccat. Nam etiam nisi tunc cum dormit nullum designat flagitium, tamen men alio tempore desinere potest.

L LIBER

DIALECTICA.
LIBER
 QVARTVS DE LOS
 CIS ARGVMENTO
 RIVM.

VANQVAM IN TOTA
 Dialectica dedimus operam ne im-
 modice cresceret opus, ne moles ip-
 sa præceptionum absterret et infir-
 ma ingenia, tamen in locis argumentorum ob eam
 etiam causam breviores erimus, quia extat Ros-
 dolphi liber de inuentione Dialectica, adeo accu-
 rate copiosq; scriptus, ut longe uincat omnes in
 hoc genere tum Græcos tum Latinos. Quare hic
 contrahemus locos in exiguum compendium, &
 tanquam in tabula spectandos proponemus, ut si-
 ne magno negotio percurrere oculis omnes &
 complecti animo adolescentes possint. Cum hanc
 quasi negotij summam τὸ ἀρχαῖον ἐπέσειπον, ut in-
 risconsultorum uerbo utar, cognouerint, magno
 pere conducet legere Agricolas, qui nullam reli-
 quit partem huius rei inexcussam.

Interea.

Florisea

PHILIP. MELANCH

Floriferis, ut apes, in saltibus omnia libant,
 Omnia nos itidem depascimur aurea dicta.
 Aurca, perpetua semper dignissima uita.

Libet .n. uti ueteris Poeta uerbis, & ea que mas-
 xime necessaria, maximeq; ad usus discentiu ido-
 nea uidebantur, electa tradimus. Quas autē
 utilitates habeat hæc pars, non possum pro digni-
 tate dicere, Necesse est enim uim horum præcep-
 torum de locis esse maximam, cum non solum
 Dialectici, sed multo ante Rhetores iudicauerint
 eos diligentissime inculcandos esse discipulis.
 Nam utriq; de locis præceperunt. Et fuerunt
 nonnulli, qui pertinere eos proprie ad Rhetori-
 cam senserunt, quia materiam offerunt dicendi.
 Hi enim Dialecticæ nihil relinquebant nisi formas
 supra traditas, quibus inuentam materiam inclu-
 dimus, cum de ea iudicaturi sumus, faciebantque
 Dialecticam non inuentendi, sed iudicandi scien-
 tiam. Nos siue ad Rhetoricam proprie pertinent
 siue communes utriq; arti sunt, existimamus non
 tantum in Dialecticis libellis recensendos esse,
 sed etiam in omnibus parietibus scribendos atq;
 sculpendos esse, ut semper ob oculos uersentur.

L. ij Nulla

DIALECTICA.

Nulla enim de re dici, de nullo scripto recte iudicari potest, nisi referat se animus ad hos locos, eosq; tanquam duces sequatur.

DE INVENTIONE.

Primum autem admonendi sunt adolescentes nihil de inveniendâ causâ, aut quæstione in artibus præcipi. Nam hanc casus aut tempora offerunt. Alias enim alijs de rebus deliberamus, nunc de religione, nunc de civilibus negocijs disputamus. Postquam autem causâ seu quæstio proposita est, tum demum consulendi sunt loci, & perueniendus in illis animus, ut inquit Cicero, ut eius rei quam uolumus explicare, aut defendere argumeta quærantur. Et quoniam prima ætas fere in epistolaribus causis exercetur, sumamus ex illis exempla. Si ita res feret, ut pater rogandus sit, ut super peditet studijs sumptus, iam habes epistolæ causam. Nunc prima cura est, quibus argumentis utendum sit. Hic ars monstrat uiam, & certos ostendit locos, qui materiam offerunt, & admo-

Si sodalis aliquis ad literas adhortandus fuerit, oblati

oblata est epistolæ causâ. Deinde loci inspicendi sunt, qui admonent qua de re scribendum sit. Ad eundem modum graues causæ ut deliberationes, aut controuersia ecclesiasticæ, aut conuersiones ecclesiasticæ instituendæ sunt. Causas ferre tempora offerunt. Si quis igitur de poenitentia dicturus est, cum hanc causam nactus est, tum demum consulat locos, qui & materiam ostendent, & admocebunt quo sint ordine disponendæ res, Atq; hæc prima est in omni negotio deliberatio, de materia, seu quid dicturi simus, Et tamen in arte postremo loco traditur, quia formas quibus includit res tanquam domicilia rerum, utile erat pueris prius habere cognitâs quam de rebus dicebatur, ut cum res essent ostensæ in promptu formas haberent, ad quas accomodarentur. Prima igitur cura est inueniendarum rerum de qua hic præcepta traduntur. Altera cura est, rerum disponendarum, & iudicandi quomodo inuenta coercent atq; consentiant, ad quam superior pars Dialecticæ pertinet. Scio autem mirari adolescentes, qui fiat, ut alij loci præscribantur in Rhetorica, alij in Dialectica, cum utraq; ars profiteatur se locos inueniendorum argumentorum tradere.

D I A L E C T I C A .

Nam in Rhetorica loci sunt alij generis Demonstratiui, alij Deliberatiui, alij generis Iudicialis, quorum in Dialectica nulla fit mentio. Interim & Dialecticis utuntur, Quare sciendum est hos locos, qui continentur in Dialectica fontes esse Rhetoricorum locorum, & cum res pene sit eadem, appellationes tantum uariare. Et quæ causa uaria nomenclaturæ fuerit, acuti homines facile perspicient locorum naturam penitus cognita, & nos de eare suo loco dicemus. Non enim sine singulari consilio in Rhetorica locorum tituli usurpati sunt Honestum, Utile. Facile, Ius, Natura & similes. Et nos in causis suasorijs, ac iudicialibus Rhetoricam consuetudinem retineri uolumus.

Dialectica autem proprie continet artificium & certam quandam docendi uiam. Proinde hæc causæ maxime ad Dialecticam pertinent, de quibus docendus est auditor, quid res sit, quid non sit, quæ sint uera, quæ falsa, Eius rei uia traditur in Dialectica, a qua etsi multum sumitur in probationibus Rhetoricis, tamen adfectuum permotio, hortari, dehortari, impellere, obiurgare & similia, ad Rhetoricam magis pertinent.

DE

P H I L I P . M E L A N C H .
DE Q V A E S T I O N I B V S .

In ipso uestibulo Dialectices admonuimus duo questionum esse genera. Quædam sunt simplices quæstiones, ut quid sit poenitentia. Quædam sunt coniunctæ, ut. An uoluptas sit finis hominis. An omnis noticia humana sit incerta, sicut Academici cõtenderunt. An liceat Christiano legibus gentiliū in ciuilibus negocijs uti. Quomodo autem tractandæ sint simplices quæstiones supra diximus, debent enim reuocari ad quæstiones, quas supra supra recitauimus, ut.

Quid sit poenitentia. Contritio & fides quæ consolatur in terroribus, cum credimus peccata propter Christum remitti,

Quas habeat partes, contritionem seu paenitentiam & fidem.

Quæ causæ sint, uerbum Dei arguens peccatum & rursus Euangelium annuncians remissionem peccatorum, Porro spiritus sanctus erigit corda, cum concipiunt fiduciam misericordiæ.

Qui effectus, bona opera, ut Ioannes ait, Facite fructus dignos poenitentiae, Item uita aeterna.

L iij Que

D I A L E C T I C A .

Que pugnantiâ, simulatio pœnitentiæ, ficta tristitia, fiducia nostræ sanctitatis, nostris satisfactionibus abolere peccata.

Ad hunc modum duci per singulas quæstiones res proposita debet, quod cū sit, & nihil effugiet, uel docentes, uel discentes quod ad institutū pertinet, et quia certis simib. circumscripta causa est, nō temere uagabitur ut Græci dicunt, ὕπερ τὰ ἔσθ' καὶ ὑπὸ τὰ. Habent pene similes locos coniu-ctæ quæstiones, quæ constant pluribus uerbis, ut liceat ne bella gerere Christianis, quos sequi oportet in docendo. Nec perfecte putet se quispiam rem tenere ullam, nisi aut per omnes huius artis locos, aut per præcipuos ierit, & inquisuerit, ea, quæ iubet unusquisq; locus inquiri. Quare semper in conspectu nobis hi loci debent esse, ut quoties aliquid inciderit, statim percurrat eos ordine animus, & querat, quid dici conueniat. Antonius in secundo libro de Oratore inquit efficiendum esse usu atq; exercitatione, ut quemadmodum scribentibus ultro se figura literarum offerunt, ita incurrant in oculos loci nec procul nec diu quæsiti, & statim ostendant quid maxime dici oporteat.

P H I L I P . M E L A N C H .

teat. Magnum igitur studium in istam dialecticæ partem collocandum est & assiduo usu conformanda cognitio, ne cum inciderit aliqua res explicanda, primum in bibliopolis indices inspiciendi sint; & querendum, qui de locis argumentorū libri scripti extant, quos cum emeris, tamen in eis tanquam hospes in ignota regione erres. Veteres Methodum uocant rationem recte atq; ordine docendi, iuxta præcepta dialecticæ, ac sepe mouent, ut in omnibus negocijs, controuersijs, artibus, demus operam, ut Methodum teneamus, quia necesse sit animum uagari incertum, nisi hac ratione regatur. Ac in unoquoq; genere semper felicius docent hi, qui callent Methodum, quam qui non callent, quantumuis abundant ingenijs. Vtilior est Aristoteles discipulis moralem aut naturalem Philosophiam, quam Plato, quia Plato non obseruauit iustam Methodum tametsi is hoc nomine exagitet Gorgiam & similes, quod non satis periti sint Dialecticæ. In medicina amatur ab omnibus Auicenna propter Methodum. In iure ciuili promodum Methodus est liber Institutionū. In sacris literis Methodus est epistola Pauli ad Romanos. Nulla res est enim, quæ penitus perspicere possit,

DIALECTICA.

possit, nisi animus noster Methodum sibi quandam informet, quam in eius rei cogitatione, inquisitione, & explanatione sequatur.

DE DEMONSTRATIONIBUS.

Vt supra propositiones partiti sumus, in necessarias & contingentes. Ita argumentationum alie sunt uerisimiles seu probabiles tantum, & incertae, ut Alexander est ebrius, Igitur non est strenuus. Has solet Aristoteles Dialecticas argumentationes uocare, ut quas non ipsa natura rerū gignit, sed ars, & uasfrictus ingenij, quae multa uerisimilia quancumq; rem defendendam susceperit, colligit etiam cum defunt necessariae probationes. Alie argumentationes sunt necessariae ac certae. ut.

Eclipsis lunae fit cum terra ex diametro inter solem & lunam ponitur. At terra certo die interponitur ex diametro inter solem & lunam. Ergo illo die est eclipsis lunae. Vocantur autem Demonstrationes, sumpto uocabulo a geometris, qui suas probationes minime dubias, quae rem oculis subiiciunt

PHILIP. MELANCH.

ijciunt & πρὸ δεξιῶν nominant. Fiunt Demonstrationes, cum ex definitione definitum, aut econtra, seu cum ex proprijs causis effectus seu propria officia, seu ex effectibus propriae causae colliguntur. Et ut quaeq; scientia est certissima, ita plurimas habet Demonstrationes. Quare in Arithmetica & Geometria, quae sunt maxime certae, dominatur hoc genus probationum. Plurimum autem prodest non tantum in disciplinis, sed in omnibus negocijs & controuersijs obseruare, an demonstrationes aliquae in causa uersentur, de qua dicendum est. Nam auiduersa demonstratione nulla relinquitur dubitatio, Haec definitiones, causas & effectus complectitur. Porro scire, inquit Aristoteles, est rem per causas cognoscere. Vna igitur haec uia est consequenda perfectae notitiae quacumq; de re. Et scientiam propriae appellant, cum demonstratione res est compta, Et Methodi nomen, de quo supra diximus potissimum ad hanc docendi uiam accommodari debet, cum demonstratione utimur, cum definitiones tradimus, cum causas quaerimus, cum ex causis effectus, & propria officia ducimus, cū ostendimus inicia et fontes artium, Sunt enim principia, quaedam

D I A L E C T I C A.

quodam communes sententiæ nobiscum natæ. Impreßit enim Deus animis nostris quasdam notitias, quæ sunt uelut regulæ in iudicando, de natura, & de moribus ciuilibus. Cuiusmodi sunt.

Totum est maius qualibet parte. Vniuscuiusq; naturæ est aliquis certus finis. Societas generis humani est conseruanda. Facinora quæ perturbant societatem humani generis sunt prohibenda, ac puniendæ. Tales sententiæ uel de natura, uel de moribus uocantur a Philosophis aliquando *νομοι εννοητοι*, quia sunt uniuersales sententiæ diuinitus inscriptæ omnium animis quasq; natura omnes tenent, Aristoteles principia appellat. Sunt enim initia & fontes disciplinarum omnium, & causas continent omnium artium. Nihil habet ulla in arte certi, qui non peruidet, quomodo ex principijs manent præcepta, & definitiones omnes, sed uagatur animus, & tanquam sine certa sede errat, nec habet ubi consistat. Qui uero refert se ad principia, is perspicit artium causas, & certam ac firmam noticiam habet, quam neq; fallere, neq; euerti posse intelligit, ut enim sensus naturaliter suum officium faciunt, oculis uidemus, auribus

audimus,

P H I L I P. M E L A N C H.

audimus, ita mens naturaliter cernit principia, Donec oculi sunt incolumes, uident, ita donec mens est illesa, non potest non adsentiri principijs. Omnia igitur quæ sunt certa in doctrinis, proficiuntur a principijs iusto ordine, hoc est, bonæ & firma consequentia, ut Dialectica loquuntur, aut sunt per experientiam compertæ, ut scire quod ignis calefaciat. Neq; enim ferendi sunt Academicus, qui contendunt, nihil certo sciri.

Hæc de syllogismo demonstratiuo et de principijs diximus, ut admoneremus studiosos, ut in omnib; disciplinis ac negocijs diligenter animaduertant quæ sint certa quæ incerta. Turpe est .n. amplecti incerta pro certis, & sæpe in iudicandis grauius rebus ualde officit, non habere delectum inter certa ac incerta. Possem exempla multa adferre, ubi homines, ut uidentur eruditi, de incertis stultissime digladiantur, eaq; tanquam minime dubia defendunt. Quoties igitur causam aliquam tractandam suscipis, subeat animum hæc cura inquirendi, quid habeat res certi, quas habeat demonstrationes, subducenda etiam ratio, ut principia inueniamus, ut habeat animus ubi consistat, quod facile

D I A L E C T I C A .

facile faciet dialectica peritus, & non rudis clu-
tis artis ex qua illa caussa sumpta est. Nam princi-
pia ultro se offerunt, cum caussas rerum queri-
mus. Maxima autem in principijs uis est, ac uere
de his dixit Aristoteles in primo Ethicorum allu-
dens ad uulgare prouerbium $\pi\lambda\epsilon\omicron\upsilon\pi\ \eta\ \tau\omicron\ \kappa\mu\tau\omicron\upsilon$
 $\tau\omicron\upsilon\ \pi\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma\ \eta\ \alpha\gamma\chi\eta$. Nam alias dici solet, Prin-
cipium dimidium esse totius. Hic uero ait tantam
in illis comunibus sententijs, quæ principia uocan-
tur, uim esse. ut plus etiam quam dimidium totius
principium uideri debeat.

Nec tantum in Arithmetica & Geometria de-
monstrationes extant, sunt in omnibus artibus ali-
quæ, ut in Philosophia morali.

Vniuscuiusq; naturæ propria actio, est finis
cuius naturæ,

Voluptas non est propria actio hominis. Est
enim communis cum pecudibus,

Ergo uoluptas non est finis hominis.

Hanc demonstrationem Aristotelis, nullo modo po-
test Epicurus euertere. Ita sunt in iure civili.

Facinora quæ perturbant societatem generis
humani, sunt prohibenda.

Furta,

P H I L I P . M E L A N C H .

Furta, Latrocinia, & similia perturbant soci-
etatem generis humani,

Ergo, Furta, Latrocinia, & similia sunt pro-
hibenda.

Maiores est principium. Minor testem habet
experientiam, utraq; igitur certissima est. Et quod
Iurisconsulti uocant ius naturæ aut gentium pro-
prie nihil est, nisi principiorum quorundam de
moribus, de ciuili uita, noticia. Ac scientiæ no-
men propriæ pertinet ad demonstrationes. De
alijs quæ habent probabiles rationes, quæ tamen
aliquando fallere possunt, non dicimur habere sci-
entiam, sed opinionem, ut Clodius odit Milonem,
Igitur fecit ei insidias. Vinum facit ebrios. Igitur
propterea a Vino abstinendum est. Aqua erupit con-
cussa terra, Igitur Aqua est caussa terræ motus.
Et hæc uocant argumenta Dialectica, uel Rhetorica,
ut supra dixi, quia res ea non gignit, sed ars,
seu calliditas eius qui disputat.

Hic autem monendi sunt iuuenes, quod parent-
um demonstrationibus habeant ea quæ sunt in sa-
eris literis. Nam in his etiam certa est ueritas,
sentire igitur debemus tam certas esse promissiones
ac minas

D I A L E C T I C A .

ae minas Dei, quam certa sunt, quae manibus palpamus, & oculis cernimus, ut.

Deus ditabit eos qui largiuntur pauperibus,
Abraham largitur pauperibus,
Igitur Deus ditabit Abraham.
Deus promittit bona pijs,
Pij hic affliguntur & occiduntur,
Ergo restat uita, cum hinc decessimus, in qua
bene erit pijs.

D E L O C I S .

Cum in propositione duae sint partes subiecti & praedicatum, alias a subiecto trahuntur argumenta, alias a praedicato, Sed id non potest fieri, nisi ea pars a qua ducuntur argumenta, prius sit excussa, & peruestigata iuxta quaestiones, quas supra tradidimus de simplicibus uocibus. Ex his igitur loci argumentorum nascuntur. Sunt itaque praecipui loci, & qui continent firmissimas probationes. Definitiones, Causae, Effectus, In omni controuersia, hi loci maxime requirendi sunt. Alij praeter hos, ut similia. Signorum non perinde sunt

P H I L I P . M E L A N C H .

sunt firmi, nec plus in pugna ualent, quam in acie leues manipuli, & sepe ad illustrandam rem & amplificandam magis quam ad fidem faciendam adhibentur. Proinde & olim in scholis loci interiores uocabantur, Definitiones, Causae, Effectus, quia in re haerent. Exteriores adpellabantur, quia aliunde accersuntur ab arte. Obseruandum est autem, ubi a subiectis, ubi a praedicatis argumenta facilius duci possint. Nam ab utroque recte sumuntur sed tamen facilius ex eo sumpseris, quod continet materiam uberiorem. Nam ex magno cumulo citius aliquid mutuamur. Quia uero sepe personae ponuntur in propositionibus. Et personis res certa tribuuntur. Ideo facti sunt duplices loci. Alij dicuntur personarum, alij rerum, ut in causa Archias cum propositio sit. Archias est ciuis, primum Cicero a re argumentatur, ex descriptionibus ciuis, seu ex iure ciuitatis, docet. n. ex lege quis sit habendus ciuis. Postea argumentatur a persona. Archias est Poeta, Ergo est dignus quem retineamus in ciuitate. De utroque genere locorum copiose praecipit Agricola, ut alios pretereamus. Ego igitur quemadmodum institui recensere eos breuiter, et ita proponam, ut statim

percurrere

DIALECTICA.

percurrere eos oculis, & complecti animo adulescentes possunt, Praeceptores autem ita reddent eos illustriores si multa exempla ostenderint.

LOCIPERSONARVM.

Locis personarum in civilibus controuersijs frequenter utimur, quare a Dialecticis pretermissi sunt. Neque enim ducuntur inde necessariae probationes, quae in demonstrationibus ualeant. Et cum Dialectica ad docendum maxime comparata sit, hi loci maxime tractati sunt, qui ad eam rem conducunt, reliquos uix extremis digitis attigerunt. Nos tamen praeterire eos nolimus, sepe enim usui sunt in magnis & grauibz controuersijs.

PATRIA.

Vt apud Ciceronem pro Flacco, Testes sunt Graeci, Ergo sunt laeues. Satis est enim exemplum indicasse, quia uis loci melius in exemplis perspicitur quam in longa aliqua descriptione. Hoc loco et Paulus usus est, κρήνη αἰὲν ἔχουσα, κακὰ ἔργα, γαστέρες ἀργαί. SEXIII.

PHILIP. MELANCON

SEXVS.

Mulieres sunt, igitur parcendum est.

PARENTES.

Vt apud Horatium, Fortes creantur fortibus et bonis. Est in equis, est in iuuenis patrum uirtus, nec imbellem feroces progenerant aquila columbam. Huc pertinet illud κακοῦ κόγονος κακοῦ κόρον.

EDUCATIO.

Studia, Disciplina, Sodalicia, ut apud Ciceronem pro Murena. Cato factus uidetur e Stoica disciplina asperior.

MORES.

De Clodio argumentatur Cicero, magis uisibile est Clodium scelere fecisse, quam Milonem, quia Clodius semper leges & omnia iura contempsit.

RES GESTAE.

LY

VIA

DIALECTICA.

Vt a Pompeij rebus gestis Cicero pro lege Manilia argumentatur, Pompeium idoneum esse cui decernatur imperium belli Mithridatici.

VITAE GENVS.

Episcopus est, doceat igitur.

MAGISTRATVS.

Cesar gestit magistratum, Ergo non fuit occidendus.

AETAS.

Celivus est iuuenis, quare ei ignoscendum est.

MORS.

Papinianus Iurisconsultus, ne defenderet paravricidium interfici se permisit, Fuit igitur dignus qui Ius doceret, cum tanta constantia, magnitudine neque animi fuerit, ut ne quidem metu mortis adductus sit, ut contra iustitiam faceret. Plures fortasse personarum loci numerari possunt, sed alij aut in his comprehenduntur, aut certe a scriptoribus rhetorice peti possunt.

RERVM LOCI DEFINITIO.

sepe

PHILIP. MELANCH.

Sepe admonui in omni subtili disputatione dominari definitionem, Quare cum aut docere aliquid aut confirmare volumus, statim inicio definitio consulenda est, Quomodo autem definitio inuestiganda sit, in predicamentis aliqua ex parte ostendimus, queri enim genus oportet, quo deprehenso differentiam facile erit ex accidentibus, aut ex effectibus colligere.

Ducuntur argumenta a definitione affirmatiue ac negatiue ut, Bellum est uindicta quam exercet magistratus aduersus latrocinium, seu contra multos latrones. Ab hac definitione hoc modo, ad definitum argumentamur. Magistratum uindicta licita est Christianis, Bellum est uindicta qua magistratus exercet. Ergo licet bellum gerere Christianis. Hic quiddam de definito ex definitione probavi. Negatiue argumentamur hoc modo. Gentes nec timuerunt Deum, nec crediderunt se aliquid a Deo beneficij accipere, sed senserunt se casu nasci et occidere, Igitur gentes non habuerunt religionem. Definitio enim uerae religionis est, timere Deum, et credere Deo iuxta scripturam, et promissiones.

M ij. Dicum

DIALECTICA.

Ducuntur ex a definito argumenta, Christus est perpetuus sacerdos, igitur assidue placat nobis patrem, ut assidue remittat peccata & miseretur nostri ac seruet nos. Cum ad hunc modum exponitur nomen sacerdotis, quod sepe tribuit Christo scriptura, miram lucem affert definitio. Atque ita nos in Paraphrasi Psal., Dixit Dominus, nomen sacerdotis interpretati sumus his uersibus.

Namque sacerdotis summi quoque munus obibit
Iratumque patrem nobis placabit, & unus
Orabit uenam miseris mortalibus, atque
Victima erit pro delictis gratissima nostris.

Additæ sunt locis regule a Boetio, quas uocant Maximas, hoc est, sententias quasdam certas, quæ admonent quis sit loci uniuscuiusque usus, Earumque ob causam diligenter mandari memoriæ debent. Cui definitio conuenit, ei conuenit & definitum, & e contra, Cui item admittitur definitio, ei admittitur & definitum, & e contra.

A G E N E R E.

Non modo a tota definitione ducuntur argu-
mentum

PHILIP. MELANCH.

menta sed etiam a partibus definitionis. Constat autem genus et differentiam partes esse definitionis. Quare proximum locum sequuntur generis & differentie loci. Porro genus uniuscuiusque uocis facile inueniet is, qui predicamenta nouit.

A genere tantum negatiue argumentamur, nisi uniuersalis particula fuerit addita generi, Lapis non est animal, Ergo lapis non est homo. Saulum non est uinum, igitur nec ruffum uiuum. De interitu animarum, de eternitate mundi nullam certam cognitionem habet ratio humana, Ergo sententiæ Epicuri de interitu animarum, aut Aristotelis de eternitate mundi, non sunt philosophicæ, genus enim philosophiæ est certa cognitio. Maxima est unica. Cui admittitur genus, ei admittitur & species.

A superiore uniuersali ad inferius, & affirmatiue & negatiue a superiore uniuersali ad inferius argumentamur. Nam ex uniuersalibus, ut sepe dixi, rite sequuntur particularia. Omnia animantia spirant, Ergo pisces spirant. Idem seruat in Adurbij's locorum ac temporum. Deus est ubique, Ergo hic etiam adest.

M iij Nume

D I A L E C T I C A .

Nunquam fuit modestus Clodius, Ergo neq; in hoc
tinere fuit modestus. Omnibus legitimis ordina-
tionibus magistratum debent parere Christiani,
Ergo etiam iurare debent iussi a magistratu.

A S P E C I E .

A specie ad genus tantum affirmatiue argu-
mentamur, ut homo est, igitur animal est. Euange-
lium approbat iudicia, Ergo approbat quandam
vindictam. Maxima, Cui tribuitur species, eidem
tribuitur et genus.

A D I F F E R E N T I A , E T P R O P R I O .

Argumentamur affirmatiue et negatiue, Nam
differentia, ut supra docuimus, constituunt speci-
em. Itaq; propria differentia semper cum specie
conuertitur, hoc est, non latius patet quam spe-
cies, nec est angustior quam species, Atq; hæc est
huius loci Maxima, ut rationale est, Ergo homo
est. Episcopi nostri temporis gerunt gladium,
Ergo sunt uere ciuiles magistratus. Nam gerere
gladium

P H I L I P . M E L A N C H .

gladium est differentia ciuilem magistratum con-
stituens. Et a proprio officio, plurima ducuntur
in omnibus causis argumenta. Dialectici uulgo
propriam passionem uocant Græce loquentes, sed
hic uidendum est ne proprii nomine abutatur.
Neq; enim recte uocantur propria illa, quæ etiamsi
alicui multum competunt, tamen aut non semper
competunt aut cum alijs communia sunt, ac iure
irrisit Diogenes Platonem, qui cum definiret ho-
minem animal esse bipes, produxit gallinam Dio-
genes uociferans platonicum hominem esse. Hæc
sunt recte a proprio officio ducta, Christus creat,
uiuificat, sanctificat, resuscitat mortuos, Igitur
Christus est uere et natura Deus, Antecedens se-
pe ponitur in scriptura, Omnia per ipsum facta
sunt. Item omnia in eo consistunt, Sunt autem pro-
pria Dei opera creare, uiuificare, resuscitare
mortuos, et similia. Vt scriptura ait, Gentes in-
uocaturas esse Christum, Ergo Christus est uere
et natura Deus. Nam invocari ad Deum pro-
prie pertinet.

A B E T Y M O L O G I A .

M 7 Supra

DIALECTICA.

Supra dixi Etymologiam definitionem quam uocant nominis esse, parū igitur & ipsa sepe argumenta in magnis & grauibz controuersijs, sicut locus definitionis de quo paulo ante dixi. Nam sepe postulant causse, ut emphases uocum urges antur, ut cum ratiocinor, Magistratum approbari a Paulo, qui uocat magistratum ordinationem diuinam. At peccatum non est ordinatum a Deo, sed contra ordinationem Dei a diabolo exortū est. Christus uocat magistratus *εὐεργεταί*, Ergo non uituperat eos. Nam si magistratus latrocinium esset, non esset beneficium. Scriptura nominat quandam iusticiam carnis, Igitur re uera est quedam iusticia carnis, quam per se efficit nostra natura. Est quedam prudentia carnis, Igitur quidam dilectus & libertas est uoluntatis humane. Huc pertinent & metaphore, & similes figure, ut Christus uocatur agnus, significatum est igitur christum fore uictimam.

A CONIVGATIS.

Ita uocant, cum casus uocis alicuius mutatus, signit argumentū, ut iusticia est bona, Ergo, Iustus est

PHILIP. MELANCR.

sua est bonus. iusticia est si uere uindicare delicta. Iuste igitur fecit Alexander imperator, quod summo suffocauit eum, qui fumos uendiderat. Christus de coniugio loquens inquit, quos Deus coniunxit. Ergo coniugium est diuina cōiunctio, nec fit casu, aut humano tantum consilio, sed Deo autore.

DE TOTO ET PARTIBVS.

Superiores loci omnes nascuntur ex formis definitionis, & ad eam omnes referri debent. Locus de toto ac partibus ex diuisione oritur, supra autem in officijs Dialectices secunda loco diuisionem posuimus. Ita uides rationem inueniendi argumenta, apte ad illa que supra tradita sunt, uelut ad fontes referri posse.

Porro totum habet partes quasdam sine quibus existere potest, ut homo existere potest amissis pilis. Ab his non ducuntur firma argumenta. Alia partes sunt, sine quibus existere totum non potest, ut homo nō potest existere sine capite. Et harum partium alia uocantur substantiales, ut corpus.

D I A L E C T I C A.

corpus & anima hominis. Alie uocantur Integrales, quas membra principalia recte & perspicue nominare poterimus, ut in homine caput, pectus, brachia, pedes. Ab his ducuntur argumenta. Maxima huius loci est, Posito toto, necesse est poni partes, sine quibus existere totum non potest. Vt Monachi de poenitentia contricionem docuerunt fidem non docuerunt, Ergo non recte tradiderunt poenitentiam, Sunt enim dua partes poenitencie, contritio & fides qua consequitur remissionem peccatorum & consolatur perterrefactas mentes cum credit propter Christum peccata condonari. Item Christianis licet uti prouocatione. Na Paulus prouocauit ad Cesarem, Ergo licet Christianis litigare & postulare, ut a iudicibus aduersus iniuriam defendantur. Nam prouocatio pars est actionis in foro. Licet exercere iudicia, Igitur licet deferre iusurandum. Nam iusurandum pars est forensium ordinationum.

Aliquando a partium enumeratione argumentamur, ibi cauendum est, ne qua pars pretermittatur, ut si quis ita ratiocinetur. Suspendere fures non est iure naturali, neq; diuino, neq; scriptis imperatorum

P H I L I P. M E L A N C H.

peratorum legibus mandatum, Ergo non est iustum Argumentum ductum est ab insufficienti partium enumeratione. Nam omissa est iuris species, Consuetudo, qua etiam legis um habet, si tamen sit consentaneationi.

D E L O C I S C A V S S A R V M E T E F F E C T V V M.

Non patitur instituta breuitas operis, ut longius encomium huic loco addam, cum quidem id utilitas eius merebatur. Et erant adhortandi studiosi, ut in omni re proposita diligenter quarant causas. Idem cum supra aliquoties admonuerim, fortasse uidear ineptus, toties eandem cantilenam repetens, Verum me non poenitet huius assiduitatis. Scio enim quanta huius loci uis sit, quantum conducat in unaquaq; re omnes causas pertractatas habere. Et pauci ita assuefacti sunt, ut cum aliqua res oblata est, causas diligenter inquirent. At ea cura in primis digna est homine docto. Nam ut supra dixi, tunc demum scire aliquid dicimur, cum causas perspeximus. Vocant autem a priori argumentationem cum ex causa colligimus esse.

D I A L E C T I C A .

Aut, a posteriori cum ex effectibus causas quaerimus.

Est autē causa, qua posita, sequitur effectus, et qua nō posita non potest existere effectus. Genera causarū quatuor sunt, Efficiens, Materia, Forma, Finis.

Sed priusquam tradimus argumentorum regulas, admonendus est lector quam uarie usurpetur causae nomen. Quaedam dicuntur causae per se, quaedam dicuntur causae per accidens, ut casus, quemadmodum febris dicitur asserre temperantiam, tametsi non sit eius propria causa. Porro a causa per accidens non satis firmum argumentum ducitur, sed coniectura inde sumitur sicut a loco signorum, quem infra recitabimus.

D E E F F I C I E N T I B V S .

Efficiens est a quo primo fit motus. Nonnunquam unius rei multa sunt efficientia, sed ordine quodam coniuncta, ut Deus, pater, mater, procreant hominem. Hic uidendum est, in argumentando ne a causa remotiore ducatur argumentum omiſſis propioribus. Item duplicia sunt efficientia quaedam sunt principalia, ut faber, quae

P H I L I P . M E L A N C H .

dam sunt instrumenta, sicut malleus fabri. Praeterea efficientium alia agunt natura, ut ignis naturaliter calefacit, alia agunt uoluntate, ut Architectus cum uult aedificat. Naturales causae non suspendunt actionem, cum sunt admotae materiae. Ignis admotus materiae, inflammat eam. uoluntariae possunt cessare ab agendo, ut etiam si potuit Deus creare mundum ab eterno, non condidit tamen, pictor tametsi materiam habeat, tamen cessare potest. Variæ maxime hinc sumuntur. Cum causae sufficientes, agunt, effectum fieri necesse est. Et e contra, Effectu posito, necesse est causas adesse aut affuisse. Non posito effectu, non est necesse causam adesse, ut animalis homo non percipit ea quae Dei sunt, Ergo animalis homo non regitur spiritu sancto. Nam percipere ea quae Dei sunt, hoc est timere Deum, credere Deo, sunt effectus spiritus sancti. Dignitas etiam effectuum ex causa sumitur. Deus ordinauit magistratus. Igitur Magistratus sunt colendi.

E X M A T E R I A .

Materia est ex qua fit aliquid, Et hic meminerunt

D I A L E C T I C A .

runt studiosi non competere materiam ex quo alia quid sit accidentibus, sed substantijs. Abutimur nomine cũ subiecta accidentium materiã uocamus, quia in illis existant, dicuntur enim materia in qua recte igitur argumentamur. Non posita materia, nec effectus ponitur, & e contra, Angeli non habent corpora, Ergo non sunt ex elementis conditi. Lapis non habet mentem, Ergo non iudicat. Nam iudicium non potest existere nisi in mente. Diligenter etiam obseruandum est, quæ proprie corpori, quæ proprie menti accident.

E X F O R M A .

Forma est quæ dat esse rei. Est enim perfectio rei, quæ uestit, ut ita dicam, materiam. Paries est albus, igitur paries habet albedinem. Accidentia ipsa formæ sunt. Nec partimur accidens in duas res ad eum modum, ut substantias in materiam ex qua aliquid existit, ut elementa, & formam quæ est absolutio rei, ut uita, uel esse hominem.

E X C A U S S A F I N A L I .

Plurima

P H I L I P . M E L A N C H .

Plurima ducuntur argumenta ab omnibus finibus, Et unius rei multi fines sunt, alij principales alij minus principales. Hæc causa uniuscuiusq; rei officium seu usum ostendit, propterea diligenter est consideranda. Et sumuntur hinc loci Rhetorici, Honestum & utile. Honestum est enim, ubi ipsa actio finis est, seu quod propter se expeditur, ut iusticia est honesta, Ergo est colenda. Utile est cuius usus finis est, seu quod usus causa expeditur, iusticia prodest ad tranquillitatem uitæ, Ergo est expetenda. Argumenta a causa finali in suaforsis ualent. Nam causa finali posita, non necessario sequitur effectus, sed ipsa impellit efficientem. Hæc cum agit sequitur effectus.

Rhetores addunt loco causarum alium quendam locum, Antecedentium & Consequentium, Et meminit eius Aristoteles ac mihi nullo modo pretereundus uidetur. Vocant autem Antecedentia, cũ natura aliquid præcedit, tametsi non sit causa eius quod sequitur, ut in motu locali prius conficitur spaciū propius, quam remotum. Ac diligenter est considerandum ubi non possint existere posteriora sine præcedentibus, ut curatio sequitur morbum,

N

bum,

DIALECTICA.

bum, consolatio terrores, In his ualet argumen-
tum a consequentibus ductum ad antecedentia.
Sunt enim alias tanquam effectus antecedentium,
alias tanquam habitus priuationi succedentes, Sic
argumentamur, Christus promittit consolationem,
Ergo necesse est perterrefactos esse illos, quos eri-
get & consolabitur Christus. Nonnunquam ab
antecedentibus ad consequentia ducuntur argumen-
ta, sed hoc non fit nisi cum necessario coherent
membra, qualia sunt quæ ex definitionibus sumun-
tur, aut ex causis quæ non cessant, ut Christus est
abscissus de terra uiuentium, Ergo, Christus est
mortuus. Item Christus est ereptus ex angustia ac
iudicio, Ergo uiuit & resuscitatus est. Tales cõ-
sequentia in sacris literis diligenter sunt obser-
uanda, sed adhibenda est prudentia, ne cõnectan-
tur membra, quæ non necessario coherent. Ex lo-
co caussarum nascuntur illa etiam quæ trahuntur
ab ordine caussarum & effectuum, sit igitur Ma-
xima. Causse natura priores sunt effectibus. Quare
posteriora aliquo effectu non debent dici causse
efficientes, aut materia aut forma. Finis etiam ta-
meti sequitur actionem, tamen in deliberatione
præcedit actionem, Paulus, sumpsit argumentum
ex ordi-

PHILIP. MELANCH.

ex ordine caussarum & effectuum hoc modo. A-
braham ante circumcisionem iustificatus est, Igi-
tur circumcisio non iustificat.

Vna causa naturalis non habet in eodem sub-
iecto contrarios effectus, ut Ignis calefacit, Ergo
non frigefacit. Lex iram efficit, Ergo non efficit
ut corda sint tranquilla.

Item una res non habet diuersa efficiencia quo-
rum singula sufficiant, ut Si ex operibus est gra-
tia, Christus frustra est mortuus. Ac fere causse
contrariæ habent contrarios effectus.

EX SIMILITVDINE.

Quadam sunt paria, ut si furtum est capitale,
mendacium etiam erit capitale, Suppeditat argu-
menta etiam imparium collatio, hoc modo.

Ex maiore negatiue argumentamur iuxta re-
gulam, Si id quod magis inesse uidetur non inest
neq; illud inest, quod minus inesse uidetur, ut si
Saxa non possunt perpetuo durare, multo minus
chartæ possunt perpetuo durare.

N ij

Ex mino

DIALECTICA.

Ex minore affirmatiue tantum argumentamur iuxta regulam, Si id inest quod minus inesse uideatur, quanto magis inest illud quod magis inesse uidebatur, ut si Turcam reprimere solus Hungarie rex potuit, multo magis poterunt reprimere Turcam omnium Christianorum coniuncti exercitus. Si furtum est capitale, multo magis adulterium erit capitale. Licet bozem seruare Sabbato, Ergo & hominem. Ceteris similia plus ad illustranda negocia, quam ad probandam conducunt. Infirma enim argumenta inde ducuntur, quia nulla tanta est similitudo, quæ per omnia conueniat. Quare uulgo Dialecticis in ore est hæc sententia, Omnis similitudo claudicat. Sæpe tamen quia delectat collatio tanquam quedam rei pictura incurrens in oculos, magnam uim habet.

Nisi longum esset hic etiam hortarer ad excerpanda similia ex bonis autoribus, quia miram quandam lucem causis afferunt, ut cum Aristoteles disputat receptas leges, etiamsi quid habent incommodi tamen retinendas esse, hac utitur similitudine, sicut qui sinistra melius quam dextra uti consueuerunt, non sunt cogendi, ut dextra magis utantur.

PHILIP. MELANCH.

tantur. Ita si quem moxem recepit ciuitas paulum discedentem a ratione, tamen hunc propter tranquillitatem mutare non debet.

EX OPPOSITIS SEVERE PUGNANTIBVS.

Pugnantis non possunt simul in eodem existere, propterea cum unum tribuitur alicui, alterum adimi necesse est. Multum autem hoc loco utimur, quia omnes causæ collatione contrarij fiunt illustriores. Tunc enim pacis bona melius intelligimus, cum belli incommoda expenduntur. Sobrietatis bona melius intelliguntur cum colligimus quantum mali pariat ebrietas. Sunt autem species oppositorum quatuor.

Contraria sunt qualitates quæ non possunt simul in eodem existere, ut frigus & calor, si corpus caleat, non igitur friget.

Relatiue opposita, ut pater, filius, dominus, seruus, sursum, deorsum, hic illic. Non cadunt hæc in idem subiectum respectu eiusdem, ut Augustus est filius Octauij, Ergo non est pater Octauij. Sic

Et iij Christus

D I A L E C T I C A .

Christus argumentatur non licere Apostolis dominari. Reges gentium dominantur, Ergo uobis non licet dominari, duas enim personas constituit reges & subditos, & discernit officia eorum. Nam cum ait uos, intelligit omnes subditos, His enim opposuit reges. Ceterum supra admonuimus uno relatiuorum posito, poni & alterum, sed in diuersis subiectis, ut pater est, Ergo filius est. Promissio est, Ergo fides requiritur. Sic argumentatur Paulus ad Romanos.

Omnis promissio fide accipitur,
Iusticia est promissa,
Ergo fide accipitur.

Præuatiue opposita, Cæcus est, Igitur non uideat. Habitus uocantur res, quæ adsunt, præuatiues non significant rem aliquam, sed absentiam rei quæ adesse potest, ut Tenebræ, significant abesse lumen. Apud Zachariam. Rex tuus uenit pauper, Ergo Christus non uenit cum regio adparatu, nec erit Christi regnum, externa ac ciuilibus dominiatio.

Contradi-

P H I L I P . M E L A N C H

Contradictio tantum in propositionibus est, eamq; uocat Cicero summam repugnantiam, Si hæc uera est, Nilò est absolutus, illam necesse est falsam esse, Nilò non est absolutus. Nam contradictiones nunquam simul aut ueræ aut falsæ esse possunt.

D E D I S P A R A T I S .

Inter pugnantia numerant etiam diuersas species. Non enim possunt confundi species, ut homo, & asinus, Plato est homo, Igitur non est asinus.

A B E X E M P L I S .

Locus exemplorum non est obscurus. Petrus Ananian mentientem occidit, Igitur Deus hand dubie mendacia puniet. Huc pertinent & apologi & prouerbia, ut scriptum est, Ἐλα ἡγοῦ τραπεζᾶν καὶ πωρεῖσθαινας, Ergo & nobis Christians turpissimum est, cum eadem sacra mensa utamur, & corpore Christi simul uescamur, non præstare mutuam inter nos dilectionem.

N iij

AB AV

D I A L E C T I C A .

erit diues. Atq; hæc species proprie ac pene sola
meretur uocari Hypothetica.

Ex hac argumenta ducuntur iuxta has regu-
las. A positione antecedentis ad positionem con-
sequentis ualet consequentia, ut

Si homo currit, animal currit,

Sed homo currit, Ergo

Animal currit.

Item a destructione consequentis ad destructio-
nem antecedentis ualet consequentia, ut

Si homo currit, animal currit,

Sed nullum animal currit,

Ergo nullus homo currit.

Si propter legem, non propter Christum ius-
ti sumus, Christus frustra mortuus est.

Sed Christus non est frustra mortuus,

Ergo non sumus iusti propter legis imple-
tionem.

Huiusmodi argumentationes uocant syllogis-
mos Hypotheticos. Nec minorem uim habent
quam supra traditi syllogismi. Facile autem ex su-
perioribus locis ac regulis consequentiæ ratio
æstimari

P H I L I P . M E L A N C H .

æstimari potest, ac uideri quæ membra cohereant,
quæ non cohereant, quæ superiora, quæ inferiora,
ubi ex causis effectus aut e contra ducantur ar-
gumenta.

Copulatiua dicitur, ut Christus mortuus est
propter peccata nostra, & Christus resurrexit
propter iustificationem nostram. In hac requiri-
tur ut utraq; pars sit uera. Est autem bona con-
sequentia a tota copulatiua ad partem.

Disiunctiua dicitur, in qua est particula dis-
iunctiua, ut Socrates currit, uel Plato disputat.
Aut uoluptas, aut uirtus est finis hominis. In hac
satis est alteram partem esse ueram. Valet autem
consequentia a tota disiunctiua ad alteram partem,
cum destructione alterius, ut

Aut uoluptas est finis hominis proprius, aut
uirtus est finis,

Sed uoluptas non est finis hominis pro-
prius,

Igitur uirtus est finis hominis proprius.

Aliud.

Aut

D I A L E C T I C A .

Aut retinendæ sunt aliquæ Ecclesiasticæ constitutiones, aut ferenda est confusio ordinis in omnibus moribus Ecclesiæ. Sed non est ferenda confusio ordinis, Ergo aliquæ Ecclesiæ constitutiones necessariæ sunt.

DE RACIONE DISSOLVENDI VICIOSA ARGUMENTA.

Vulgo aiunt contrariorum eandem disciplinam esse. Sunt enim fere de contrarijs contraria præcepta, ut uno genere cognito, facile sit iudicare de altero. Quare si quis percepit rationem recte connectendi argumenta, non habet opus novis præceptis ad viciosa dissolvenda. Tantum inspiciat regulas supra traditas, et ad eas exigat viciosas connexiones. Vbi cum uiderit a quibus regulis discrepent, viciuum facile deprehendet. Quare nos in hac parte non erimus longiores tantum paucis ostendemus adolescentibus huius rei viam quandam. Porro danda est opera, ut magnâ et perpetuâ exercitatione adolescentes adhibeant. Nulla enim pars dialecticæ magis acuit studiosos,
modo

P H I L I P . M E L A N C H .

modo ut uaria et multiplex exercitatio accedat. Ac propemodum uidetur huius utilitatis causse præcipue, ars excogitata esse, ut viam haberemus apte et dilucide explicandi ac dissoluendi viciosa argumenta, ac monstrandi in qua parte sit viciuum. Hæc enim maxime requirunt artem, cætera omnia in disputando sunt faciliora, Hoc neq; hebetis, neq; inexercitati hominis est, ostendere ubi sit viciuum, et apte reuellere, et quasi mederi viciose parti.

Ad hunc usum Aristoteles, fallacias, quas uocât, tradidit, quæ nihil aliud sunt, nisi uitæ quedam iudicandi falsa argumenta. Et in Rhetoricis ad Herennium pene ad eundem modum præscriptæ sunt Regule de viciosis Rationibus iudicandis, quas nemo intelligere potest, sine dialectica. Ac ne quidem satis exacte ac dilucide de hac re, ibi præcipitur, Nos reuocabimus rem ad fontes. Sicut enim inueniendi ratio sumitur ex præcipuis dialecticæ locis atq; capitibus. Ita et soluendi ratio ad eadem capita reuocanda est, Vt autem facilius iustos soluendi modos animo complecti studiosi possint, subijciam eos ordine distributos, ac deinde explicabo.

Ratio

D I A L E C T I C A .

Aut cōsequentia est uiciosa, tunc
reijcitur argumentum, reprehensio
sione consequentiae.

Ratio
soluendi
duplex
est.

Aut uicium est
in materia ar-
gumenti, seu
rebus. Tunc
soluitur argu-
mentum.

Aut inficiatione seu
negatione, atq; ibi o-
stendendum est, aut
in definitione, aut in
diuisione, aut in cau-
sis & similibus locis
uicium esse.

Aut distinctione.
Ambigua .n. distin-
gui oportet. Ambi-
guitas autē alias ori-

tur ex genere sermonis, ac indicatur ex Gramma-
tica. Alias oritur ex reb. ac indicatur ex ijs arti-
bus in quib. caussa uersatur, quam ad rem tamen
adhiberi dialecticā oportet ad diuidendum ac defi-
niendum.

Aut soluitur per instantiam.

primus

PHILIP. MELANCH.

PRIMA REGULA.

DE VICIO CONSEQUEN- TIAE.

In omni mala argumentatione, uicium aut est
in forma, aut in materia argumenti. Forma est
ipsa consequentia. Erit igitur hoc primum prae-
ceptum, Semper in inicio consequentia inspici debet,
an ad formas supra traditas quadret.

Nulla est autem magis compendiaria uia solu-
endi, quam cum uiciosa est consequentia, reiice-
re totum argumentum. Et affert haec ratio aliquā
celeritatis atq; ingenij commendationem, quia
paruo negotio quasi aliquo strategemate magnum
periculum discutitur, & existimatur acuti homi-
nis esse et requirere iustum ordinem membrorum,
& uidere ἀνακόλουθα.

Exemplum.

Petrus ait ecce duo gladij hic

Petrus est pontifex,

ergo, pontifex habet utrumq; gladium, &
Ius habet

DIALECTICA.

Ius habet occupandi & transferendi regna mundi.

Neganda est consequentia, quia in conclusione adduntur multa, quæ non sunt in propositionibus.

*Non concordat psalterium cum cithara,
Baculus stat in angulo,
Igitur, non licet sacerdotib. ducere uxores.*

Quid hic coheret? nonne sunt prorsus quod aiunt, scopæ dissolutæ. Diligenter igitur uidentium erit, an iusta sit syllogismi, aut aliarum formarum dispositio.

DE VICIIS MATERIÆ

SECUNDA REGULA.

Cum in rebus peccatum est, aut inficiatione, aut distinctione, aut per instantiam solvuntur argumenta. Sed ut possis monstrare in qua parte sit uicii et quæ sit uel inficiationis, uel distinctionis ratio, deniq; ut explicari res possit, eundem est ad locos inuentionis. Cum enim argumenta omnia ex locis

PHILIP. MELANCH.

ex locis nascantur, non possunt iudicari, nisi referantur ad ipsos locos. Atq; hæc est compendiosa & expedita ratio deprehendendi uicia argumentorum. Omnia erunt planissima, si consulamus fontes illos. Si. n. in excogitando argumento prodest consulere locos, non dubium est quin etiam prosit inuenta, cum iudicare uolumus, ad eodem locos referre, atq; exigere uelut ad Lydium lapidem. Valde igitur prodest adolescentes in scholis assuefacere ut in soluendo locos citent, ut causas solutionis monstrant. Sunt autem loci præcipui, ut supra dictum est, definitio, diuisio, causa, effectus, pugnantia &c. Sciendum est autem falsa negari ac repudiari, ambigua uero distingui.

EX FALSA DEFINITIONE.

*Non decet fucus Philosophos.
Eloquentia, est fucus & accersitus cultus sine necessitate, tantum uoluptatis causa
Igitur eloquentia non decet Philosophos.*

Sic argumentatur Picius ad Hermolaum. Sed
○ *neganda*

D I A L E C T I C A

neganda est minor. Est enim falsa definitio eloquentiæ. Nam elocutio non est fucus aut cultus præter necessitatem accersitus, sed est ipsa natura & non monstrosa forma orationis, quæ cum sit quasi quædam pictura cogitationum animi, debet apte & dilucide efferre eas imagines, quas mente concepimus.

Porro obscura & confusa oratio non recte explicat cogitationes. Igitur recta & elegans oratio, est necessarius cultus. Itaque, tota illa Eloquentiæ vituperatio apud Picum fallit in definitione Eloquentiæ.

A L I V D.

Petro datæ sunt clauis.
Clauis significant potestatem occupandi & gerendi imperia mundi.
Igitur Pontifex habet ius regibus adimendi regna mundi.

Definitio clauium est uiciosa. Nam clauis non significant ius occupandi imperia mundi, sed mandatum

PHILIP. MELANCH.

mandatū docendi Euangelij, nec concedit magistratib. eripere sua imperia, aut leges ferre de ciuilibus negocijs.

EX DIVISIONE SEV PARTITIONE.

Distinctione utimur in ambiguis, Sicut uulgo dici solet, omne multiplex distingui debet. Ambigua aut sunt duplicia. Alias ambiguitas tantum oritur ex figura orationis, seu phrasi. Hæc iudicatur ex Grammatica, seu ratione loquendi, Et hæc explicatio, est quædam definitio nominis. In sacris literis plurimum est reperire huius generis exemplorum. Plena est enim oratio figurarum peregrinarum.

Origenes sic argumentabatur.
Non resurgent impij in iudicio
Igitur impij non reuiuifcent in nouissimo die
ut perpetuo crucientur.

Responde. In antecedente nequaquam hoc uult Psalmus, quod Origenes intelligit. Est enim
O ij sententia

D I A L E C T I C A

Sententia. Impij non consistent in iudicio, hoc est, Cum iudicabit Deus impios, non poterunt consistere, sed fugient perterrescent &c. aut certe. Impij non diu tenebunt honores, iudicia & imperia, sed euercentur & deiciuntur de honoribus suis.

Sed cum ambiguitas ex rebus oritur, non potest iudicari, nisi ex illis artibus, in quibus controversiæ cuiusq; negocij uersantur. Ibi adhibendi sunt loci dialectici, genus distribui in species debet & uidentium de qua specie intelligatur, id quod interdum generaliter dictum est. Nam dicta de specie sunt certiora, Ideo interpretantur & contrahunt generales sententias, Sicut & Iuris consuli dicunt. Intoto iure generi per speciem derogatur, & illud potissimum habetur quod ad speciem directum est.

E X E M P L V M.

Vindicta est prohibita in Euangelio.

Bellum est uindicta.

Igitur bellum est illicitum.

Maior est ambigua, Ideo distingui debet,
Cum enim

P H I L I P. M E L A N C H.

Cum enim dissimiles sint species uindictæ, uidentium est, an aliquam speciem excipiat a prohibitione. Et quia constat in Euangelio approbari magistratus, necesse est uindictam publicam licitam esse. Ideo maiorem dicas ueram esse tantum de priuata uindicta. Falsa est de uindicta publica quam magistratus exercet. Bellum autem est uindicta legitima quam exercet magistratus. Cum autem maior sit falsa generaliter intellecta, sequitur etiam falsa conclusio, quare repudianda est. Hoc exemplum proposui, in quo cerni potest, solutionem sumendam esse ex ipsa arte, in qua controversia nascitur. Et tamen adhibenda est Dialectica, querendum genus, ac distribuendum in species. Non enim potest apta solutio deprehendi, nisi loco, de quo est controversia, reuocato ad methodum, & perfecte cognito.

A L I A R E G V L A.

In diuisionibus sepe peccatur ab insufficienti partium enumeratione, ut hic

Non licet furem suspendi iure Mosaico, nec iure ueteri Romano.

Igitur illicitum est.

O iij Neganda

D I A L E C T I C A.

Neganda est consequentia, quia in antecedente non est sufficiens enumeratio partium. Quia plures sunt iuris species, quam illæ, quæ ibi recensentur, videlicet Leges nouæ Imperatorum, Item consuetudo &c.

Vulgo ita dicitur. Qui bene distinguit, bene soluit ac bene docet. Itaq; oportet disputantem aliqua de re, ualde instructam esse ab hac parte, uidere ambigua membra, & arte distribuere. Nemo enim recte explicabit quidquam, nisi ea re penitus cognita, & ad methodum reuocata. Cum autem methodus informatur, certæ definitiones constituendæ sunt, & querendæ quasi metæ rerum per diuisionem. Tantam autem uiam habet diuisio ad explicandum, & ad copiam rerum in aliqua cæusa inueniendam, ut Socrates apud Platonem dixerit, se si quem uiderit, diuidendi peritum, non posse facere quin illi affectetur, eiusq; uestigia, ceu Dei alicuius sequatur. Hæc enim sunt uerba Socratis. Εἰς τὴν τινα ἄλλοι ἠγνώσκειαν δὲ οὐκ ἔστιν εἰς ἐμὴν ἐπὶ πολλὰ πεφυκότα ὄντα, τοῦτο δὲ ἴσως κατὰ πλῆθος ἐπιχνησθεῖσθε.

Ex non

P H I L I P. M E L A N C H.
E X N O N S U F F I C I E N T E
C A U S A.

Clodius odit Milonem. Igitur Clodius fecit insidias.

Neganda est consequentia. Nam odium nõ satis est causæ ad probandum, quod Clodius fecerit insidias.

Adolescens pallet. Igitur est studiosus.

Neganda est consequentia. Nam pallor nõ est tantum studij signum.

Philosophia non docet satis certa & firma de religione. Igitur Philosophia est inutilis & reiicienda.

Neganda est consequentia. Nam ut maxime Philosophia non discatur religionis causa, tamen sunt aliæ causæ, quare eam oporteat disci, certe naturam rerum cognoscere prodest ad uarios usus in hac corporali uita, Vberrimus hic locus est. Nam in plurimis negocijs querimus causas, signa, effectus. Ideo assuefacienda est mens,

O iiii ut statim

D I A L E C T I C A .

ut statim intueatur regulas de his locis traditas,
quod cum faciet, non erit difficilis explicatio.

F A L L A C I A E .

Ostendi fontes solutionum, quibus animada-
uersis, notari uiciosa membra possunt, ut cerni
possit, in qua parte proprie sit uicium, & quæ sit
origo uicij. Hæc ad explicationem mirifice con-
ducunt. Aristoteles fallacias tradidit, hoc est
aliquot formas uiciorum, quæ occurrunt in argu-
mentis, ut errata & agnoscere facilius, & refela-
lere possimus. Et sicut medici morbos describunt,
ut agnosci & curari possunt. Ita hic quædam for-
mæ uiciorum proponuntur & uia diluendi tradi-
tur, ut cum occurrunt similia, apte explicemus,
Omnia enim peccata in argumentis, aut ex gene-
re sermonis oriuntur, aut ex rebus falsis, aut male
conuexis. Ideo Aristoteles duo facit genera fal-
laciæ. Primum genus uocat fallacias in di-
ctione, hoc est, ubi uicium oritur ex genere ser-
monis. Alterum uocat fallacias extra dictionem hoc
est, ubi res ipsæ male coherent.

Primum

P H I L I P . M E L A N C H .

Primum genus fallaciæ nihil agit aliud
nisi ut colligat multas formas ambiguarum. Itaq;
uno titulo ambigui complecti potes omnes falla-
cias primi generis. Diximus autem supra quo-
modo iudicanda sint ambigua, Hic tradit eadem
præcepta Aristoteles, monet alias ex uocabuli in-
terpretatione iudicari, alias ex diuisionibus et de-
finitionibus.

E Q U I U O C A T I O .

Primam fallaciæ sic uocat, ubi uicium est
in una aliqua ambigua uoce, ut

Liberi non seruiunt
Christiani sunt liberi
Igitur Christiani non debent seruire.

Responde. Nihil coherent in syllogismo, quia
libertas non significat idem in maiore & minore.
In minore significat remissionem peccatorum, non
significat ciuilitatem, remissionem ciuilium onerum.
Itaq; ex male coherentibus propositionibus sequi-
tur falsa conclusio.

O V

Omnes

DIALECTICA

Omnēs huc ἀκρολογία, quæ sunt in singulis uerbis referri debent. Tale est

Quidquid non amifisti, habes.
Cornua non amifisti.
Igitur Cornua habes.

Verbum ambiguum est amittere. In maiore priuatiue intelligitur de his quæ affuerūt. In minore est ἀκρολογία, de his quæ ne quidem affuerunt. Itaq; non cohæret syllogismus, cum sint quatuor termini. Veteres huiusmodi rationes uocarunt Ceratinas.

Plurimum refert in qualibet causa, uim uocum & genus sermonis recte intelligi. Sæpe enim ingeniosissimis hominibus offundit caliginem uox aut figura aliqua secus intellecta, sicut in disputationibus Theologicis facile ostendi potest. Ideo prudenter inquit Aristoteles οἱ τῆς δυνάμει τῶν ὀνομάτων ἀπειροί, παραλογίζονται. Quare danda est opera, ut in causis proprie tenamus uerborum significationes & pondera, ut genus sermonis bene intelligamus. Neq; uero quisquam

PHILIP. MELANCH.

quisquam de genere sermonis bene iudicare poterit, nisi recte institutus sit in his primis artibus, quæ continent rationem dicendi, & mediocrem habeat usum dicendi.

AMPHIBOLIA.

Aristoteles uarias ambiguarum formas ostendere uoluit, Ideo discernit hunc gradum a superiore. Supra enim admonuit interdum ambiguitatē ex unius uocabuli obscuritate oriri. Hic recenset ea ambigua, ubi tota constructio parit ambiguitatem, ut Aio te Acacida Romanos uincere posse. Id enim bifariam exponi potest. Pyrrhus uincet Romanos Aut, Romani uincet Pyrrhum.

Ad hoc genus pertinent & figuræ, ut allegoriæ, quibus facile decipimur, cum non recte accommodantur. Sicut multi heretici decipiuntur allegorijs & figuris sacri sermonis male intellectis.

Porro hoc genus ambiguarum ita explicatur, cum ex alijs locis, ubi sermo est proprius sumuntur principalia capita rerum, ex quibus cetera iudi-

DIALECTICA

ra iudicantur, & ad methodum reuocantur. Nam in qualibet materia atq; arte loci quidam principes sunt, qui pleraq; alia gignunt & gubernant. Saepe etiam occurrunt κατὰ ἄλλοθεν, uidelicet detortis locis a sua significatione in altam, prope modum ut inserunt in Homeri & Virgilij centonibus. Interdum uenuste sunt κατὰ ἄλλοθεν, qualis est Homericus uersiculi. Aedibus in nostris quae praua aut recta geruntur. Hunc enim Socrates detorquebat ad curam cognoscendi nostros mores, reuocans a studijs minus necessarijs earum rerum, quae non magnam haberent in uita utilitatem. Eleganter detorquetur ad infamam societatem tyrannorum & eruditorum οὐκ ἔστι λεουσι καὶ ἀνδρασι πικρα πικρα. Abundant hoc genere Lucianus & Plutarchus. Ludunt hoc modo interdum & theologi, idq; faciunt immodice. quare quid deceat uidentum est, ne aliqua bella allusio obruat genuinum sensum, quod cum fit, fallacia est ad hanc formam pertinens.

COMPOSITIO ET DIVISIO.

Ad

PHILIP . MELANCH.

Ad hos locos pertinet, cum dissipata constructi one aut truncata sententia decipimur, quod saepe accidit in omnibus disputationibus tum forensibus tum theologicis. Accusat enim Aeschinem Demosthenes, quod truncatas leges citauerit. Ideoq; Iurisconsulti totam legem inspicere iubent. Sic enarrant, incivile est, nisi tota lege perspecta, una aliqua particula eius proposita, iudicare uel respondere. Sic corrumpunt scripturas Iudei, qui nusquam retinent continuam aliquam sententiam, sed in singulis uersibus commiscuntur nouas sententias, minimeq; coherentes. Aristoteles elegans exemplum proponit, in quo cerni potest, quomodo fraudem struit compositio.

Duo & tria sunt paria & imparia.

Quinq; sunt duo & tria.

Igitur quinq; sunt paria & imparia.

FIGURA DICTIONIS.

Cum casus aliquis ambiguitatem parit, id quod in sermone quotidiano saepe numero accidit. Sed si quis illustria exempla desiderat, interpretum

DIALECTICA

pretum errata colligat . Occurrent enim huius generis innumerabilia . Iohannis . 8 . legunt . Principium quod & loquor uobis . Ibi philosophatur Augustinus intempestiue de principio , cum græce τὸν ἀρχὴν aduerbij significationem habeat , primum , aut prorsus , simpliciter . Fefellit igitur Augustinum figura dictionis , hoc est casus græcæ uocis ac phrasîs . De aquis supra cælos , quam uarie disputant theologi , cum nihil intelligat aliud scriptura , quam nubes in aere . Decipit autem eos figura sermonis , ut iudicare facile possunt etiam hi , qui leuiter degustarunt Ebraicas literas . Huius generis erratum est , quod uerterunt panem ἀριούσιον supersubstantialem , cum longe aliud uox ipsa uere significet . Recte enim uerterunt alij quotidianum .

ACCENTVS .

Sæpe fallit accentus non tantum in una uoce , sed etiam in integra sententia seu membro . Nam plerisq; figuris sua quædam pronuntiatio , ac suus quasi uultus conuenit . Ironia aliter effertur , quam simplex narratio . Aliter representanda

PHILIP. MELANCH.

tandæ aliorum personæ , cum aliquid μίμνησκῶ dicitur , quam nostra personæ . Ironia est in historia Evangelica grauissimam & acerbissimam querelam significans , Dormite nunc & quiescite . Deplorat enim , quod non afficerentur magnitudine periculi tali tempore , ac deplorat non illius tantum temporis , sed postremæ ætatis in Ecclesia Episcoporum seu imbecillitatem , seu ueteritatem . Ironia est significans contemptum . Quid est ueritas ? quasi dicat , desipere Christum , qui aut uidere se uera præ cæteris putet , cum omnia sint errorum plena , aut qui magnopere referre existimet , quid sentiant homines de Deo , aut qui speret se homines reuocaturum esse ad studium ueritatis , & ad uera officia , cum mores omnium pleni sunt fuci , doli , atq; insidiarum , cuiq; hæc pessimæ artes premia maxima habeant . In Colossensibus hæc μίμνησκῶ dicitur , Non attingas , non gustes , non contrectes , pseudoapostolorum uoces sunt . At in his locis uidemus hallucinatos esse interpretes , decepit autem eos accentus , hoc est , pronuntiatio seu gestus orationis . Multa sunt etiam interpretum errata orta , ex quadam similitudine . Huiusmodi illustra exempla ostendunt , quantam uim hæc fallacia habeat

Fallaci

DIALECTICA.
FALLACIAE EXTRA
DICTIONEM.

Supra ostendi reuocandos esse solutionum modos ad fontes, hoc est ad præcipuos locos dialecticos, ad definitiones, ad diuisiones, ad causas, ad consequentiam. Nam argumentorum uicia aut ex uiciosis definitionibus, aut ex erratis diuisionum, aut ex causis non recte animaduersis aut male coherentibus membris existunt. Ac superior res fallaciæ fere ad definitionem referri possunt, aut certe, ad diuisionem, hoc est, distinctionem significationum cuiusque uocis, pertinent enim ad genus sermonis. Sequentes fallaciæ continent peccata, quæ oriuntur magis a rebus, & connexionem membrorum, quam a genere orationis. Sunt autem hi modi.

FALLACIA ACCIDENTIS.

Plura uni accident, sed dissimili ratione. Si igitur aut accidentia male coniungantur, aut accidens aliquod male accommodetur, argumentum fit uiciosum, ut.

zile

PHILIP. MELANCH.

Hic est claudus, & est musicus
Igitur est claudus musicus.

Hic male coniunguntur accidentia quæ natura coniungi non patitur. Alterum enim ad corpus, alterum ad animam pertinet.

Dauid est beatus
Dauid fuit adulter
Igitur adulteri sunt beati.

Hic accidens male accomodatur, non enim ideo beatus est, quia fuit adulter, sed quia resistit. Et pertinet hic gradus ad locum causarum. Videndum enim est ne omisis proprijs causis aliæ admisceantur quæ obiter, & ut dici solet, per accidens in easdem res incurrunt. ut

Deus non requirit peccatum
Iusticia civilis in impijs est peccatum
Ergo Deus non requirit iusticiam civilem.

In minore fallacia est accidentis, Nam iusticia civilis per se est res bona sed propter uicia
E sam per

D I A L E C T I C A

*S*am personam fit peccatum, per accidens, itaq;
Deus cum iusticiam civilem requirit, bonam rem
requirit, ut si a claudo requiratur cursus. Et si n.
persona non prestat id quod requiritur sine uicio,
tamen id non debet omitti.

A D I C T O S E C U N D U M Q U I D A D D I C T U M S I M P L I - C I T E R .

*H*ec forma in primis apta est ad calumnias
struendas. Nam pretextu partis, iudicium fit
de toto. Item ab aliquo particulari ducitur argu-
mentum ad uniuersale. Hec sunt, ut facile iudi-
cari potest, uiciosissima.

A particulari ad uniuersale
vinum est febricitanti malum
Igitur uinum est prorsus malum.

*E*uangelium improbat traditiones male
intellectas & uiciosas

*E*rgo improbat omnes traditiones.

A parte ad totum.

*A*ethiops

P H I L I P . M E L A N C H .

*A*ethiops est albus dentibus
Igitur aethiops est albus.

*H*ic ex signo aut similitudine rei, res ipsa fit.

*H*ector est homo pius,
Igitur est homo.

*H*i qui pios interficiunt, habent Ecclesie
titulum
Igitur sunt Ecclesia.

*I*n huiusmodi rationibus facile est depre-
hendere & iudicare uicij causam, constat enim
aliud signum, aliud rem ipsam esse, item non effi-
ci uniuersale, ex aliquo particulari &c.

P E T I T I O P R I N C I P I I .

*S*ic uocant cum incerta confirmamus, per ea
que pariter incerta sunt, qualia sunt ista? Caelum
est perpetuum, quia non constat ex materia cog-
nata elementis, quæ est obnoxia corruptioni. Hic
incertum quiddam sumitur, quod Caelum non con-

P ij stet ex

D I A L E C T I C A

stet ex materia cognata elementis.

Stellæ non sunt animalia, quia non habent organica corpora. Dicat enim fortasse Plato hanc figuram conuenire stellis uelut organa.

Epicurei non errant, quia multi sic sentiant, Pythagorici non errant, quia οὐδὲ ἕφα. Hæc probatio nihil habet certi, quia illud ipsum queritur, an ceteri sic sentientes recte sentiant. Itaque petitio principij, argumentatio inanis est, quia confirmatio debet ostendere firmam causam cur assentiendum sit conclusioni. Pertinet huc & Nugatio, quæ uocant ociosam ταυτολογία cum idem sine aliqua significantia repetitur, aut cum in confirmando non afferimus rationem, sed tantum inculcamus eadem uerba, aut res eadem, paulum mutatis uerbis. Et si enim in oratione sepe decet eandem sententiam repetere uarie pictam mutatis uerbis, tamen cum confirmatio queritur, non satis est uerba mutare.

FALLACIA CONSEQUENTIS.

TIS.

Cum cono

P H I L I P. M E L A N C H.

Cum consequens non necessario sequitur ex superiorib.

Dixi autem supra in modis solutionum primum inspiciendam esse consequentiam quæ cum est ociosa, expeditissima est diluendi ratio, consequentiam reijcere. Quæ autem sit bona consequentia iudicandum est ex regulis supra traditis in formis syllogismorum & locis inuentionis. Cui igitur in connectendo decipimur, non obseruatis illis regulis, fallacia consequentis uocatur. Itaque hæc fallacia latissime patet, sed nos pauca quedam exempla recitabimus, ut similia agnosci ac iudicari facilius possint.

Non ualet consequentia a superiore ad inferius affirmatiue sine signo uniuersali. ut

Vinum est

Igitur creticum uinum est.

Non ualet ab inferiori ad superius negatiue. ut

Non superest Creticum uinum

Igitur nullum uinum superest.

P iij

Non est

D I A L E C T I C A

Non est efficax argumentum a signis quæ non sunt omnino propria uni significato, uidelicet, quæ proprie nec causæ nec effectus sunt significati, ut

Comptus est

Igitur amat.

Pallet

Igitur studiosus est literarum.

Non a cessante causa

Faber est

Ergo domus fit.

Non ab insufficiente enumeratione.

Ambrosius fuit celebs

Augustinus fuit celebs

Igitur omnes Episcopi fuerunt celibes,

Prodest autem in promptu habere Regulas consequentiarum plurimas, multa enim ex eis iudicantur in omni sermone & negocijs. Sciendum autem est, id quod sepe iam admonui, Regulas consequentiarum esse, illa ipsa precepta quæ supra tradita sunt de formis argumentorum, item de locis inuentionis. Sed proderit hic quasi in classe

PHILIP. MELANCH.

classi, certa quam plurimas colligere. Recenset binus igitur hic usitatum Regulam. Propter quod unumquodq; est tale, illud magis tale est, quod his uerbis recitat Aristoteles. ὅτι δὲ ὁ ὕδαρ καὶ ἰσσορ, ἰσσορ μᾶλλον ὕδαρ καὶ ἰσσορ, ut aqua calet propter ignem. Igitur ignis magis calet. Vulgus amat amicos propter utilitatem, Ergo utilitatem magis amat. Iudex credit litigatori propter testes, Ergo testibus magis credit. Sed non ualet ubiq; hæc regula, ut Cicero est eloquens propter eloquentiam, Ergo eloquentia est magis eloquens.

Tiberius est ebrius propter uinum

Ergo uinum est magis ebrium.

Deniq; multa huiusmodi exempla excogitari possunt in quibus cernitur non in omnibus materijs hæc collationem procedere. Disputant igitur Dialectici uarie ubi procedat. Ego non ualde acutos tantum hoc admonco, quod iurisperiti solent dicere, Regulas compositas esse, sicut leges, ut sepius ualeant, & ut eorum uerbis utar. ἔτι τὰ ἀλλοτρίων. Interdum tamen discedendum esse

D I A L E C T I C A .

esse a regulis. Itaq; & hec regula non superstitiose retineri, sed ciuilitate intelligi debet, & adhiberi iudicium comunis sensus, ut ea ibi utamur ubi patitur natura sermonis. Sciant autem acuti contrahendam esse ad certum genus. Valet non in formalibus causis, sed efficientibus principalibus ac propinquis & in effectibus proprijs. ut hic Aqua calet propter ignem, Ergo ignis magis calet.

In formali non ualet, ut Cæsar est clemens propter clementiam, Ergo clementia est magis clemens. Id enim repudiant & consuetudo loquendi, & subtilis ratio.

Non ualet in partiali & remotiore causa. ut Tiberius est ebrius propter uinum
Ergo uinum est magis ebrium.

Nam ebrietas significat perturbationem spirituum cerebri, quæ non est proprius uini effectus. Vinum enim non statim efficit ebrietatem ubiq; effusum, sed concurrunt aliæ causæ, cum multum hauserit aliquis, exhalat erudos fumos, qui perturbant spiritus cerebri. Est igitur ebrietas pro-

P H I L I P . M E L A N C H .

tas propria quedam in animantibus qualitas, cum illa omnia concurrunt, immodica ingurgitatio, crudi sumi, cerebrum. Postremo maxime procedit collatio in ijs efficientibus quæ similem aut cognatam qualitatem transfundunt. ut aqua calet propter ignem, Ergo ignis magis calet. Hic & similis qualitas transfunditur.

Euangelium habet auctoritatem propter Ecclesiam quæ recepit.

Igitur Ecclesia habet maiorem auctoritatem.

Potest igitur mutare aut abolere Euangeliū.

Antecedens negandum est. Nam Euangelium habet auctoritatem ab Ecclesia, uelut a teste, non uelut ab autore. Sed habet principaliter auctoritatem a Deo, qui miraculis declarauit se hanc doctrinam mundo patefecisse. Ecclesia tantum testis est, Testis autem non potest mutare narrationem.

Euangelio creditur propter Ecclesiæ testimonium

Ergo Ecclesiæ testimonio plus credendum est, quam Euangelico.

DIALECTICA

Fallacia est. Nam antecedens de alio articulo loquitur, de alio consequens. Ecclesie enim creditur de hoc articulo, quod hæc doctrina sit nobis tradita ab Apostolis. Cæterum de articulis doctrinæ credendum est ipsis scriptis. Et hæc est simpliciter Augustini sententia, cum ait, Evangelio non crederem, nisi Ecclesia crederem. Liti- gat enim ibi cum Manicheis, qui abolitis libris Apostolorum fingeant nouum Euangelium. Cõtra hos recte allegat Ecclesie testimonium. Ecclesia monstrat autorem, non mutat ipsum scriptum, ut si quis dicat.

Evangelio credimus propter miracula, Ergo miraculis plus credimus. Hic miracula monstrant autorem.

Huc etiam aliæ regulæ consequentiarum referuntur. In contrarijs mediatis non statim ualeat consequentia, ut reiecto uno ponatur alterum. Ut non sequitur pannus non est albus. Igitur est niger.

Bonum est non ducere uxorem.
Igitur malum est ducere uxorem.

BONUM

PHILIP. MELANCH.

Bonum est non bibere uinum
Igitur malum est bibere uinum.

Hic bonum & malum non immediate contraria sunt. Sed medium est & dicitur πορον. Adia- phora autem dicuntur bona, quia licita sunt & concessa.

SECUNDVM NON CAUSAM VT CAUSAM.

Cognata est fallaciæ consequentis. Traditur enim hic quoq; regula consequentiæ. scilicet ut caueamus ne decipiamur citatis causis parum appositis, quod quidem sepius in grauissimis negocijs accidit. Non ualeat.

Ebrietas est mala.

Ergo uinum est malum. Nam uinum non est proxima causa ebrietatis, sed uoluntas ingurgitantis se immodice. Et uinum habet alios bonos & necessarios usus.

Non ualeat Paulus iubet cauere Philosophiã
Ergo

DIALECTICA

Ergo Philosophia est mala.

Nam Philosophia habet honestam & necessariam causam cur discatur, scilicet ad hanc civilem vitam. Opus est enim artibus quas Philosophia continet, eloquentia, arithmetica, medicina, Item cognitione legum & morum civilium. Sed cauendum est ne ex Philosophia fiat iudicium de Evangelio, quod docet quaedam supra rationem hominis posita. Hoc uoluit Paulus monere. Quare qui Philosophiam propter alias causas reijciunt, decipiuntur hac fallacia, quia ex non causa causam faciunt.

Necesse est agentem poenitentiam bene operari

Ergo propter dignitatem bonorum operum remittuntur peccata.

Non ualet consequentia, fit enim causa ex non causa, Et si enim bene operari necesse est, tamen ut sit certa remissio peccatorum non pendet ex dignitate nostra.

Pertinet huc uulgaris regula. Allegare inconueniens

PHILIP. MELANCH.

conueniens, non est soluere. ut si ebriosus uelit se tueri exemplis multitudinis, aut consuetudine, id argumentum reuellit haec regula, quae admonet reijciendas esse causas quae non sunt probabiles. Et habent huiusmodi regulae autoritatem propter uetustatem, & in loco citatae clare ostendunt argumentorum uicia. Sunt enim ualde usitatae ac nota.

PROPOSITIONES PLV. RES.

Prudentia est in causis uidere quid boni insit, quid mali. Mala enim distimulanda sunt & tegenda. Bona uero amplificanda, ornanda, & illustranda, ut ea quae ledunt obruta, minus conspici possint. Fallaciam igitur uocant, cum in mala causa, excerpuntur ea quae in speciem profutura uidentur, & oratione exaggerantur, sicut hoc tempore hi qui defendunt monachorum doctrinam, pleraque monstra, quae olim docuerunt, callide distimulant. Tantum excerpunt quedam quae uidentur probabiliora. Deinde addunt etiam uicinos locos, dicunt de decentium uicijs, de tumultibus
alicubi

DIALECTICA.

alicubi exortis.

Horum causam conferunt arte in nouum genus doctrinae. Hac quia sunt plausibilia, ualde profunt ipsis, et eorum uicia tegunt. Monent igitur dialectici in his fallacijs, uindendum esse, ne dissimulatis principalibus locis, excerpti patiamur ea quae nos ledunt, aut aliunde accersitos locos extra causam dici sinamus, qui nihil faciunt, πρὸς τὴν αἰτίαν. Nec facile dici potest, quantum uim habeat hoc preceptum. Non raro enim in maximis causis ita decipimur. Interdum homines astuti consulto talibus prestigijs fallunt incautos aduersarios. Idque non tam sophisticum quam sy-cophanticum est. Vulgo uocant transferre metā, seu scopum. Et Aeschines ualde metuens, ne quod postea accidit, Demosthenes hac arte superaret, hortatur iudices ne permittant ei, ut a causa digrediatur, sed sicut pugiles de loco inter se decertant, ita pugnent ipsi cum Demosthene de orationis serie. Interdum uero etiam boni uiri per imprudentiam aberrantes a proprijs locis, incurrunt in uicinos, cuius rei facile est inuenire exempla cum in forensibus, tum in Theologicis disputationibus ut Valla aberrat in disputatione de libero arbitrio

PHILIP. MELANCH.

arbitrio in qua cum tantum queri debeat, an humane uires possint legi diuinae perfecte obedire, Valla procul currit ὑπερ τὰ ἔκτατα, tollit rerum contingentiam, quod nihil necesse est. Huiusmodi multa reperiuntur etiam in scriptis praestantium uirorum, qui minime hebetes fuerunt. Nihil enim facilius est homini, quam labi ac decipi.

Ceterum habent et bonae causae suae incommoda quae cum non satis probari auditoribus possunt, dissimulanda sunt, et eligendi atque agendi illi loci qui uidentur posse splendescere.

IGNORATIO ELENCHI.

ἔλεγχος significat firmam probationem. Nam ἐλέγχω forense uerbum est, et significat conuincere, uberruweisen. Omnes igitur infirmas probationes referunt ad ignoracionem elenchi, et supra posita genera fallaciarum hic repetunt, et hic quasi comunem locum constituunt ad quem omnes uiciose argumentationes referri possint. Sunt enim infinitae cauillationes, quare locum aliquis constituendus fuit in quem reponerentur omnia

D I A L E C T I C A

tur omnes uicioſæ ratiocinationes, quæ non facile accommodari ſuperioribus locis poſſent. Meo iudicio, hæc fallacia apte uocaretur latine Cauillationio, Nam hanc propemodum græci uocant *σφισμα*. Ea uox alioqui generaliter ſignificat uaftrum commentum ſeu uafre cogitatum. Sophiſtæ uero uocabantur olim doctores Rhetorices qui cum de uarijs rebus, ſine perſectâ doctrina diſcerent, ac diſputarent, multa dicebant in cauſis aliena, tantum ut ſucû facerent auditoribus. Hinc Sophiſticæ argumentationes dictæ ſunt quæ non ex ipſis rerû fontibus ſumptæ ſunt ut uere doceant auditorem. ſed aliunde accerſitæ, ut offundant nebulas auditoribus. Dicis ueriffimum exemplum eſſe cuiusmodi Sophiſtices, uituperationē Eloquentiæ in Epiftola Pici. At in iudicijs Sycophantæ dicti ſunt qui aliqua artiſicioſa calumnia deceperunt aduerſarios. Quare technæ atq; impoſturræ in magnis & grauibus cauſis inſidioſe excogitatæ non tam Sophiſticæ, quam ſycophantice artis inuenta ſunt. Interdum autem decipimur longa oratione, id proprie Sophiſticum eſt. Interdum breui captiuucula, id uerius eſt ſycophanticum. Porro dialecticus in utroq; genere elaborabit

P H I L I P. M E L A N C H.

elaborabit, ut in longa oratione excerptat principalia membra & ſyllogiſmis includat. Ita uicia facilius deprehendet. Breues captiones etiam facile diluct, ſi hos locos fallaciarum ut uocant ſtatim animo percurreret.

Dixi autem in hunc locum conſerri uarias cauillationes, quæ non facile ſuperioribus generibus accommodari poſſunt. ut Cœlum tegit omnia. Ergo ſe quoq; tegit. Cretenſes ſunt mendaces. Id dixit Cretenſis Epimenides Ergo mentitus eſt iſ quoq;. Sunt igitur ueraces Cretenſes. Rurſus igitur uerum dixit Epimenides. Græci uocant hanc formã *Χεῦδός*. Viciũ oritur hic ex mala conſequentia. Non ſequitur omnes Cretenſes eſſe mendaces. Nec ſequitur mendaces ſunt. Igitur omnia mentiuntur.

Græci uocant etiam *ἄρυσος* quod noſtri dixerunt inſolubile, ut qui dicit ſe tacere, iſ uero loquitur.

Pertinent ad uicioſos elenchos pugnantia, non recte collata. Vt Plato ſcribit domi, & Plato nõ ſcribit

D I A L E C T I C A

scribit foris. Igitur Plato scribit & non scribit. Diluitur hoc modo, quia pugnantia respectu eiusdem intelligi debent. Idq; diligenter obseruetur. Nam innumerabiles cauallationes sumuntur ex uictosis antilogijs atq; antinomijs.

Fere item omnes uoces pro uarietate casuum & constructionis, seu materie in qua uersamur, uarie accipiuntur ut Homo est species, hic homo significat non Petrum aut Ioannem, sed speciem significat, hoc est commune uocabulum multis conueniens, seu rationem atq; imaginem quandam humane nature multis singularibus conuenientem.

Omne animal fuit in arca Noe, Hic uniuersalis non tam late patet quam solet alioqui patere, sed astringenda est ad species omne animal id est cuiusq; speciei quedam paria.

De plenitudine eius omnes accepimus, Exclusiua sententia est, Contrahitur enim uniuersalis ad certam speciem, & significatur quedam exclusio, omnes accepimus uidelicet quotquot accepimus, a solo Christo accepimus, Est .n. cognatio inter

P H I L I P . M E L A N C H .

inter uniuersales & Exclusiuas. Tantum diuicie laudantur, id est Nihil laudatur nisi diuicie.

Dialectici hanc tantam uarietatem regulis completi conati sunt. Hinc exiit illa moles commentariorum de suppositionibus, ampliationibus, restrictionibus & reliquis generibus. Nec tamen hæc precepta prorsus aspernanda fuissent, si modum adhibuissent & exempla sumpsissent usitata in comuni sermone, uerum homines indocti in scholis sinxerunt ipsi sibi prodigiosa exempla, quæ nullum prorsus usum habent in negotijs iudicandis. Idcirco illam totam dialecticæ partem nos consulto omitimus, præsertim cum ad dialecticam non pertineat. Ad grammaticos uerius pertinet iudicium de hac uarietate uocum. Et ad hunc usum traduntur figure. Vna syncdoche suffecerit pro omnibus regulis ampliationum & restrictionum. Facilis est interpretatio huius dicti, Omne animal fuit in arca Noe, si quis moueat esse syncdochen, quia uniuersalis aliquantum contrahitur, ut cum dicimus uniuersam germaniam conuenisse ad depellendos Turcas. Huiusmodi syncdochis plena est scriptura, cū deus

Q ij ait so

D I A L E C T I C A

ait se seruaturum Israel, & rursus inquit Israelitas reiectos esse. Item Ecclesia errat, Ecclesia non errat. In utrisq; sunt synecdoche. Est & synecdoche. Omni petenti tribue. Non .n. simpliciter de omnibus singularibus loquitur, sed de duabus speciebus quarum discrimen tollit, da amicis & inimicis egentibus. Obsecro quid hic opus est confusissimis illis & obscurissimis recentiorum dialecticorum tricis, cum grammaticus multo dilucidius & aptius totam rem uno uerbo explicet. Deinde ne id quidem asscuti sunt dialectici, quod uoluerunt. Non enim omnes figuras ac uarietates uocum certis regulis comprehendere potuerunt, etiamsi quotidie nouas regulas gignebant. Infinita res est, ut gestuū hominis infinita uarietates sunt. Et tamen grammatici prudenter genera quaedam notarunt earum figurarum quae sepius occurrunt in communi sermone. His generibus animaduersis similia facile iudicat communis sensus. Ac genera illa ex quibus fontibus sumatur liberaliter instituti adoluscentes per sese perspicient. Oriuntur .n. ex quinque uocū natura, quae supeditant subtilem interpretationē in omni sermōe, aut .n. de genere, de toto, aut de specie, de partibus
aut de

P H I L I P . M E L A N C H .

aut de differētia aut accidente aliquid certo aliquo modo significatur. Interdum enim figuræ aliquid contrahunt, interdum dilatant, interdum discernunt, ut Episcopi nō est administrare regna mundi. hic de proprio Episcopi munere loquimur. At Episcopus, tanquam donatus ab Imperatore, potest habere iurisdictionē in bonis certis. Apostoli non est texere. At Paulus tanquam artifex poterat texere. Nihil autem uetat Paulum esse & Apostolum & textorem. Petrum esse Apostolum & patremfamilias. Interdum declaratur aliqua uox similitudine, ut Ecce agnus dei. Sed lectores fastidiosi queri possint idem me peccare, quod uulgus dialecticorum peccauit, si longiores preceptiones grammaticas dialecticæ inseram. Ideo desinam, ac studiosos hortabor & ut diligenter obseruent uarietatem significationis in structura orationis, & meminerint eam interdum communi sensu, interdum ex figuris grammaticis iudicari posse. Hic communis sensus iudicat, Liber Ciceronis, quando possessio, quando autor significatur.

Complexus sum præcepta artis præcipua,
Q iij quorum

D I A L E C T I C A

quorum usus est in iudicandis & tractandis controversijs. Sed meminerint adolescentes ad hec precepta consuetudinem disputandi & styli exercitium adhibendum esse. Ita fiet ut perspiciant vim atq; usum præceptionum. Etenim cū in alijs artibus præcepta intelligi non possint, nisi ad usum translata, multo minus dialecticæ vis perspicere potest, nisi in usu, quia hec tota ars organon est, cuius finis est, non cognitio sed usus. Preclare apud Platonem in Philebo Socrates ait, præcepta perfacilia esse, sed usum esse difficilimum. Sic enim inquit ἢ ἢ διὰ τὸ ἄριστον καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ πρῶτον καὶ ἄριστον, καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ πρῶτον καὶ ἄριστον. Mirum autem uideri potest, quare dicat usum tam difficilem esse, cum in speciem ars facilissima uideatur, sed homo acutissimus ac peritissimus, non sine magna & graui causa ita dixit, uidit enim quam sepe decerent etiam ingeniosissimi homines a methodo, in grauib; controversijs, quod si quis non credit, disputationes theologicas ac forenses inspiciat, in his deprehendet errata dialecticæ turpissima & quæ plurimum tum Ecclesiæ, tum reipub. nocent. Nemo credat, nisi usu factus prudentior, quam facile etiã minime hebetes homines hallucinantes.

omisso

P H I L I P . M E L A N C H .

omisso principali loco, incurrant in uicinum aliquem, qui tamen corrumpit totam causam. Possem exempla commemorare quæ ipse comperi in maximis & difficilimis negocijs. Quare adolescentes adhortor ut quam plurimum studij atq; opere tribuant, non dico ediscendis preceptis, id enim fieri sine magno negotio potest, sed exercendis, ut se assuefaciant, ut quidquid proponitur, statim ad methodum reuocent, querant ipsos negotiorum fontes, dent operam ut uideant, quem admodum ait Cicero, ubi sit, discant in quolibet negotio in arcẽ ipsam causam inuadere. Quam uim hæc habeant, nemo pro dignitate exponere potest. Multo .n. absurdus est in causis a principali loco decurrere, quam in cantu aut fidibus peccare. Et tamen uidemus Citharcedos se perpetuo exercere, ne manus incerta deflectat extra harmoniam, quanto magis exerceri oportet eos qui dialecticam sibi comparant ad maximarum rerum, religionum, naturæ & omnium officiorum explicationem.

I M P R E S S V M V I T E R E R G A M
apud Iosephum Klug.